PUBLICAREA SOCIETĂȚII MOSEOVSYMZHOLOGINEYAGO SUB [SFATUL LUI S - P£T£RBURGSIGO AL SOCIETĂŢII FILOZOFICE ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE psihologie JURNAL, fondat de prof N Ya Grotom \ și A A Abrikosov ANUL XXI ' Editat de L M Lopatin Cartea I ( ) IANUARIE-IFEBRUARIE- MOSCOVA v \ -'-'TIGBish - Știri și Moscova , Aici Anunțat! grafiya a parteneriatului I N Ktsshnerea și K·, \· ¡ Pzhmfyaoyaskal uh punct Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " CONŢINUT Pagină Filosofia istoriei lui Hegel V I Guerrier i Etica lui D Hume I Contextul psihologic al eticii I D Vinogradova Învățăturile sofiștilor despre dreptul natural P I Novgo- Rodtseva Concepte de drept și putere I A Ilyina i Abilitățile mentale ca principale funcții biologice A F Lazursky Critică și bibliografie I Recenzie de cărți V I GERIE Arhitecții și asceții "Împărăției lui Dumnezeu" Partea I Fericitul Augustin Moscova C p k XV + p S Kotlyarevsky Prof I A Sikorsky "Începuturile psihologiei" Cu de cifre în text Ed al doilea, a adăugat Kiev, Art Vl-j- C i r k П P Blonsky Dr Alexander Pfendzher "Introducere în psihologie" Traducere din germană I A Davydov SPb , Art VII - C freacă I Chetverikova Dimitri Miehaltschew Philosophische Studien Beitrage zur Kritik des modernen Psychologismus Mit einem Vorwort von Prof Dr Rehmke Leipzig Verlag von Wilhelm Engelmann Art XV+ B Yako- coroană II Pliant bibliografic ιo Știri și note Societatea Psihologică din Moscova (Rapoarte despre întâlniri) Anunturi Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " Filosofia istoriei lui Hegel x) Cursurile publice care vi se oferă aici sunt, în ciuda întregii diversitate a conținutului lor, în strânsă legătură între ele Toate acestea, fie că se referă la o anumită epocă istorică, fie la o anumită zonă a creativității și gândirii umane, au scopul de a clarifica o anumită latură sau moment al acestui imens fenomen mondial pe care îl numim istoria omenirii Dar istoria omenirii există ca un singur proces întreg? Care este scopul final al acestui proces de viață, care are loc la milioane de indivizi și o serie nesfârșită de generații succesive? Evenimentele istoriei se petrec într-o anumită ordine, se supun ele, ca fenomenele naturii, legilor cunoscute și care sunt aceste legi? Care este cauza creatoare a acestui proces și forța sa motrice? i/ Acestea sunt întrebările care nu pot decât să apară în fiecare studiu atent al istoriei Într-adevăr, ele începuseră cu mult timp în urmă să apară în mințile individuale și au condus la diverse răspunsuri; dar au început să fie așezate sistematic nu de mult, de la sfârșitul secolului trecut; de atunci, au început să constituie un element filosofic în studiul istoriei și s-au separat într-un subiect separat de studiu științific, în spatele căruia denumirea de filozofie *) Conform prelegerilor cursului public, citite în în societate cu alți profesori, ca o continuare a Cursurilor superioare pentru femei întrerupte de la Moscova Întrebări de filosofie, carte ιoí Biblioteca "Runivers" C D EP b E sofgi de istorie În prezent, nici un studiu al istoriei nu este complet fără o cunoaștere a laturii sale filosofice și, având în vedere acest lucru, am decis anul acesta să dedic unul dintre cele zece cursuri regulate filosofiei istoriei Filosofia istoriei nu este o disciplină completă și ferm stabilită, așa că expunerea ei teoretică nu ar fi oportună în cazul de față, ar suferi inevitabil de lipsă de dovezi și abstracție Pentru aceasta, expunerea sa istorică prezintă un dublu interes A fost format din mai multe sisteme, fiecare dintre acestea reprezentând o încercare originală de a rezolva o problemă, o modalitate specială de a pătrunde la adevăr Familiarizându-ne cu sistemele individuale, ne vom familiariza și cu latura teoretică a subiectului, cu diverse metode care pot fi aplicate acestui subiect Și,

în plus, fiecare dintre aceste straturi din filosofia istoriei reflectă, ca și perioadele geologice, dispariția Viața din trecut, este un reziduu al unei viziuni binecunoscute asupra lumii, un moment special în dezvoltarea culturală a umanității europene Aplicând la cadrul rezervat cursurilor publice, vreau să vă descriu în fața dumneavoastră cele trei sisteme principale de filosofie a istoriei create în secolul nostru j Cei trei gânditori ale căror puncte de vedere vor fi discutate sunt Hegel, Auguste Comte și Spencer Fiecare dintre teorii nu este doar un monument al creativității personale a gândirii, ci și un exemplu, sau rodul unei viziuni binecunoscute asupra lumii în aplicarea istoriei Esențial diferite unele de altele, aceste trei sisteme se remarcă și prin faptul că creatorii lor aparțin celor mai importante trei națiuni vest-europene în ceea ce privește semnificația lor istorică și, prin urmare, proprietățile spirituale ale unei anumite naționalități s-au reflectat în fiecare dintre ele În cele din urmă, sistemele lui Hegel, Comte și Spencer sunt Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL cele trei metode principale manifestate în filosofia istoriei sunt metafizice, pozitive și mecanico-evolutive Vom începe cu Hegel, care deține primatul atât în termeni de timp, cât și în ceea ce privește legătura logică internă a celor trei sisteme Hegel și-a expus punctul de vedere asupra filozofiei istoriei în prelegerile susținute de el în anii la Universitatea din Berlin și publicate după moartea sa de studenții săi în sub titlul: "Lecturi despre filosofia istoriei* În abordarea filozofiei istoriei, Hegel cere un singur lucru - recunoașterea faptului că rațiunea guvernează lumea și că, prin urmare, cursul istoriei este rezonabil Această descoperire, după cum remarcă el, a fost făcută cu mult timp în urmă, de către filozoful grec Anaxagoras, și reprezintă un pas atât de important în dezvoltarea spiritului uman, încât, în opinia corectă a lui Aristotel, inițiatorul acestei idei a apărut printre contemporanii săi, ca unul sobru printre betivi Această simplă considerație a rațiunii noastre, și anume că rațiunea domină lumea, după Hegel, este singurul gând pe care filosofia îl introduce în istorie, ca presupunere, pentru filozofia însăși, este complet verificată Dar ce înseamnă să spui că rațiunea domină lumea? Mișcările sistemului solar se fac în virtutea unor legi imuabile, cunoscute de minte Se poate spune așadar că raționalitatea este conținută în aceste mișcări, că aceste legi ale sistemului solar, așa cum spune Hegel, constituie raționalitatea sa Dar nu în acest sens pasiv sau obiectiv Hegel înțelege aici rațiunea Mintea care domină în lume, pentru Hegel, nu este un simplu Fapte, relevat în studiul fenomenelor i, ci un principiu creator care creează înseși fenomenele Rațiunea hegeliană este esența tuturor, adică, așa cum este exprimată, aceea prin care și în care toată realitatea este Biblioteca "Runivers" V GERB există Mintea hegeliană nu este o idee care există undeva în capul câtorva oameni, ca o posibilitate care nu poate fi realizată; acest motiv nu este atât de neputincios încât să rămână doar la nivelul idealului; este o putere infinită, având în sine conținutul ei infinit, în care se manifestă activitatea sa și asupra căreia își impune Forma; această putere infinită nu are nevoie, ca și forțele finite, de material exterior, care să servească drept obiect și bază pentru activitatea sa; ea ia totul de la ea însăși și se servește ca material, pe care îl transformă în ea însăși; nimic nu-l precede, și se pune pe sine, își servește ca scop absolut, iar pentru a-și realiza acest scop trece în realitate și devine fenomen Această minte, care este atât creatorul, cât și creația, și cauza originară, și scopul final, și materialul și puterea care o

transformă, Hegel o numește spirit (Geist), sau ideea care este revelată în lume Am atins aici punctul în care metafizica intră în istorie și trebuie să ne îndreptăm atenția asupra acestuia Filosofia în epoca raționalismului a încercat să explice lumea, fenomenele și legile ei din cea mai înaltă idee accesibilă minții umane, din ideea de Ființă Absolută La sfârşitul secolului al XVIII-lea Kant a criticat raţiunea pură sau abstractă şi a ajuns la concluzia că numai esenţa fenomenului este accesibilă cunoaşterii raţiunii noastre rămâne dincolo de limitele cunoaşterii Dar gândirea umană nu a vrut să se oprească la linia stabilită de Kant; cu atât mai mult cu cât Kant însuşi indicase deja minţii regiunea în care se putea dezvolta în aer liber / Limitând mintea în sens teoretic, Kant l-a recunoscut în domeniul practicii, adică în spatele unei voințe rezonabile, acționând în cu o forţă morală, creatoare, pătrunzând dincolo de limitele lumii empirice Dar filozofia a mers și mai departe " i Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL a rezumat granițele dintre absolut și finit, dintre esență și fenomen - cu ajutorul celei mai fructuoase idei a secolului al XIX-lea, ideea de evoluție sau dezvoltare genetică În evoluția sa, absolutul trece de la ființă abstractă pură la concret, adică până la realizarea ei într-o lume concretă, iar în om ajunge la conștiința de sine Acesta este cel mai înalt moment al evoluției lumii, momentul care le combină pe primele două - atât ființa pură, cât și concretul În acest fel, rațiunea abstractă și natura concretă și spiritul omului, conștient de sine în creativitatea sa, sunt combinate de Filosofie într-una singură, ca momente succesive ale unui proces evolutiv general Formula de mai sus conține o indicație a legii mișcării inerente evoluției în general și oricărei evoluții particulare Evoluția de la ființa abstractă la cea concretă este o trecere la alta, opusă, iar apoi acest opus trece la o stare superioară, în care atât primul, cât și al doilea se împacă Legea fiecărei mișcări conține astfel trei momente și constă într-o trecere la opus și apoi la reconcilierea contrariilor într-o unitate superioară Hegel numeşte acest proces lege dialectică; se aplică logicii și întregii lumi concrete, dând astfel mărturie despre identitatea lumii transcendentale, i e metafizic cu beton Această lege se manifestă în mod clar în ideea de conștiință de sine La baza conștiinței de sine stă ideea de sine; dar această concepție dă naștere unei alte concepții că nu sunt eu, adică despre asta, TÒ este opus l-ului nostru, sau despre lume Numai în această opoziție, în această negație de sine, eu-ul nostru realizează o idee completă despre sine, se întoarce la sine, în conștiința sa de sine își unește eu și nu eu Legea evoluției constă așadar din următoarele trei puncte: teză, antiteză și sinteză Dar așa Biblioteca "Runivers" V G E R E pe măsură ce un început trece prin toate cele trei momente, atunci Hegel își formulează legea astfel: ideea sau spiritul se determină sau se pune pe sine, apoi își neagă determinarea și în acest fel atinge cea mai înaltă autodeterminare Cu ajutorul acestei Formule, Hegel încearcă să îmbrățișeze lumea cu toate fenomenele sale într-o singură sinteză generală și construiește un sistem de științe corespunzător evoluției spiritului absolut Momentul ființei abstracte este subiectul logicii sau ontologiei; al doilea moment - ființa concretă - este subiectul filosofiei naturale cu subdiviziunile sale: mecanică, fizică și organică, i e știința vieții organice Al treilea moment este zona spiritului conștient și creativ Această a treia secțiune din Hegel, la rândul său, este împărțită în trei domenii: spirit subiectiv, i e psihologie, spirit obiectiv, i e manifestarea spiritului în activitatea exterioară și a spiritului absolut Domeniul spiritului obiectiv ne

preocupă aici în special Spiritul obiectiv se exprimă în drept, în morală și în uniune socială, care constituie sinteza dreptului și moralității Uniunea socială, la rândul ei, se manifestă în Forma familiei, a societății și în Forma sa cea mai perfectă - statul La rândul său, viața statului se manifestă în structura sa internă (în dreptul statului), în relațiile sale cu alte state (dreptul internațional) și în participarea la procesul istoric al omenirii (istoria lumii) Acest departament este în același timp timp trecerea la a treia zonă a spiritului - la viața spiritului absolut, care se exprimă în creativitatea umană, în artă, în religie și în istoria FILOZOFIEI A trebuit să dăm aici această listă de diviziuni ale sistemului hegelian, pentru a indica locul ocupat în el de istoria generală și legătura sa organică cu alte diviziuni filozofia spiritului Ceea ce pare a fi aici un miez uscat este dezvoltat de Hegel în Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL un fragment dintr-o serie de lucrări speciale, în care se manifestă o minte strălucită, mânuind o educație enciclopedică Cele mai slabe dintre toate sunt, desigur, acele departamente în care predomină cunoștințele, cele mai puțin susceptibile construcției speculative Filosofia naturală a lui Hegel, de altfel, bazată pe datele relativ slabe prezentate filosofului în acest domeniu la începutul secolului al XIX-lea, este acum doar de interes cultural și istoric Dar diviziunile rămase ale sistemului lui Hegel își vor păstra semnificația veșnică în istoria minții umane Fără să ne oprim asupra lor, putem trece acum la o explicație mai precisă a modului în care mintea sau spiritul sau, așa cum o exprimă Hegel în alte cazuri, ideea, este revelată în istoria lumii *>"C * Spiritul este începutul creator al istoriei; se face ceea ce este, este produsul lui însuși, devine obiectul propriei sale activități (ex macht sich ¿u seinem Werk) Ca urmare a acestui fapt, nu este încă la început; nu există decât în posibilitate Istoria lumii începe cu natura, iar în această natură spiritul trăiește, ca o nevoie inconștientă interioară de a veni în sine, de a fi conștient de sine, adică a fi realizat, a se vedea realizat în realitatea concretă Întregul conținut al istoriei lumii - das ganze Geschäft - nu este altceva decât lucrarea spiritului asupra lui însuși, în sarcina sa de a se conștiința de sine Astfel, Hegel stabilește următorul concept al istoriei lumii: este manifestarea spiritului (die Auslegung des Geistes) în timp, așa cum manifestarea spiritului în natură (ais Natur) se găsește în spațiu Dar în spirit, în contrast cu natura, există încă un semn, și tocmai cel mai esențial Esența materiei constă în gravitația ei, esența lui Biblioteca "Runivers" V GERB spirit - în libertate Greutatea materiei se datorează atracției, deoarece tinde către un singur centru Materia este un fenomen compozit; constă din particule care luptă spre unitate, adică la anihilarea existenței sale private, atomiste Dacă materia ar ajunge la această unitate, ar înceta să mai fie materie, ar înceta să mai existe Spiritul, pe de altă parte, își are centrul în sine; unitatea lui nu este în afara lui, ci în sine și mereu cu el Esența materiei este în afara ei, în timp ce spiritul este existența în sine (das Bei-sich-selbst-sein) Aici se află libertatea Căci ceea ce are o relație cu altceva, care nu poate exista fără altul, exterior acestuia, este dependent; numai ceea ce există în sine este liber Aceasta este proprietatea spiritului de a fi inerentă în sine, adică a fi liber, i se dezvăluie în istorie Prin urmare, istoria lumii este un progres în conștiința libertății, un progres pe care trebuie să-l recunoaștem în necesitatea ei Această libertate conține în sine nevoia infinită de a ajunge la cunoașterea de sine, adică la realizarea lui în realitate Și

astfel, scopul ultim al lumii este conștiința libertății cuiva de către spirit În numele acestui scop suprem, se fac toate eforturile din istoria lumii, de dragul acestuia s-au făcut toate sacrificiile de-a lungul veacurilor pe vastul altar al globului Numai acest scop final este constant în schimbarea evenimentelor și stărilor, doar el este real și adevărat în ele Pentru a explica acest proces de dezvoltare a spiritului spre conștiința de sine în istoria lumii, să luăm în considerare, conform filozofiei istoriei a lui Hegel, mijloacele pe care spiritul le folosește pentru atingerea acestui scop, formele pe care le ia și pașii în pe care se manifestă Mijloacele prin care spiritul își atinge scopul sunt nevoile, înclinațiile și pasiunile oamenilor   O persoană este acceptată numai pentru ceea ce este de interes pentru el În tot ceea ce face, are în minte un obiectiv special, personal Oricât de înalt ar fi scopul sau ideea în numele căreia acţionează, este necesar ca această idee să-l intereseze, să devină proprietatea sa, este necesar ca el să o asimileze înainte de a începe să acţioneze în favoarea ei Și astfel, se poate spune că doar pasiunile umane și interesele personale ale oamenilor acționează în istorie Cum, atunci, în aceste scopuri particulare se realizează scopul comun și în acțiunile inconștiente ale oamenilor se dezvoltă spiritul lui k? constiinta de sine? Această întrebare poate fi exprimată diferit și sub următoarea formă: cum este de acord liberul arbitru al oamenilor, exprimat în acțiunile lor, cu necesitatea cu care dezvoltarea spiritului se manifestă în istorie? Hegel explică acest lucru cu următorul exemplu Construcția unei case reprezintă un scop definit, de sine stătător Opus, ca mijloace, se află materialele necesare pentru a construi o casă - fier, lemn, piatră și elementele - apa, focul, aerul Materialul și elementele de construcție ar trebui să servească un scop comun: focul pentru a topi fierul, aerul pentru a sufla focul, apa pentru a tăia lemne etc Ca urmare, se dovedește că o casă construită cu aer și apă servește pentru a proteja de vânt, ploaie, etc Pietrele și grinzile respectă legea atracției, se împing reciproc în jos, iar acest lucru face posibilă construirea de ziduri și bolți solide și înalte din ele Și astfel elementele, folosite în conformitate cu natura lor, dau un rezultat pe care ei înșiși trebuie să se supună La fel, pasiunile umane, căutându-și satisfacerea și acționând conform scopului lor, reproduc construcția societății umane, în care sunt supuse ideilor de ordine și drept Oamenii ale căror scopuri private constituie un nou moment în istorie se numesc oameni istorici   Referindu-se la activitățile oamenilor din istorie, Hegel îl citează ca exemplu pe Cezar; era în pericol să-și piardă funcția înaltă în stat Dușmanii săi, care doreau să-l înlocuiască, urmăreau scopuri personale, dar aveau legitimitate formală pentru ei înșiși Cezar a luptat pentru propriul său interes personal, iar victoria asupra dușmanilor săi ia dat putere asupra întregului imperiu; dar această trecere de la republică la imperiu a fost un moment necesar în istoria Romei și a lumii antice Astfel interesul personal al lui Cezar a coincis cu necesitatea istorică Marii oameni ai istoriei sunt tocmai cei ale căror scopuri private coincid cu scopurile istoriei Ei pot fi numiți eroi, pentru că își trag chemarea nu din vechea ordine cinstita de timp, ci dintr-o sursă care nu a fost încă descoperită, dar care bate spre exterior și distruge carapacea care o înconjoară În felul acesta ei trag parcă din ei înșiși, iar noua ordine pe care o pun în aplicare pare a fi o afacere proprie, personală Ei pot fi numiți și oameni practici, pentru că înțeleg nevoile timpului lor Justificarea

lor constă în faptul că înțeleg următorul moment necesar din istorie și se dedică cu toată energia implementării lui De aceea sunt oameni avansați ai timpului lor; discursurile și acțiunile lor sunt cel mai bun atu al acestui timp Ei aduc conștiinței generale ceea ce se află inconștient în sufletul contemporanilor lor Aceștia din urmă îi urmează ca lideri, pentru că simt puterea irezistibilă a propriului spirit, care a fost personificat înaintea lor "Soarta acestor oameni istorici", spune Hegel, "nu poate fi numită fericită Nu li se oferă plăcere în favoarea lor; întreaga lor viaţă constă în muncă şi este epuizată de pasiune Ei mor devreme, ca Alexandru, sau cad prada unor asasini, ca Caesar, sau sufera soarta lui Napoleon Interesele personale ale acelor oameni cu ajutorul cărora viespea Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL ȘI ideile istorice există, rămân adesea nesatisfăcute Hegel numește asta un truc al rațiunii istorice, care îi obligă pe acești oameni să lucreze pentru ei înșiși, să lupte între ei și să piară în această luptă Ideea aduce un omagiu timpului și istoriei nu prin ea însăși, ci prin pasiunile celor pe care îi folosește ca instrument Și astfel, oamenii mari sunt instrumentul spiritului, care se manifestă în istoria lumii Dar ce face cu aceste instrumente? Nu degeaba marii oameni numiti acum, citati de Hegel ca exemple de soarta tragica, sunt cuceritorii si fondatorii statului Pentru Hegel, statul este principala activitate a spiritului creator, cea mai înaltă formă de manifestare a acestuia în istorie Definiția statului, explicația sensului său este unul dintre cele mai strălucite roade ale gândirii creatoare a lui Hegel, unul dintre principalele sale merite istorice Raționalismul care l-a precedat pe Hegel a înțeles statul doar ca un acord între cetățeni, ca rezultat al voinței private, ca o înțelegere accidentală între oameni independenți unii de alții, ca o societate pe acțiuni sau un artel Hegel a dat conceptul de putere și forță morală a statului și a definit-o ca o uniune morală, independentă de arbitrariul uman și de șansa de a fi Hegel a servit ca mijloc pentru aceasta, ca și în alte chestiuni ale filosofiei, logica sa - Hegel a dedus starea nu din voința întâmplătoare a persoanelor individuale, ghidând un interes lumesc comun și de dragul protejării vieții, libertății și proprietății lor grupate într-un singur corp politic, ci din principalele categorii eterne ale rațiunii abstracte, din definițiile necesare și inalienabile ale naturii umane, din opoziția dintre infinit și finit, general și particular, obiectiv și subiectiv Statul nu este altceva decât o combinație armonioasă, o reconciliere a acestor contrarii într-o unitate supremă Stat, Biblioteca "Runivers" O V G EP V E spune Hegel, există o combinație de voință personală subiectivă și rațională generală și, în acest sens, este acel întreg moral în care legea și morala se împacă În stat, libertatea și necesitatea se împacă Din această cauză, spune Hegel, că statul, patria este baza comună a existenței noastre; În virtutea faptului că în stat omul, cu voința sa personală, se supune legilor, opoziția dintre libertate și necesitate dispare Raționalul, ca bază generală, este necesar, iar dacă recunoaștem acest principiu rațional ca o lege pentru noi înșine, dacă îl urmăm ca bază a voinței noastre, vom păstra libertatea în mijlocul necesității; în acest caz voinţa obiectivă şi subiectivă se vor împăca şi vor constitui un singur tot Prin urmare, statul este un mijloc de exercitare a libertății și de realizare a libertății; ea este destinația și scopul lui final Libertatea nu este ceva imediat și dat de natură; ea trebuie dobândită și atinsă, și anume, prin intermediul unei discipline neîntrerupte a conștiinței și voinței Că omul este liber prin natură este perfect adevărat, spune Hegel, referindu-se la

teoria raționalismului politic, dar este perfect adevărat numai în sensul că omul este liber conform determinării sale logice, adică numai pentru scopul propus Această numire o realizează în stat și prin stat Prin urmare, istoria statului de pe pământ este un proces de dezvoltare a libertății care apare treptat în conștiința omenirii și se realizează Popoarele răsăritene nu știu încă că spiritul sau omul este liber și pentru că nu își dau seama de acest lucru, nici ele nu sunt libere Există doar unul gratuit; libertatea acestei persoane este doar arbitrar, o pasiune oarbă, a cărei direcție spre bine sau rău depinde de întâmplare La greci s-a născut conștiința libertății, dar, ca și romanii, ei au recunoscut doar câțiva oameni liberi și nu și-au dat seama că o persoană este liberă în sine Acesta este chiar Platon, Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA ISTORIEI LUI HEGEL iar Aristotel nu știa De aceea, grecii aveau sclavi, iar viața frumoasei lor libertăți era o culoare întâmplătoare, de scurtă durată "Numai popoarele germane", spune Hegel, "au ajuns în creștinism la conștiința că omul ca om este liber, că libertatea este esența spiritului Această conștiință a apărut la început doar în cea mai interioară regiune a spiritului - în religie; realizarea principiului libertăţii constituie sarcina ulterioară a omenirii, care va necesita multe eforturi dure şi prelungite Prin urmare, putem spune că istoria lumii este un progres în conștiința libertății și a recunoaște acest progres în dezvoltarea sa necesară este sarcina filozofiei istoriei, Oricât de important este statul pentru filozofia istoriei a lui Hegel, nu pe această bază el construiește definiția momentelor progresului istoric mondial Ca o reconciliere a generalului cu particularul, a voinței obiective și subiective, statul este ceva abstract; Dar statul este în același timp un principiu concret, viu - trăiește în indivizi Stat"! spune Hegel, legile și instituțiile sale reprezintă drepturile cetățenilor; natura sa, solul, munții, aerul și apa, este țara lor, patria lor, proprietatea lor externă; istoria acestui stat, faptele sale și ceea ce a fost creat de strămoși le aparține și trăiește în amintirile lor Toate acestea sunt proprietatea lor, la fel cum ei înșiși sunt proprietatea statului, pentru că ea constituie esența lor, ființa lor Ideea lor de drept este realizată de ei, iar voința lor este că vor tocmai aceste legi și această patrie Această comuniune reciprocă a lor reprezintă ceva care există separat, spiritul unui anumit popor Acest spirit ghidează indivizii; fiecare dintre ei este fiul poporului său și, în același timp, datorită faptului că statul este supus procesului de , vitiya - fiul timpului său; niciunul dintre ei nu rămâne dincolo de acest timp și încă mai puțin poate trece peste zha io I Biblioteca "Runivers" nr P NOVGOROTSEV dacă nu există odihnă, atunci cade imediat autoritatea sacră a legii pozitive Aceasta nu mai este legea anterioară - regele tuturor muritorilor și nemuritorilor, ci doar o instituție umană schimbătoare și condiționată Acesta a fost rodul firesc al raționalismului sofistic, rezultatul comparării legilor diferitelor țări Nu există niciun motiv să presupunem că Platon a adăugat ceva la învățătura lui Protagoras: atât de mult mărturia lui corespunde cu tot ceea ce știm despre celebrul sofist, și atât de mult nucleul principal al învățăturii transmise de Platon are un caracter moderat și moderat chiar și aspectul tradițional conservator Că Protagoras nu a fost singur în această direcție moderată a filosofiei sofistice a dreptului este confirmat de datele pe care le avem despre sofistul Antifon și de analiza operelor lui Euripide, care a folosit evident literatura sofistică) Dar din unele dintre expresiile lui Antifon, care s-au opus cu ardoare la anarhie și fărădelege, se poate concluziona că, simultan

cu această direcție moderată a filosofiei sofistice a dreptului, au început să fie exprimate opinii de altă natură *) Punctul de vedere al lui Protagoras și Antifon, așa cum suntem acum) O analiză a operelor lui Euripide din acest punct de vedere este făcută cu brio de Dümmler în Prolegomena zu Platons Staat) Diels, Die Fragmente der Vorsokratiker, S , fr Dacă conjectura lui Blass, împărtășită de Gompertz (Griechische Denker, Bd I, S), ar fi corectă, că fragmentele sofistului necunoscut păstrate de Iamblichus aparțin lui Antiphon (în esență, această presupunere, având în vedere datele disponibile) , nu se poate pretinde a fi de încredere), atunci am fi primit o nouă confirmare a polemicii lui Antifon cu teorii extrem de sofisticate În orice caz, fie că aceste fragmente aparțin lui Antifon sau oricui altcuiva, ele mărturisesc că, pe lângă Protagoras, punctul de vedere moderat era împărtășit de alți sofiști Diels crede pe bună dreptate că dintre sofişti, autorul anonim al acestor fragmente se apropie cel mai mult de Protagoras logic stabil, fixat într-o formă verbală strictă, este un produs al unei dezvoltări relativ tardive și înalte; legea poate să rămână mult timp într-o stare de lipsă de formă logică și de lejeritate verbală Biblioteca "Runivers" CONCEPTUL DE DREPT ȘI DE FORȚĂ ȘI Ordinea este o anumită relație constantă între elementele unei mulțimi Astfel, ordinea presupune în mod necesar prezența nu a unui element, ci a două sau mai multe Minimul este doi, maximul este infinitul pozitiv al elementelor "Ordinea", imaginabilă în relațiile interne ale unui singur element cu el însuși, sugerează acest element împărțit condiționat în mai multe elemente de rang inferior În același timp, pentru conceptul de ordine, este indiferent care sunt aceste elemente: dacă sunt oameni, experiențe, planete etc *) În plus, conceptul de ordine presupune că între aceste elemente se stabilește o anumită relație, deoarece elementele concepebile fără nicio relație între ele, luate din planuri diferite, indiferente reciproc, nu pot forma nici ordine, nici dezordine: trebuie doar să încercăm să înțelegem "absența relației", ca o ordine, și vom vedea imediat că ea însăși a dobândit sensul unui anumit tip de relație În același timp, pentru conceptul generic de ordine, și acum îl spunem exact, nu contează ce fel de "relație" este aceasta: este aceasta interacțiunea sufletelor umane sau caracteristici (de exemplu, dreptul cutumiar în general, sau domenii bine-cunoscute ale dreptului public englez, sau fundamentele legale ale guvernării parlamentare), iar în această formă se dovedește a nu fi o normă (sau, în mod corespunzător, nu cobo-experiență) de natură normativă ^ Tot modul "legal" de considerare stabilit mai jos, sau nu le vom aplica deloc acestor tipuri de drept, sau le vom aplica numai în măsura posibilității de a clarifica forma lor logică și verbală Din acest punct de vedere, dreptul devine o normă și o judecată numai în stadiul cel mai înalt al dezvoltării sale, iar realizarea ulterioară a metodei "legale" în puritatea și independența sa (procesul acestei realizări nu a fost încă finalizat până la aceasta ziua} este o consecință complet de înțeles și extrem de semnificativă a acestui lucru despre sarcinile creării juridice ulterioare - și despre căile de dezvoltare juridică ulterioară, s-ar putea stabili ca scop și ca tendință reală - clarificarea și consolidarea treptată a element logic în normele juridice "actuitoare") Nu menționez aici concepte, nu pentru că un anumit fel de ordine nu este posibil în relațiile dintre ele, ci pentru că în relațiile dintre ele este posibilă numai ordinea, de altfel, așa, a căror constanță este garantată de însăși esența lor; se află într -un plan care nu cunoaște temporalitatea și următorul, nu cunoaște schimbarea, impermanența și norma Căci gândirea conceptelor

participă la temporalitate și este supusă normei, în timp ce conceptele nu participă la temporalitate și norma nu este sunt supuse Biblioteca "Runivers IVAN ILYIN conexiune asociativă sau gravitație În cele din urmă, această relație este concepută ca o constantă, iar "permanența" formează acea trăsătură specifică care distinge conceptul specific de "ordine" de conceptul generic de "relație" Această constanță poate fi concepută în succesiune, sau în coexistență, sau în ambele; ea poate fi concepută ca "stabilitate" sau ca "repetabilitate", dar trebuie să fie mereu prezentă şi să aibă mereu la temelie o anumită schemă care să facă posibilă constatarea acestei stabilităţi sau recurenţe Astfel, ordinea este o anumită relație constantă între elementele unei mulțimi Această ordine este stabilită în normă, așa cum trebuie Dacă o judecată stabilește o anumită relație constantă între elementele unei mulțimi, ca generalizare la care se ajunge prin analiza unui dat temporal sau spațiotemporal (adică realitatea), atunci formulează o lege care poate fi caracterizată ca pozitivă Într-un asemenea caz, avem în față rezultatul unei investigații inductive, spunând ceva despre ceea ce este și, în plus, nu despre întrebarea dacă este, ci despre întrebarea cum este, adică despre tipicul relaţiile dintre elementele existente În aplicarea sa concretă, această relație este ea însăși concepută ca existentă, reală, indiferent dacă ar trebui să fie sau nu așa Dacă, pe de altă parte, judecata stabilește o anumită relație constantă între elementele unei mulțimi, care nu se bazează în mod esențial pe analiza realității și neavând în vedere să dea o formulă abstractă pentru ceea ce se întâmplă în ea, ci afirmând valoarea de această relație constantă ca valoroasă, și, mai mult, valoroasă în afara realității, dar trebuind să primească completarea "sensului", în sensul general al cuvântului, aici la nesfârșit, tocmai prin realizarea lui , apoi formulează norma în sensul general al cuvântului Într-un asemenea caz, avem înainte , o hotărâre care spune că ceva trebuie să fie și, mai mult, indiferent dacă există sau nu de fapt Normă *) Mă mărginesc la această aluzie la definirea categoriei de îndatorire, având în vedere că ea nu poate fi dezvoltată decât într-un studiu special în legătură cu conceptele de valoare și scop Biblioteca "Runivers" CONCEPTUL DE DREPT ȘI DE PUTEREA stabilește o anumită relație constantă între elementele unei mulțimi, așa cum ar trebui În fine, vorbind de judecată, ne referim la următoarele Judecata poate fi considerată fie ca un act mental, iar atunci este un moment al procesului real în toată complexitatea sa empirică dată; sau ca o legătură între două (cazul cel mai simplu) concepte, i e conținuturi imaginabile, subiect și predicat; această legătură este desemnată printr-un condițional, fără sens ontologic, termenul "este" și se exprimă într-o coincidență logică "parțială" a două concepte; spunem "parțial" însemnând că coincidența lor totală ar da un singur concept și ar transforma judecata într-o identitate Această legătură se întâmplă întotdeauna și nu poate decât să fie exprimată în cuvinte Când folosim termenul "judecata", îl luăm tocmai în al doilea sens al său și considerăm că este necesar să precizăm acest lucru, mai ales că limba rusă nu cunoaște încă un termen special pentru conceptul logic de "judecata" și un termen special pentru conceptul psihologic de "judecata" Astfel, teza "dreptul este o normă" în forma sa extinsă spune: legea este o judecată (adică o legătură exprimată în cuvinte între două conținuturi imaginabile, exprimată în coincidența lor logică parțială), care stabilește o anumită ordine (adică o cunoscută o relație constantă între q elemente ale unei mulțimi) așa cum ar trebui să fie Sau: dreptul este norma, norma este judecata Și de aici trebuie să urmeze în mod necesar posibilitatea de a

considera legea ca o normă și ca o judecată Căci dacă conceptul de judecată este un gen, iar conceptul de normă este o specie, iar toate trăsăturile unui concept generic sunt, de regulă, inerente conceptului de specie, atunci toate trăsăturile unei norme trebuie să fie inerente legii; iar dacă luăm în considerare că aceeași relație dintre gen și specie se află între conceptul de normă și conceptul de drept, atunci devine clar că toate semnele de judecată trebuie să fie și ele inerente dreptului Astfel, legea poate fi privită ca o normă și ca o judecată Stabilind această teză, trebuie să facem rezerva că o normă juridică poate consta nu numai din una, ci și din mai multe hotărâri, că poate fi (și se întâmplă adesea să fie) formulată sub forma unei concluzii și că fiecare hotărâre cuprinde într-o normă juridică poate la rândul său Biblioteca "Runivers" IVAN ILYIN pentru a stabili o legătură nu numai între două, ci și între mai multe concepte Aceste concepte pot fi fuzionate într-unul singur prin subordonare (de exemplu, conceptul de "conducere a biroului Dumei de Stat" Art din Instituția Dumei de Stat) sau se pot separa și forma un subiect complex de judecată (de exemplu, "vinovat de volum - atunci ; vinovat de acela ; vinovat de acela pedepsit "Articolul Rusă Colț Codul din) Să mai adăugăm că am omis destul de deliberat proba sau fundamentarea celei de-a doua premise, necesară concluziei tocmai formulate, premisa afirmând prezența efectivă în materialul juridic pozitiv a "normă-judecăți" în sensul nostru al cuvântului Este suficient să ne referim la toată legea "scrisă" pentru a te elibera de dovada acestei premise Întreaga așa-zisă dezvoltare dogmatică a dreptului, conștient sau semiconștient, ia dreptul tocmai ca normă și ca judecată, deși în marea majoritate a cazurilor împletește considerația lor cu elemente preluate din alte serii metodologice Această din urmă împrejurare ne-a făcut să ne oprim cu o atenție deosebită asupra acestor concepte, deoarece numai puritatea metodologică strictă și consecvența în definirea și luarea în considerare a obiectului juridic pot face posibilă rezolvarea întrebării noastre principale Esența problemei este că ambele aceste considerații (interpretarea dreptului ca normă și ca judecată) pot fi complet abstrase din orice temporalitate și realitate, adică mișcă la rând, străin de viață și realitate Acest lucru este posibil, în primul rând, datorită faptului că norma, ca regulă generală, poate și este interesantă de a fi supusă analizei științifice în sensul "formal" și în funcție de "conținutul" prescripției, indiferent dacă este valabil sau nu, adică aplicat sau nu și, dacă este aplicat, cum și unde duce O astfel de analiză a normei juridice este efectuată și va fi efectuată *) Nu oferim aici o definiție dezvoltată a conceptului de "normă juridică" în diferența sa specifică față de alte tipuri de norme, deoarece centrul de greutate pentru noi nu constă în întrebarea cum este o normă juridică (soluția de această problemă necesită un studiu independent, iar în mod condiționat o dăm deoparte), dar dacă legea este norma și dacă este doar norma sau altceva Biblioteca "Runivers" CONCEPTUL DE DREPT ȘI DE FORȚĂ curgere, iar valoarea ei științifică rezidă tocmai în faptul că este singura cale de cunoaștere a normei ca atare Vom vedea acum că alte metode de considerare nu pot înlocui această metodă, căci ele își pun alte sarcini și, în plus, una care presupune rezolvarea acestei sarcini În al doilea rând, abstracția normei din timp și realitate este posibilă și pentru că "norma" și "conștiința normei" nu sunt același lucru Norma poate fi considerată din punct de vedere al conținutului în așa fel încât să nu fie prezentată ca gândul cuiva, adică nu ca gândire la această sau acea persoană anume, sau la un anumit grup de oameni, ci ca un conținut

imaginabil cu caracter normativ în general și în sine Ceva este stabilit așa cum ar trebui să fie; Pot fi interesat de acest stabiliment și de această datorie, fără a întreba în a cui conștiință trăiește ideea acestui cuvenit, cum se dezvoltă ea în ea, cum îi influențează gândurile, sentimentele și acțiunile etc Asta nu înseamnă, de desigur, că acest ultim grup întrebarea nu este importantă, nu este necesară sau nu are interes științific Deloc, dimpotrivă Dar toată această serie de întrebări se rotește într-un cu totul alt plan, într-un plan străin, eterogen seriei formale Același lucru se repetă atunci când considerăm legea ca o hotărâre Dacă considerația normativă se referă la dreptul ca normă juridică, i e natura sa juridică și conținutul prescripțiilor sale, atunci considerația logică este interesată de dreptul, ca judecată juridică, și își pune sarcina elucidării științifice și dezvoltării sistematice a acelor concepte juridice (le-am numit mai presus de conținutul imaginabil al hotărârii) , subiect și predicat), care sunt legate într-o judecată Această analiză poate fi din nou realizată în totală abstracție din mediul temporal și condițiile temporale Judecata in alcatuirea sa logica si judecata ca gandul cuiva, i e întrucât conținutul conștiinței unei anumite persoane sau a unui anumit grup, sau chiar a unui set nedefinit de oameni, sunt lucruri complet diferite Pot fi interesat de conținutul logic al unei judecăți și al conceptelor sale, fără a fi interesat de faptul că ea este de fapt gândită, sau poate nu gândită de nimeni, fără a întreba în a cui conștiință a luat naștere și trăiește, cum Biblioteca "Runivers" IVAN ILYIN îi influenţează gândurile şi sentimentele, în ce conexiuni asociative are etc Aceste întrebări sunt importante şi valoroase, dar nu gravitează în plan logic, ci în cel psihologic Posibilitatea și valoarea unei considerații normative a dreptului izolat de cele politice, sociologice, istorice și psihologice, precum și posibilitatea unei considerații logice a judecății spre deosebire de una psihologică, ar trebui să primească și câștigă treptat recunoaștere în ultimii ani în diverse domenii ale gândirii științifice - în logică ƅ și jurisprudență Acesta este, fără îndoială, un fruct semnificativ al aprofundării metodologice a cunoștințelor, care, mi se pare, este interesantă și valoroasă în multe privințe Un exemplu este întrebarea noastră despre drept și putere CAPITOLUL IV Putem fi de acord să unim considerația normativă și logică a dreptului în termenul general al considerației juridice, contrastând, însă, această considerație juridică în niciun caz cu cea morală, estetică etc acest lucru reiese din întregul curs al raționamentului nostru; dimpotrivă, metoda desemnată de noi prin acest termen, ea însăși deschide pentru prima dată posibilitatea obținerii unei definiții restrânse, dar strict logică și pură metodologică a conceptului de drept Se pot considera ca norma si judecata nu numai legea, ci si morala, si logicul ca atare, si esteticul, intr-un cuvant, toate acele sfere ale cunoasterii care au caracter normativ in materia lor; și acolo această serie metodologică poate fi caracterizată (desigur și condiționat) ca fiind specific morală, logică, estetică etc Într-un cuvânt, atunci când caracterizăm considerația normativă și logică a drepturilor drept "legală", atunci acest termen are sensul nostru este "formal-metodologic", și nu "material-obiectiv" Și așa, dacă recunoaștem că este posibil și valoros să separăm metodologic această serie "legală" de vremuri Biblioteca "Runivers" CONCEPTUL DE DREPT ȘI DE FORȚĂ nyh ranks, interpretând într-un fel sau altul realitatea juridică, atunci vom vedea că în conceptul de drept (ca norme și judecăți) se dezvăluie o anumită latură, care nu tolerează

apropierea de conceptul de forță Căci a gândi dreptul ca forță înseamnă a gândi dreptul ca pe ceva real, iar seria juridică se caracterizează în esența sa metodologică tocmai printr-o abstracție completă și consecventă din tot ceea ce este real, din orice "ontologie" ca atare A divaga de la seria reală de subiecte pentru a introduce imperceptibil sau inconștient concepte reale înapoi este o operație care este în mod clar insuportabilă Fie studiul juridic al dreptului este admisibil, caz în care trebuie să-și păstreze consecvent până la capăt certitudinea sa metodologică, pe care am căutat să o stabilim mai sus, fie trebuie respins ca atare - în principiu și în general; dar apoi în studiul dreptului se formează o cavernă cognitivă neumplută Stabilind această separare a analizei "juridice" de cea psihologică, istorică și politică, ca mișcându-se într-o serie reală, ne vedem complet eliberați de reproșul de a da legii o nouă realitate atemporală, de reproșul antiistoricismului, de a oferi logica unei dominații exclusive în instituțiile politice (obiecția lui Delandre la Laband), în credința în definițiile reale (obiecția față de Gierke Laband), etc Considerarea normativă și logică a dreptului nu vede în ea nimic real în niciun fel, în plus, chiar a pune întrebarea dacă legea nu este reală în aceste serii metodologice nu are sens: nu este nici aici, nici nu este, nu i se atribuie nici ființa, nici neființa, căci predicatul "realului" este mort pentru această serie În același timp, separarea dreptului de realitate istorică și psihologică și de orice altă realitate este, ca orice alt dispozitiv metodologic, o operațiune condiționată care urmărește cea mai mare conștientizare logică posibilă a subiectului studiat și purificarea metodologică a metodelor de cercetare de dragul productivitatea cunoștințelor științifice Concluziile la care se ajunge printr-o analiză "juridică" privind normele juridice, desigur, vor fi atribuite ulterior cadrului epocii istorice și condițiilor temporare, pentru că un avocat nu va uita niciodată ce a făcut Întrebări de filosofie, carte yui Biblioteca "Runivers" IVAN ILYIN la începutul izolării "artificiale" şi condiţionate Dar tocmai aceasta este preliminara si convertirea gandirii cunoastere la conștiința unității obiectului și la conștiința apartenenței necesare a laturilor sale separate - mai întâi la sinteza "irațională" a obiectului necunoscut, așa cum este dat, și apoi la sinteza "raționalistă" a obiectului cunoscut, așa cum este dat - oferă posibilitatea de a observa consistența metodologică strictă și puritatea în mod izolat și de a studia părțile separate ale unui obiect cognoscibil Pluralismul metodologic corelat necesar este puritatea metodologică a cunoașterii, iar sinteza "dată" a obiectului cunoscut (în cazul nostru, "dreptul" în sensul cel mai general și larg al cuvântului) va fi în mod firesc mai cuprinzătoare, reflectând profund complexitatea infinită a "iraționalist" go , "dat" subiect, cu atât acesta din urmă a fost diferențiat mai detaliat în procesul de cunoaștere, și cu atât mai consistent și mai riguros s-a realizat această diferențiere metodologică Cât de important este înainte de a intra într-o anumită serie metodologică și după părăsirea ei să ne amintim că, în esență, ceea ce se știe este unul și întreg, poate fi de asemenea util să uităm de această unitate și această integritate în cadrul unei serii cognitive separate, iar acest lucru se aplică în special la acele serii, care sunt construite pe principiul "indiferenței metodologice" Deci, în cazul nostru, toate disciplinele care se deplasează în seria "juridică" interpretează și trebuie să interpreteze legea într-o astfel de înțelegere care exclude în componența sa atributele serii reale de semne și, în special, categoria de forță I Conceptul de drept și alte

concepte juridice nu trebuie definite aici prin semnul forței; pentru un avocat în sensul strict al cuvântului, legea este o normă și o judecată și nu este în nici un fel / sub nicio formă o forță Legea, ca normă și judecată și dreptul, ca și puterea, este esența conceptului care se află în V rânduri indiferente din punct de vedere metodologic Așadar, toate acele construcții de concepte juridice care direct sau într-o formă deghizată și rafinată introduc momentul forței în definiții juridice îmbină două indiferențe metodologic Biblioteca "Runivers" CONCEPTUL DE DREPT ȘI DE PUTEREA serie și, fie trebuie să fie recunoscute ca nelegale (în sens restrâns), fie trebuie revizuite critic Și aceasta se referă, în primul rând, la definiția juridică de bază a însuși conceptului de drept Teoria generală a dreptului poate și trebuie, în partea în care are în vedere această definiție, să ia în considerare și să analizeze toate aspectele individuale ale dreptului Dar prima și principala sa datorie este de a da o definiție pur "legală" a dreptului, ca norme și judecăți cu anumite trăsături specifice speciei Acest lucru este cu siguranță necesar deoarece, într-o ordine logică, definițiile legale (în sens restrâns) preced alte considerații și definiții Pentru toate celelalte moduri de considerare, iar după pentru toate celelalte serii metodologice, definițiile legale sunt premise necesare, fără de care nu pot face un pas Acest lucru este deja clar pe cele două principale linii reale de cunoaștere juridică - psihologică și sociologică Deci, în primul rând, în înțelegerea psihologică, dreptul nu este altceva decât o experiență juridică sau o experiență a dreptului Este un drept introdus în fluxul temporal al unei conștiințe individuale sau al unei serii de conștiințe individuale ca unul dintre conținuturile lor; tocmai în acest sens real psihologul analizează dreptul Dar conceptul de "experimentare a unei norme juridice" sau "autoritate juridică" (respectiv, "datorie") presupune că norma juridică și autoritatea juridică sunt deja definite undeva, altfel psihologul nu ar avea nicio schemă definită de delimitare a obiectului său Această definiție trebuie să fie dată psihologului de către "avocat", cu excepția cazului în care psihologul dorește să rătăcească în întuneric și să-și dizolve obiectul într-o atmosferă largă și nedefinită de intuiții accidentale Astfel, considerația psihologică a dreptului presupune o definiție juridică gata făcută și se bazează pe aceasta J)) Din acest punct de vedere, este extrem de interesant faptul că cel mai subtil, original și consecvent dintre psihologii, avocații, prof Petrazhitsky, stabilindu-și definiția dreptului, analizează dreptul nu numai ca experiență, ci și ca normă, relevând caracterul imperativ-atributiv în însăși esența logică a dreptului Biblioteca "Runivers" IVAN ILYIN Exact aceeași este și poziția cunoștințelor juridice sociologice Dacă un sociolog ia în considerare, descrie și explică procesul de interacțiune a psihicului uman x), atunci un sociolog juridic se va ocupa de drept în două privințe: punerea individului în fața altor membri ai comunității; în acest caz, sociologul ia dreptul în același sens ca și psihologul, dar sub un alt aspect - el este interesat să experimenteze legea în influența ei nu asupra lumii interioare a individului care trăiește, ci asupra atitudinii individului celor din jur și atitudinea celor din jur În acest caz, corelarea metodologică a seriei sociologice și juridice se decide prin analogie cu considerația psihologică: conceptul de experiență individuală a dreptului și, sub acest aspect, presupune o definiție juridică a dreptului Chiar în seria sociologică se dovedește a fi un fenomen juridic într-un sens mai restrâns și mai definit Dreptul în acest sens este o normă juridică introdusă prin aplicarea sa

în alcătuirea propriu-zisă a relaţiilor sociale ca schemă a acestor relaţii Legea la momentul aplicării ei primește un nou sens, unul actual: dacă în seria juridică legea era norma, atunci în cea sociologică | serie, după aplicare, primește valoarea unuia dintre "momentele" din alcătuirea reală a relațiilor sociale *) Este aici din nou o experiență, dar este deja trăită norme vovy Vezi "Teoria dreptului și a statului", ·τ I , pp - Metodologic, acest lucru este greu de consecvent, dar indică importanța și inevitabilitatea căii "legale") În același timp, mă abat de la problema delimitării sociologiei de psihologia colectivă; această întrebare este încă departe de a fi rezolvată și, poate, nici măcar ridicată - este clară în literatură și necesită un studiu independent special) "Aplicarea" dreptului se numește uneori deducție logică dintr-o normă juridică cunoscută în raport cu un caz cunoscut, dat în mod specific sau indicat în mod abstract (culegeri de cauze) Înțeleasă ca proces mental în sufletul unui judecător, această operațiune este o parte integrantă a înțelegerii aplicației pe care ne referim aici; în sine nu poate și nu trebuie să fie numită "aplicarea legii", ci cel mult "analiza aplicată a regulilor de drept" Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE DREPTURI ȘI PUTEREA Într-un ansamblu nedefinit al unui psihic, el este trăit nu numai ca o normă, ci și ca o schemă efectiv realizată și ca o normă derivată din normele cazului specific al clădirii și îndatoririlor, de obicei cu conștiința celui determinat Sf Într-un cuvânt, un fenomen juridic pentru un sociolog este atitudinea oamenilor după aplicarea statului de drept față de acesta și în tot timpul "acțiunii" sale reale Este clar că conceptul de normă juridică sau (într-un caz particular) conținutul unei anumite norme juridice și, în consecință, semnificația sa formală ca atare, precum și conceptele utilizate în ea - toate acestea sunt presupuse și aici cunoscute, gata, necesare (pentru delimitarea obiectului conștientizării juridice sociologice) și stabilite altundeva Deci, jurisprudența sociologică presupune și o definiție juridică gata făcută și se bazează pe ea *) În fine, considerația politică a dreptului, mișcându-se în esența sa într-o serie reală, presupune că analiza juridică a fost finalizată Punctul de vedere politic plasează legea într-un lanț teleologic, adică într-o serie de scopuri şi mijloace) În această serie, fiecare verigă, cu excepția celei mai înalte și a celei mai de jos ("final" și punctul "de pornire"), are o dublă semnificație: pentru fiecare verigă cea mai înaltă este un mijloc, pentru fiecare verigă inferioară este un scop Veriga supremă, finala *) Acest lucru este valabil și pentru jurisprudența istorică, întrucât se ocupă de un obiect apropiat de sociologic; aduce în prim-plan schema temporalității în procesele reale de "acțiune" juridică, nu pătrunde de obicei (din cauza imposibilității obiective) în fundamentele mentale ale "relațiilor juridice", limitându-se la a descrie și superficial, comparativ, explicarea rezultatelor exterioare ale procesului mental intern, nu se ridică la generalizări largi, mergând mai mult în concret, unic empiric etc Într-un cuvânt, deoarece operează cu fenomene juridice (mă abat în momentul de față de la "istoric" compararea rezultatelor consideraţiei "juridice" obţinute în urma dezvoltării diverselor seturi de norme juridice preluate din epoci diferite -această serie rămâne în esenţă juridică şi ireală), în măsura în care presupune definiţii "juridice" gata) Din întreaga doctrină a telosului, dau aici doar acele definiții care sunt necesare pentru a confirma teza principală a lucrării; restul le-am pus conditionat deoparte in considerare Biblioteca "Runivers" IVAN ILYIN scopul este fundamentat în conținutul său transcendent (prin

deducție din sistemul de valori), toate legăturile rămase sunt fundamentate printr-o relație cauzală empirică (verificată inductiv, sau construită ipotetic), afirmată în ordinea unei succesiuni temporale între toate cele inferioare link-uri și mai mare (resp mai mare) Astfel, întreaga serie teleologică (politică) este concepută într-o schemă temporară, concepută ca real Fie că "legea" aici va fi doar un scop, sau atât un scop, cât și un mijloc, ea este concepută ca ceva de realizat, realizat sau de realizat: va fi un drept, ca fenomen sau ca Fenomen juridic; ambele concepte presupun principiul selectării "legal" din "nelegal" așa cum este stabilit, presupune că dreptul este definit ca normă și ca concept Astfel, considerația politică de drept presupune că analiza juridică a fost finalizată Dar, dacă definiția juridică și luarea în considerare a dreptului este priusul logic al definiției și considerației psihologice, sociologice, istorice și politice, atunci trecerea de la primul rând la restul rândurilor poate fi caracterizată din punctul nostru de vedere ca dăruitoare de sens la puterea legii În celelalte moduri de considerare indicate, dreptul devine membru al seriei reale Ea capătă sensul unui moment real psihic sau social aflat în interacțiune reală cu alte momente din aceeași serie Astfel, conștiința normei juridice poate determina și determină în sufletul unei persoane alte conținuturi ale conștiinței sale, poate evoca în el anumite sentimente, dorințe, gânduri noi, sau să le susțină și să le modifice pe cele vechi Legea, ca conștiință (sau, mai larg, experiență) a unei norme juridice, este aici capabilă să fie un moment determinant al cauzei în sfera psihicului: este "putere" La fel, aplicarea legii, ca introducerea ei în realitate procesele sociale, îl face un factor real determinant al publicului Dreptul, după cum se spune, este aici o "forță socială"* Biblioteca "Runivers" CONCEPTUL DE DREPT ȘI DE FORȚĂ CAPITOLUL V Se obține astfel un răspuns la întrebarea pusă de noi despre coincidența și necoincidența legii și a forței Ne-au interesat tot timpul nu atât de comun și asemănător aceste idei, cât de posibilitatea metodologică și necesitatea distincției lor în cunoștințele juridice Este posibil să se considere dintr-un anumit punct de vedere atât legea, cât și forța ca o realitate, dintr-un alt punct de vedere este posibil să se considere atât legea, cât și forța ca valoare (dreptul ca valoare a seriei morale și practice, forța ca valoare) o categorie de cunoștințe constitutive, adică - adică ca "valoare" unei serii teoretice); Din al treilea punct de vedere, atât legea, cât și forța pot fi considerate concepte abstracte Dar nu acest drept și putere "general" ne-a interesat și ne interesează Încercăm să aflăm nu atât cazuri de poziție subordonată a acestor concepte, când ambele sunt în mod egal subordonate unui al treilea concept aflat deasupra lor; dar cazuri de atingere logică directă, ca să spunem așa, când toate semnele unuia dintre ele sunt inerente celuilalt (relația genului cu specia), sau când semnele ambelor concepte se contopesc într-o nouă reprezentare, care nu are sens generic pentru ele concepte, ci, combinând în sine într-un mod inacceptabil categorii preluate din planuri diferite, este o formațiune mentală supusă descompunerii analitice Și în această direcție am reușit să aflăm următoarele Dreptul poate fi considerat drept putere, dar poate fi considerat și într-un asemenea sens care să nu permită apropierea de putere Legea are toate semnele de forță în "cunoștințe juridice reale*, adică în seria psihologică, sociologică, istorică și politică a considerațiilor; legea nu este inerentă niciunui dintre semnele de forță din cunoștințele juridice "juridice", adică în seria normativă şi logică Cu alte cuvinte: întrucât legea este considerată ca introdusă într-o serie

reală, convergența sa cu conceptul de forță este admisibilă - aici forța este un concept generic, iar legea este specifică; în măsura în care dreptul este smuls metodologic de realitate în diferitele sale forme și înțelegeri, în măsura în care o asemenea apropiere este inacceptabilă, în măsura în care legea și puterea se află în același mod, indiferent metodologic reciproc Biblioteca Runiverse IVAN ILYIN Din aceasta rezultă clar că acele definiții ale dreptului și ale altor concepte de jurisprudență, care includ în mod explicit sau secret momentul forței într-un sens sau altul al înțelegerii sale, trebuie recunoscute ca fiind legale în sensul strict și strict al cuvântului, sau trebuie corectate sunt, ca să spunem așa, curățate metodologic și eliberate din acest moment În același timp, din punctul nostru de vedere, nu se poate nega posibilitatea și necesitatea unor astfel de definiții nelegale; dar trebuie să se arate neobosit că atât în general, cât și pentru ele însele, este necesar mai întâi să se stabilească o definiție juridică Prin urmare, atâta timp cât, de exemplu, Gumplovich *) reunește legea și forța din punct de vedere istoric și genetic, se poate obiecta împotriva lui numai în limitele istoriei și sociologiei, adică plecând de la o analiză a materialului factual al fenomenelor juridice, dar nu din punct de vedere metodologic Prin urmare, din punct de vedere metodologic, nu se poate decât să admită că esența juridică a conceptului de drept rămâne complet neafectată de cercetările sale sociologice și istorice privind originea dreptului din forță Știința înțeleasă din punct de vedere juridic a dreptului de stat nu este angajată în studiul relațiilor sociale reale, precum Gumplovich *), ci în analiza normelor dreptului de stat Or, teza lui Jhering, care spune că legea este un "concept de forță" (Kraftbegriff, Machtbegriff), și nu un "concept logic"), ar trebui, din punctul nostru de vedere, să fie împărțită în două părți pentru evaluare: în în primul rând, afirmând că legea este un "concept de forță", iar în al doilea, care afirmă că legea nu este un "concept logic" Lăsând deoparte formularea tezei, care este nereușită din punct de vedere al logicii (logica nu cunoaște opoziția dintre "conceptele de forță" și "conceptele de logică"), trebuie să admitem că prima parte a acesteia nu cunoaște conțin ceva inacceptabil, pentru că legea poate, în anumite grade, să fie considerată forță; a doua parte a tezei se dovedește a fi inacceptabilă deoarece sensul real al dreptului coexistă complet metodologic cu considerația sa logică Acesta din urmă nu ar trebui *) Gumplowicz, L Allgemeines Staatsrecht P ua Die sociologische Staatsidee pp -ni) Gumplowicz, L Allgemeines Staatsrecht pp , - Die sociologische Staatsidee p s) RV Hering Dreptul lui Der Kampfum P , Biblioteca "Runivers" CONCEPTUL DE DREPT ȘI DE FORȚĂ nu poate fi negat doar pentru că, în seria sociologică, dreptul se dovedește a fi putere, iar Iering însuși, într-una dintre cele mai bune lucrări ale sale timpurii, a susținut această considerație (deși într-o înțelegere metodologică inconsecventă) *) Și când, în lucrarea sa ulterioară, același Iering vorbește despre două moduri în care o normă juridică devine forță și forța o normă juridică *), atunci el se mișcă tot timpul într-o serie sociologică reală și în interpretarea sa a "normei devenite "prin forță" i se opune nu "o normă indiferentă metodologic față de ideea de forță", ci o "normă neputincioasă", i e constiinta normei, incapabila sa devina "obligatoriu" factorul determinant al publicului Or, când Merkel spune că legea în sens obiectiv este un factor social), atunci în aceasta vedem o confuzie metodologică: o prescripție legală este, așa cum tocmai am spus, un factor social, precum conștiința unei norme, sau, mai mult, ca urmare a aplicațiilor

sale; în această înțelegere devine "putere", dar tocmai în această înțelegere nu mai este corectă în sens obiectiv, căci legea în sens obiectiv este un ansamblu de norme, ca atare, și nu conținuturi normative ale conștiință, și nu scheme reale ale relațiilor reale Din toate acestea reiese și că definiția "legală" a dreptului nu va include o serie întreagă de semne care conțin un moment de forță într-o formă ascunsă Astfel, definirea dreptului ca "expresie a voinței") se va referi din punctul nostru de vedere nu la o serie juridică, ci la o serie psihologică Căci ea introduce legea într-o serie reală, fiind rezultatul luării în considerare a genezei sale psihologice și stabilirii între ea și voință o legătură reală de origine Acest lucru face posibil să se considere legea în sine ca o forță cauzală Astfel, nici definiția dreptului ca "exprimare a interesului" nu va fi inclusă, din acest punct de vedere, în seria juridică,) RV Ihering Geist des rõmischen Rechts I Theil, pp -) RV Ihering Der Zweck im Recht B I, pp -) A Merkel Gasammelte Abhandlungen il Recht und Macht pp - Jurist Encyklopãdie P §) A Merkel jurist Encyklopãdie P § Biblioteca "Runivers" IVAN ILYIN căci introduce şi consideraţia cauzală în analiza logică şi, prin aceasta, dă legii însăşi sensul real al puterii, căci ceea ce se naşte din "puterea" psihică este în mod natural puterea însăşi La fel, din punct de vedere metodologic, este greșit să introducem semnul "coerciției" în definiția juridică a dreptului, cu excepția cazului în care prin aceasta înțelegem pur și simplu prezența neschimbătoare a unei norme sancționatoare (apoi obiecții de natură inductivă) va apărea) Întrebarea dacă vreo "normă juridică", ca atare, implică manifestarea și funcționarea unui aparat social coercitiv, sau nu implică, este o întrebare care poate fi rezolvată doar prin descrierea și tipificarea procesului real - experiența individuală sau socială de lege Constrângerea în acest sens este momentul întruchipării reale, al operațiunii reale a legii; presupune că dreptul însuși a trecut într-o stare de realitate, că funcționează de fapt, că este putere Un fel mai subtil de convergență a rangurilor este introducerea unui semn de amenințare sau sancțiune socială În acest caz, acel fapt, tipic, presupus pentru conștiința oricărei norme juridice, este stabilit că această conștiință este întotdeauna însoțită de ideea posibilității sau chiar a inevitabilității presiunii mentale sau fizice asupra individului de la mai mult sau mai puțin anumite pături sociale Chiar dacă admitem că dreptul este într-adevăr trăit întotdeauna mental sub aspectul forței, atunci avocatul ia dreptul tocmai nu ca pe o experiență, ci ca pe o normă, și nu implică în analiza sa toate complexele de asociații care îl însoțesc La fel, înțelegerea caracterului obligatoriu al unei norme juridice, ca forță, nu are caracter juridic Dacă obligația unei norme este definită ca efectul ei asupra voinței umane, atunci această definiție va introduce norma juridică într-o serie psihologică, pentru că nu norma acționează asupra voinței, ci ideea de normă, experiența normei Desigur, din punct de vedere psihologic, gradul de obligativitate al unei norme se măsoară prin intensitatea cu care ideea acesteia acționează asupra voinței Dar din punct de vedere legal, norma își va păstra caracterul obligatoriu chiar și acolo unde este posibil să nu existe o singură persoană pe o sută de mile care ar avea o idee despre asta ■ Biblioteca "Runivers" CONCEPTUL DE DREPT ȘI DE FORȚĂ Este greu să vorbim în sens juridic despre forța "etică" a legii Această întrebare este foarte importantă din punctul de vedere al psihologului, sociologului, politicianului și moralistului, dar considerația juridică se va strădui pentru o delimitare clară, dacă este posibil, fațetată a conceptului de normă

juridică de conceptul de normă morală, realizând că moralitatea, în măsura în care o privește, este interpretată, nu sunt ca o forță psihică, ci ca o normă a moralității De asemenea, rezultă din aceasta că conceptul de "lege efectivă" nu va avea același sens pentru un avocat ca și pentru un psiholog juridic, un sociolog și, într-o oarecare măsură, un politician Acestea din urmă recunosc un drept ca fiind valabil numai dacă a intrat în mintea oamenilor sau a trecut prin procesul de aplicare Pentru ei, ceea ce este important nu este obligația legală a legii, adică nu un moment formal de sancționare și publicare competentă, ca pentru un avocat, ci trecerea dreptului de la un stat, așa cum se spune, "mort" la o stare de "viu": în ochii unui psiholog și sociolog, "acționează" " legea devenită "putere" Avocatul nu are nevoie de acest moment de realizare Convergența incorectă metodologic a seriilor, pe care o avem acum în vedere, este facilitată și mai mult de introducerea între lege și forță a unor termeni neutri și aparent complet inofensivi, precum, de exemplu, "ordine" Am subliniat mai sus că conceptul de ordine este un concept metodologic cu două fețe Ordinea poate însemna, pe de o parte, acel sistem de relații, care este stabilit prin norme, așa cum trebuie; pe de altă parte, sistemul de relaţii care se observă ca valabil empiric În primul caz, ordinea este un termen legal; în al doilea caz este un termen dintr-o serie reală Când folosesc termenul "lege și ordine", cercetătorii de obicei nu indică în ce sens îl folosesc; se formează o punte prin care se poate trece întotdeauna ușor și imperceptibil de la un rând la altul Prin urmare, acele definiții de drept care o caracterizează ca ordin trebuie revizuite din punct de vedere juridic Deci Regelsberger și Kohler definesc legea ca o ordine juridică; Gareys definește legea ca fiind ordinea lumii; Roussel - ca ordin de echilibru etc Aceiași termeni includ conceptul de "legal Biblioteca "Runivers" IVAN ILYIN stva" și "relație juridică" În sensul cel mai larg și mai nedefinit, "proprietatea" poate fi numită tot ceea ce, în acest sau acel sens și înțelegere, este atribuit altceva; și așadar, tocmai acest sens larg al termenului, care justifică utilizarea lui în considerație logică, se dovedește a fi una dintre căile care conduc la convergența și confuzia serielor metodologice Căci într-un sens mai restrâns, mai strict și mai definit, "proprietatea" poate fi numită doar ceea ce este atribuit (sau, în mod corespunzător, inerent, aparține) altceva în ordinea reală, în special poate fi potența reală sau puterea unui lucru Prin urmare, considerând dreptul într-o serie juridică, trebuie să vorbim despre semnele legii; considerându-l într-una din seriale reale, vom vorbi despre proprietățile sale Astfel, "coerciția" în sensul de mai sus poate fi un semn de drept și o proprietate a legii, în funcție de faptul că avocatul sau sociologul vorbește Vom vedea cum conceptul de proprietate este descompus metodologic într-o combinație diferită În mod similar, conceptul de "relație juridică" are diverse părtiniri metodologice În sensul cel mai larg și general, se poate vorbi de "relație" în știința naturii, și în jurisprudență și în logică Dar din punct de vedere al metodologiei juridice, este foarte important, atunci când vorbim de "relație", să clarificăm dacă aceasta înseamnă o relație specifică, unică, care este considerată "reală" (facem abstracție condiționată din punctul critic al vedere, conform căreia o relație este întotdeauna o categorie), sau conceptul general generic al unei relații Este necesar să explicăm în continuare în ce ordine aparține această "relație", ordinii realului, constatat inductiv, sau ordinii normativului, propriu-zis, prescris Atunci, în considerație logică, relația va fi întotdeauna un concept, pentru considerație reală este

metodologic · indiferentă; în consideraţie normativă, va primi sensul formulei de datorie; în serii reale, va fi conceput fie ca o relație reală, concretă, unică, fie ca un concept care dă un tip, o schemă abstractă pentru ceea ce se întâmplă de fapt Și numai în rândurile reale "relația" nu va fi indiferentă față de categoriile de forță Toate acestea le putem sublinia doar aici   în trecere; dezvoltarea sistematică a acestor distincţii ar necesita inevitabil aplicarea lor la materialul jurisprudenţei Din alte concluzii, ne vom opri doar asupra conceptului de "explicație" din jurisprudență și asupra ideii de "dogma dreptului" Adesea, stabilirea uneia sau alteia construcții juridice este desemnată prin termenul "explicații"; acelaşi termen este folosit pentru a numi stabilirea acelor sau a altor legături între fenomenele vieţii juridice Această nedistingere terminologică este un indicator al unor confuzii logice mult mai semnificative Și anume, trebuie întotdeauna avut în vedere că construcția "juridică", în sensul strict și definit al cuvântului, pornește din analiza normelor juridice ca judecăți, și nu din analiza fenomenelor juridice; prin urmare, deplasându-se la rând străin de realitate, nu dă și nu poate da nimic pentru cunoașterea a ceea ce este real; construcția juridică, dacă vrem doar să fim clare și consecvente din punct de vedere metodologic, nu se străduiește și nu trebuie să se străduiască să "explice" fenomenele juridice: sarcina sa este "înțelegerea" (adică analiza logică și sistematizarea prelucrării normelor juridice, ca norme, și ca o judecată), iar un concept juridic astfel construit nu explică nimic în viața socială reală; căci este extrasă din judecăţile care formulează nu ceea ce este, ci ceea ce se cuvine Și conținutul normelor poate diverge foarte mult de trăsăturile care au "întruchipat" aceste norme ale fenomenelor sociale Deci, ar fi necesar să ne referim la termenul "explicații" exclusiv la serii reale; acolo "a explica" înseamnă a aduce concretul cognoscibil sub, deja cunoscut, abstract, necunoscut real - sub cunoscut, abstras din real; sau pentru a stabili o legătură genetică între două momente concrete ale unei serii reale Sarcina considerației juridice ar trebui formulată nu ca "explicație", ci ca "înțelegere logică" Cu o asemenea distincție, se va dezvălui cu o claritate deosebită că categoriile de forțe își au locul doar în rândurile "explicative", dar deloc în rândurile "interpretarii" În fine, din tot ceea ce s-a spus, rezultă clar că ideea și sarcina "dogmei dreptului" vor primi o nouă formulare din punctul de vedere pe care l-am luat Istoric dogmă, i^ak-qcor   primul mod de a considera dreptul, a crescut sub influența nevoilor practice; a fost un ansamblu de tehnici care a făcut ca un avocat practicant care a aplicat legea să se orienteze în materialul aplicat al normelor juridice Spiritul dogmei romane, alcătuind într-o formulă, nu "a cunoaște pentru a cunoaște", ci "a cunoaște / pentru a aplica", a transferat centrul de greutate din momentul teoretic al dezvoltării normelor juridice în cel practic unul, iar sub această formă influența sa s-a păstrat până în zilele noastre și încă împiedică jurisprudența să devină o știință independentă, i e teorie în toate sensurile cuvântului Din punctul nostru de vedere, această poziție a dogmei ar trebui înlocuită cu alta, pur teoretică Așa cum istoria științelor naturii cunoaște emanciparea treptată a teoriei de influența călăuzitoare și determinantă a practicii, tot așa este timpul în jurisprudență să recunoască faptul că nevoile practice ale curții și ale vieții politice pot servi cel mult ca un impuls, un prilej de trezire a unui interes teoretic independent faţă de normele juridice şi conţinutul acestora În ideea de "jurisprudență", teoria ar

trebui diferențiată de practică, iar în esență acest lucru se va exprima în recunoașterea admisibilității includerii în "juridice" a conceptelor și construcțiilor de trăsături obținute din analiza normelor juridice, indiferent dacă aceste caracteristici și-au găsit aplicare practică și implementare reală sau nu, sau poate că au încetat să o găsească ca urmare a dezvoltării istorice Din acest punct de vedere, dezvoltarea dogmatică a normelor constituției franceze din , care nu și-a găsit aplicare pentru sine, este la fel de interesantă și necesară din punct de vedere științific ca și o analiză juridică a normelor dreptului roman "învechit", sau elaborarea unui nou cod penal rusesc în perioada dintre aprobarea lui și "punerea în acțiune" Dar acest spirit "practic" al dogmei vechi și moderne are și alte consecințe mult mai profunde și mai periculoase, deoarece duce la convergența unor serii metodologice esențial diferite Și anume, în procesul de aplicare, o normă juridică trece de obicei printr-o interpretare, adică printr-o serie de operații mentale cauzate de inconsecvența sau corespondența incompletă între semnele unei relații, un abstracto, indicate providențial în legea Biblioteca "Runivers" CONCEPTUL DE DREPT ȘI DE FORȚĂ norma, și trăsăturile esențiale ale unei relații "concrete", care își are forma juridică din norma interpretată Aceste operații ar trebui să explice sensul intern al normei în așa fel încât să apropie tipul abstract dat în ea de relația concretă și, prin această adaptare, să creeze posibilitatea de a da relației concrete forma și acele consecințe care sunt indicate in norma Ca urmare a interpretării, norma juridică, după cum se spune, "se apropie de viața reală" și, parcă, ia în sine anumite trăsături, realitatea; norma interpretată formează și acel rând de mijloc între "normă" și "realitate", care introduce în ispită pe mulți avocați, dându-le un motiv să vadă în ea o generalizare a faptelor de viață, parcă o lege sociologică pozitivă Lăsând deoparte o serie întreagă de obiecții grele pe care un sociolog trebuie să le ridice din propriul punct de vedere împotriva unei astfel de înțelegeri, vom sublinia că pentru un avocat tendința dogmei de a nu distinge între analiza unei norme și analiza unei norme norma interpretată și cu atât mai mult a uita de semnificația normativă a oricărei norme juridice ca atare este inacceptabil Aici este necesar să trasăm în mod consecvent acele linii metodologice despre care am vorbit mai sus, doar dacă vrem să evităm astfel de formațiuni mentale complexe și contopite, care este conceptul de "instituție juridică" în jurisprudența modernă Deci, de exemplu, sub "instituția proprietății" se poate înțelege: i un set de concepte generice și specifice de proprietate, abstrase din normele unui cod cunoscut; un ansamblu de aceleași concepte, abstrase din normele interpretate ale aceluiași cod *); un set de norme care reglementează raporturile de proprietate; totalitatea acelorași norme, același cod, dar trecute prin procesul de interpretare; agregat concepte abstracte din procese și stări sociale reale, denumite "relații de proprietate"; totalitatea acestor relații sociale specifice, denumite "relații de proprietate" Ar fi în cel mai înalt grad) În același timp, nu oferim o analiză sistematică dezvoltată a conceptului de "interpretare" și clarificarea acelor dificultăți tehnice care sunt asociate cu atragerea în dogmă a compoziției interpretate a normelor juridice Biblioteca "Runivers" IVAN ILYIN este interesant de descoperit cum unele sau toate aceste semnificații ale "instituției juridice" sunt îmbinate în scriitori individuali) Și tocmai pentru problema noastră de bază a relației dintre lege și forță sunt date aici o serie dintre cele mai esențiale indicații Primele patru semnificații ale "instituției

juridice" se află într-o serie, străină de realitate și, în consecință, de categorii de forță; ultimii doi zac într-un șir adevărat Dogmatistul, care uită această distincție, îmbină în opera sa rândurile separate ale jurisprudenței și introduce pe nesimțite categoriile de forță acolo unde nu le este loc Dimpotrivă, dogmatistul care va menține aceste distincții va avea ocazia să creeze o teorie "legală" independentă, să abordeze dreptul din acea latură logică a acestuia, care s-a simțit și formulat cu atâta forță în diverse abateri și înțelegeri (Iering *), Laband *) și Muromtsev *) Așa se formează soluția problemei noastre principale în limitele dreptului obiectiv > CAPITOLUL VI Ne rămâne acum să atingem problema posibilității și admisibilității convergenței conceptului de forță cu conceptul de drept în sensul său subiectiv Indiferent de modul în care definim conceptul de drept în sens subiectiv, indiferent de modul în care îi vedem esența, noi întotdeauna trebuie să admitem că dreptul în sens subiectiv presupune dreptul în sens obiectiv şi, mai mult, în sens dublu În primul rând, în ordinea fundamentării legale, iar în al doilea rând, în ordinea definiției logice Fie că ne oprim în momentul autorității sau în momentul obligației, recunoaștem întotdeauna că atât autoritatea, cât și obligația dobândesc și pot dobândi un caracter juridic numai în virtutea unei anumite legături cu normele juridice Deci, puterea este doar pentru că există o putere legală, mergeți la dreapta, E Vezi de ex în Jering: Geist des ròmischen Rechts I Theil, pp - , - , - ') Ihering, Ibid, p - ,) Laband L Das Staatsrecht des deutschen Reichs B I, p VII X , *) Z Muromtsev, Care este dogma dreptului*' lane, Was heișșț Reqhțs- dogmank Prag , Biblioteca "Runivers" CONCEPTUL DE DREPT ȘI DE FORȚĂ că este stabilită, recunoscută etc în cuprinsul normelor legale Dreptul în sens subiectiv își primește sensul, ca atare, prin dreptul în sens obiectiv; prin urmare, într-o ordine logică, semnul înființării, derivat din conținutul normelor juridice, este un membru necesar al conceptului de drept în sens subiectiv Dar dacă acest concept este unul dintre acele concepte care sunt definite și construite prin analiza conținutului normelor juridice, atunci i se aplică tot ceea ce am stabilit în relația metodologică pentru toate conceptele juridice; am putea să ne referim direct la aceasta și să considerăm chestiunea închisă Cu toate acestea, trăsăturile binecunoscute ale acestui concept au cauzat istoric și adesea provoacă și acum o serie de dificultăți specifice, asupra cărora este necesar să ne oprim puțin Prin lege, în sens subiectiv, din punct de vedere juridic, înțelegem autoritatea stabilită în conținutul normei juridice Într-un sens mai larg, orice obligație stabilită în conținutul normelor juridice poate fi adusă aici ca un corelat, deși termen-logic ideea de obligație nu este acoperită de noțiunea de drept în sens subiectiv Totodată, autoritatea, din punctul nostru de vedere, va fi numită orice permis sau subvenție cuprinsă în normă, iar îndatorire - obligația stabilită de norme și determinată de subiect, fie că este pozitivă sau negativă ca sens Atât permisiunea, cât și, determinate de subiect, obligația trebuie exprimate în judecată și fixate în cuvinte, iar această judecată poate fi cuprinsă în textul normei juridice în sine sau poate fi dedusă din acesta într-o ordine logică Aceasta deschide posibilitatea de a construi pentru drept în sens subiectiv aceeași schemă de serie metodologică pe care am construit-o mai sus pentru drept în sens obiectiv Deci, în seria logică, dreptul în sens subiectiv va fi considerat ca un concept și o judecată; în seria normativă, ca putere și îndatorire; într-o serie psihologică, ca experiență individuală de autoritate și datorie; în sociologic - ca experienţă de

autoritate şi datorie, introdusă într-o serie de relaţii psihice Întrebări de filosofie, KN II Biblioteca "Runivers" IVAN ILYIN influenţe etc Iar concluziile în raport cu chestiunea forţei vor fi asemănătoare: dreptul în sens subiectiv poate fi considerat ca o forţă, adică ca abilitatea (ca moment al unei serii reale) de a determina cauzal alte momente din aceeași serie; și invers, poate fi considerată în abstractizare din seria și categoriile reale de forță Distincția consecventă dintre seria reală și seria ireală este și aici o condiție necesară pentru evitarea neînțelegerilor Prin urmare, acele definiții ale dreptului în sens subiectiv, care cuprind categoria forței într-o formă sau alta, în mod explicit sau implicit, nu pot fi recunoscute drept legale în sensul strict al cuvântului În același mod, acele definiții ale altor concepte din jurisprudență, care contopesc proprietățile dreptului în sens subiectiv, preluate din seria reală, cu semnele sale, preluate din seria ireala, necesită revizuire și nu pot fi recunoscute ca susținute într-un relatie metodologica Aici este necesar în primul rând să amintim acele cazuri când dreptul în sens subiectiv este definit prin conceptul de putere și este recunoscut ca un concept de specie subordonat acestuia din urmă Există o duplicitate metodologică incontestabilă în conceptul de putere Puterea în jurisprudență este gândită ca ceva implicat, pe de o parte, în autoritatea juridică, iar pe de altă parte, în forță Desigur, puterea poate să nu aibă o sancțiune legală, dar tocmai în această măsură nu va fi o categorie de jurisprudență Puterea este putere sancționată de drept; este, parcă, o forță juridică obiectivată și înghețată prin excelență Și tocmai această poziție de frontieră a conceptului de putere îl face implicat în două serii metodologice diferite - legală și reală Prin urmare, din punctul de vedere pe care încercăm să-l desfășurăm, conceptul de putere ar trebui să fie descompus în două părți componente, iar fiecare parte ar trebui să fie atribuită seriei corespunzătoare: atunci avocatul va vorbi despre putere - în seria normativă , ca despre autoritatea de a guverna, și din punct de vedere logic este a studia această putere de a guverna ca o judecată, și ca un concept dedus dintr-o judecată sau judecăți; iar psihologul, sociologul și politicianul vor înțelege puterea ca o forță sancționată de normele legale De aceea, de exemplu, acelea Biblioteca "Runivers" CONCEPTUL DE DREPT ȘI DE PUTEREA diviziunile statului, care îi atribuie nu autoritatea de a conduce, ci puterea, precum și acele definiții ale conceptului de suveranitate, care o construiesc ca o proprietate reală, sau ca ceva divizibil, sau ca un tip binecunoscut de puterea, trebuie revizuite critic în sens metodologic, deoarece ele introduc în seria ireală categoria reală a puterii De aici rezultă clar cu ce precauție trebuie să folosim termenul "proprietăți" atunci când este aplicat dreptului în sens subiectiv Așa cum puterea în seria juridică nu este o "proprietate" a statului, ci autoritatea, la fel în aceeași serie "dreptul" nu este o "proprietate" a subiectului; statutul juridic al unei persoane constă, din punct de vedere juridic, în totalitatea permisiunilor, subvențiilor (obligațiilor și interdicțiilor) derivate din normele juridice "în raport cu" o combinație special dată de proprietăți generice pe care un avocat le-a întâlnit cauzal Proprietățile persoanei trebuie să fie date (concret sau abstract) avocatului pentru această deducere, pentru ca acesta să-și deducă puterile; aceste puteri din seria legală nu trebuie considerate drept proprietăți Conștiința împuternicirii poate fi, desigur, privită ca o proprietate, dar nu a unei persoane în sens legal, ci a unei persoane În același mod, este inacceptabil ca un avocat să definească un drept

în sens subiectiv drept "interes protejat" sau așa cum este acordat de normele juridice "regula voinței" Ambele definiții introduc legea într-o serie psihologică, căci un interes "protejat" nu încetează să fie un interes, i e experiența unei persoane, iar "stăpânirea voinței", deși acordată prin norme legale, rămâne un fenomen al lumii interioare a unei persoane (desigur, însoțit de manifestări exterioare) În ambele definiții, obiectul cognoscibil este luat într-o formă nedivizată metodologic Din punctul nostru de vedere, avocatul va fi interesat de momentul "protecției" și "disponibilității", iar psihologul juridic va fi interesat de momentul de interes și voință în măsura recunoașterii lor ca lege În plus, este clar că utilizarea categoriilor "posibilitate" și "¿eotfoów" în definirea conceptului de drept subiectiv ar trebui *) Vezi nota de la pagina * Biblioteca "Runivers" IVAN Ilyin să fie însoțite de precauții metodologice bine-cunoscute, prescrise, clarificări și rezerve Și anume, dacă considerăm împuternicirea ca un tip special de "posibilitate", atunci este foarte important să știm dacă această "posibilitate" este înțeleasă ca fiind de natură juridică, sau de natură reală, reală Ceea ce este posibil din punct de vedere legal este ceea ce este permis de normele de drept, iar această posibilitate nu depinde de fezabilitatea reală sau de impracticabilitatea a ceea ce este permis Posibilitatea efectivă se află, la rândul său, în afara limitelor definițiilor normative și se exprimă într-o anumită combinație de elemente dintr-o serie mentală sau fizică care favorizează implementarea a ceva În consecință, atunci când un avocat vorbește despre o posibilitate, el trebuie să înțeleagă permisiunea legală, acordarea, * când un psiholog juridic, sociolog sau politician vorbește despre o posibilitate, trebuie să înțeleagă realizabilitatea empirică Istoria filozofiei dreptului cunoaște o serie întreagă de exemple clasice ale faptului că dreptul în sens subiectiv s-a apropiat de conceptul de forță și, în consecință, a fost tradus într-o serie reală tocmai ca urmare a omiterii acestei diferențe Deci, în Hobbes) ideea de autoritate juridică și conceptul de forță se contopesc în termenul neutru "ro-tentia", care are un caracter empiric real Astfel, la Spinoza ideea de autoritate juridică este complet dizolvată în conceptul de putere inerentă oricărui lucru natural; aceasta "potentia rei naturalis" *) nu este altceva decat "ipsissima Dei potentia" si are un caracter metafizic definit Deci, în sfârșit, legea în sens subiectiv se apropie de putere în Haller și este absorbită de conceptul rafinat de putere - ideea abilităților personale, a potențialului individual al unei persoane în toată originalitatea sa - în învățăturile lui Stirner În istoria jurisprudenței, esența dreptului a fost văzută de multă vreme tocmai în părtinirea sa subiectivă, iar acest lucru face posibilă creșterea semnificativă a numărului de exemple indicate; cu atât mai esenţială este menţinerea distincţiei stabilite O analiză similară poate fi supusă conceptului de "proprie- Vezi de ex De Cive Cap XIII § și altele) Vezi Tractatus Politicus Cap II § şi altele Biblioteca "Runivers" CONCEPTUL DE DREPT ȘI DE FORȚĂ organism în aplicarea sa în drept în sens subiectiv Este foarte important ca juristul să realizeze clar că, în cursul analizei sale, acest concept trebuie să fie străin de înțelegerea realistă, fie în sens metafizic sau empiric Juristul înțelege "libertatea" nu ca o scutire absolută de la orice certitudine, sau de la funcționarea legilor empirice, sau de la funcționarea legilor empirice cunoscute numai, ci ca o permisiune stabilită în normele juridice, iar "sfera libertății* înseamnă în gura lui un element de autoritate în b statutul juridic al subiectului În același mod (și

conexiunea din gura unui avocat nu ar trebui să aibă o conotație faptică: un subiect poate avea multe "legături" juridice în statutul său și de fapt să nu fie "legat" de "împrejurări" Semnificația metodologică a acestei diferențe se dezvăluie cu o claritate deosebită în domeniul dreptului penal; ultima se bazează în întregime pe recunoașterea discrepanței constante dintre "coeziunea" juridică și "coeziunea" faptică, care dă naștere tocmai la necesitatea unei reacții "criminale" "Libertatea" " și "coeziunea" în ochii unui avocat se află dincolo de limitele seriei reale, dincolo de întinderea categoriei de forță CAPITOLUL VI Cu aceasta, putem încheia încercarea noastră de analiză metodologică a conceptelor de drept și forță Am ajuns la concluzia că întrebarea obișnuită: "Este dreptul o forță sau nu o forță?" trebuie schimbat chiar în setarea sa pentru soluție Este imposibil de spus, "dreptul este putere" sau "dreptul nu este putere", întrucât ambele răspunsuri pot fi înțelese în sensul unei coincidențe reale sau al necoincidenței ambelor momente Este abordarea metodologică a problemei care o desfășoară în toată semnificația ei și indică calea către soluționarea acesteia Dar această abordare pune întrebarea într-un mod diferit: "poate fi privită legea ca o forță și nu poate fi privită ca o abordare incompletă a forței?" A raspunde la intrebarea astfel pusa inseamna, in opinia noastra, a dezvolta in raport cu aceasta doctrina metodei in jurisprudenta, mai mult, inseamna a atinge in analiza metodologica toate domeniile jurisprudentei, ca atare, si Biblioteca "Runivers" IVAN ILYIN convergența posibilă și existentă a acestor concepte, din punctul de vedere al admisibilității și inadmisibilității lor metodologice Experiența noastră cu o astfel de analiză se datorează, din păcate, condițiilor externe cunoscute, concisă și schematică; acceptă în mod condiționat și fără motivație științifică dezvoltată definiții cunoscute, ocolește multe căi și ramuri care duc în rătăcire, făcând doar aluzii la multe lucruri și nespunând multe El presupune, desigur, în plus, că regula generală, conform căreia orice investigație metodologică abstractă poate fi considerată pe deplin justificată numai după ce au fost aplicate o serie de experimente și dezvoltarea concluziilor sale principale, se extinde și la el Dar, în același timp, se bazează pe presupunerea că prima verigă în studiul științific poate fi și un studiu abstract al condițiilor preliminare și modalităților de cunoaștere, cu atât mai mult dacă acest studiu are capacitatea de a indica experiența trecută și prezentă de știință, atât hrănirea cât și hrănirea și tendințele metodologice conexe Din punctul de vedere al pluralismului metodologic pe care îl profesăm, nu poate exista nicio îndoială că toate categoriile pe care le-am bănuit și descompuse gravitează în jurul esenței dreptului, luată în întregime, în toată complexitatea ei Categoriile de "voință", "dobândă", "constrângere", "sancțiune publică", "obligație", "acțiune", "ordine", "proprietăți", "relații", "puteri", "oportunități", "libertăți" ", "conectarea" și altele ar trebui să intre și să intre într-o analiză cognitivă generală și cuprinzătoare a dreptului Dar fiecare dintre ele trebuie să găsească pentru sine o serie metodologică corespunzătoare esenței sale și să nu se amestece în serii care îi sunt străine metodologic; cei dintre ei, care pot fi implicaţi în serii diferite, trebuie mai întâi să treacă prin procesul de descompunere analitică şi, dacă este posibil, să primească denumiri diferenţiate Cunoașterea științifică este întotdeauna cunoașterea unui anumit subiect sau, dacă doriți, a unei anumite părți, condiționat abstract, a subiectului, iar problema unei mai mari minuțiozități și puritate a unei astfel de izolări a

laturilor, diferite în esența lor logică, este, fără îndoială, o problema unei productivități mai mari și a unei extinderi a cunoștințelor științifice Ivan Ilyin Biblioteca Runiverse Abilitățile mentale, ca funcții biologice de bază *) eu Am văzut în articolul precedent că opiniile actuale asupra naturii și compoziției înclinațiilor sau dispozițiilor mintale trebuie recunoscute ca fiind foarte imperfecte Pe de altă parte, vechea teorie metafizică a abilităților cu siguranță nu satisface nevoile psihologiei empirice moderne Astfel, se impune formularea unei noi ipoteze, care ar putea servi drept fir de ghidare suficient în studiul acestei probleme dificile și complexe Să încercăm, așadar, să prezentăm punctul de vedere care ni se pare personal cel mai plauzibil și mai oportun Acceptăm că așa-numitele tendințe sau dispoziții psihice nu sunt simpli termeni clasificatori care denotă doar câteva repetări ale cutare sau cutare latură a procesului psihic, ci ceva real, existent efectiv Acești factori reali, subiectivi, care stau la baza tuturor experiențelor noastre conștiente, îi vom numi abilități în cele ce urmează Nefiind direct accesibile conștiinței noastre, ele se dezvăluie doar din când în când prin manifestările lor, exterioare și interne Totuși, diverse considerente circumstanțiale fac necesar să se admită că și activitatea lor continuă *) Raport citit la al II-lea Congres rusesc de psihologie pedagogică, $ iunie Biblioteca "Runivers" A L A W PCKI I în intervalele dintre aceste manifestări; Descoperirea unei astfel de activități latente a abilităților este, pe de o parte, posibilitatea mereu existentă de apariție a manifestării corespunzătoare, iar pe de altă parte, influența capacității latente asupra manifestărilor altora, într-un fel sau altul conectat Cu acesta Dintre numărul mare de tendințe sau dispoziții psihice inerente fiecărei persoane, marea majoritate sunt complexe complexe formate prin combinarea obișnuită a mai multor înclinații de bază Aceste conexiuni obișnuite apar sub influența stimulilor externi care acționează simultan asupra mai multor calități spirituale eterogene În comparație cu înclinațiile de bază mai simple, aceste complexe complexe sunt mai puțin stabile și mai variate; acest lucru este de înțeles, deoarece își datorează originea influenței condițiilor externe, iar compoziția lor se modifică odată cu schimbarea acestora din urmă În ceea ce privește înclinațiile mai elementare, de bază, acestea pot fi împărțite în două mari grupuri: private sau concrete și generale sau abstracte Această împărțire coincide în general cu împărțirea în abilități inferioare și superioare *) Un exemplu al primului este capacitatea de a surprinde și reproduce imagini specifice, o tendință la *ele sau alte afecte și sentimente organice, o tendință de a acționa sub influența impresiilor directe; un exemplu al acestora din urmă este capacitatea de distragere a atenției, judecată, efortul volitiv, o dezvoltare mai mare sau mai mică a simțului datoriei etc În ceea ce privește agenții patogeni externi, ambele grupuri diferă semnificativ una de cealaltă Agenții cauzali ai anumitor tendințe (de exemplu, lipsa hranei, corpul sunet) sunt mai definiți în ceea ce privește apartenența *) În ceea ce privește relația dintre facultățile superioare și inferioare, punctul nostru de vedere în general se alătură opiniilor lui Stumpfa exprimate în lucrarea sa: Erscheinungen und psychische Funktionen Diferența, și una semnificativă, este că nu facem între facultățile superioare și inferioare o distincție atât de radicală, fundamentală, precum o face Stumpf Biblioteca "Runivers" SPIRITUAL ABILITĂȚI CA BAZĂ BIOLOGIC FUNCȚII la unul sau la altul grup de fenomene ale lumii exterioare În plus, deși aici doar o parte a procesului extern este stimulul în

sensul propriu al cuvântului (de exemplu, raportul dintre vibrațiile corpului care sună și liniște, adică liniștea aerului înconjurător), dar aceste laturi sunt atât de strâns îmbinate cu toate celelalte încât stimulul acestei înclinații, trebuie luat în considerare, în esență, întregul fenomen, luat în ansamblu (un corp care sună într-un anumit mediu) În schimb, stimulii imediati ai aceleiași capacități superioare (vorbim aici întotdeauna despre stimuli imediati, constanți, și nu despre cauze accidentale ale apariției acestor stimuli) pot fi astfel de experiențe externe și interne, care, în raport cu specificul lor specific conținut, au uneori foarte puține în comun unul cu celălalt Ceea ce iese în prim-plan aici este schema semi-abstractă a excitatorului dat, care singur are semnificație în aceste cazuri Deci, de exemplu, un sentiment al datoriei poate apărea la o persoană sub influența unei largi varietăți de evenimente și impresii, este necesar doar să existe întotdeauna un anumit tip de corelație, și anume, un conflict între impulsurile imediate și gândul a vătămării sau inadmisibilității acestor impulsuri Tocmai din această cauză se obține generalitatea și abstractitatea abilităților superioare, care pare să fie atât de caracteristice acestora Astfel, se dovedește că caracteristicile stimulilor externi se reflectă nu numai în formarea de complexe sau obiceiuri complexe, ci și în înclinații mentale individuale, elementare Numai această circumstanță sugerează că nu ar trebui să existe o distincție clară, fundamentală, între înclinațiile individuale de bază și manifestările lor complexe, sau complexele obișnuite mai mult sau mai puțin complexe Pe de altă parte, teoria evoluționistă încearcă să demonstreze - iar experiența pare să confirme acest lucru în mare măsură - că cele două grupuri de înclinații de bază de mai sus, inferioară și superioară, sau concrete și abstracte, de asemenea treptat, fără granițe clare, trec una în celălalt Rezultatul este o scară continuă Biblioteca "Runivers" A LAZOU PCKIÏP, gamă de înclinații psihice, începând cu facultățile cele mai generale și abstracte, trecând la înclinații psihice mai specifice, dar încă elementare și stabile, și terminând cu obiceiuri schimbătoare și instabile sau dispoziții complexe Din tot ceea ce s-a spus, putem concluziona că doctrina abilităților, în forma în care o acceptăm, nu este deloc menită să opună în mod fundamental abilitățile și manifestările lor între ele (adică diverse experiențe obișnuite complexe) ca absolut elemente subiective și absolut obiective ale psihicului nostru Cu atât mai puțin poate avea ca sarcină, într-un mod pur logic, "să explice" sau să deducă fiecare manifestare din facultatea care stă la baza ei, așa cum, de exemplu, încearcă să facă Lipps Am văzut că există o serie întreagă de tranziții treptate între dispozițiile complexe, specifice și cele mai generale facultăți de bază; am văzut în continuare că influența stimulilor externi afectează nu numai dispozițiile obișnuite complexe, ci și înclinațiile de bază mai elementare: acestea din urmă, deși sunt mult mai stabile și mai uniforme, sunt totuși sub influența stimulilor pe termen lung, acționând toate timp într-una în aceeași direcție, pot suferi modificări destul de semnificative în conținutul lor și, în consecință, nu pot fi privite ca ceva absolut elementar și neschimbător În cele din urmă, nu este nimic imposibil în faptul că chiar și cele mai elementare, înclinații mentale elementare (capacitatea de a simți, de a experimenta un sentiment de plăcere sau neplăcere, o tendință la efort volitiv etc) se pot dovedi a fi nimic mai mult decât mecanisme complexe ascunse care totuși, în conștiința noastră se manifestă întotdeauna prin aceeași latură elementară a unui anumit proces mental

și a cărui compoziție, prin urmare, ne poate rămâne pentru totdeauna necunoscută Nici nu trebuie să credem că punctul nostru de vedere prejudecă întrebarea dată în sens invers, i Biblioteca "Runivers" DU CHEVI ABILITĂȚI CA OCHOBH BIOLOGIC FUNCȚII de agenți patogeni Problema originii și relațiilor reciproce ale principiului obiectiv și subiectiv nu poate fi rezolvată fără ajutorul teoriei cunoașterii și metafizicii, care, deși folosesc datele psihologiei, dar, în plus, trebuie să respecte multe alte solicitări și cerințe Ipoteza noastră, pe de altă parte, este pur psihologică, iar scopul ei nu este de a construi vreun fel de metafizică, ci de a explica mai complet și mai complet faptele vieții mentale Și dacă, în urma analizei epistemologice, s-a dovedit că era necesar să se opună brusc factorii obiectivi și subiectivi ai spiritului uman, atunci este foarte posibil ca participarea comună a ambilor factori să fie descoperită atât în manifestări complexe și predispoziții specifice, și în cele mai generale și de bază din abilitățile noastre Deși facultățile superioare și inferioare par astfel a fi doar diviziuni diferite ale aceleiași serii continue, trebuie totuși admis că membrii extremi ai acestei serii diferă esențial unul de celălalt prin natura lor Manifestările oricărei abilități superioare includ nu numai totalitatea manifestărilor altor înclinații inferioare asociate cu ea, ci întotdeauna și ceva suplimentar, care nu poate fi analizat în continuare și, în același timp, foarte caracteristic acestei abilități particulare Doar această împrejurare poate servi drept bază suficientă pentru opunerea celor două grupuri menționate unul altuia Dar și mai important, în opinia noastră, este faptul indubitabil că această latură elementară suplimentară, caracteristică manifestărilor acestei abilități superioare (de exemplu, simțul datoriei, efortul volitiv, actul de a stabili un raport în procesul judecății) , etc) se pot conecta cu cele mai diverse sentimente și idei din conținutul lor Cu alte cuvinte, facultățile superioare, la fel ca și cele inferioare, au un anumit grad de independență în activitatea lor, întrucât, desigur, o astfel de independență este disponibilă în general pentru diverse elemente ale vieții noastre mentale Toate acestea ne fac să ajungem la concluzia că cele mai înalte abilități nu pot fi privite ca o simplă combinație de Biblioteca "Runivers" A LAZU RSKII elementele inferioare, stabilite prin repetare și transmitere ereditară; nu se pot vedea în ele, de exemplu, exclusiv numai grupuri de reprezentări asociate, chiar dacă sunt foarte strâns legate între ele Evident, concomitent cu consolidarea, există și un fel de procesare internă care transformă o combinație eterogenă într-o masă omogenă, sau, cel puțin pentru noi în prezent, necompunebilă În acest fel, plantele degradate se transformă încetul cu încetul în turbă sau cărbune, care nu numai că sunt mult mai uniforme în compoziția lor, dar și, în multe alte proprietăți fizice și chimice, sunt departe de a fi asemănătoare cu materialul vegetal căruia îi datorează origine În ce constă acest proces de prelucrare, necunoscut nouă? Poate că cercetările ulterioare, și mai ales analiza experimentală a caracteristicilor individuale ale personalității, ne vor ajuta să clarificăm într-o oarecare măsură această cea mai importantă dintre principalele probleme ale psihologiei moderne În orice caz, o rezolvare imediată a acesteia nu ni se pare aici nici posibilă, nici necesară De cea mai mare importanță pentru scopurile cercetării empirice este faptul că fiecare facultate superioară poate acționa în concordanță cu diversele inferioare sau, după cum se spune în mod obișnuit, poate avea manifestări diferite Aceasta depinde de faptul că stimulii, atât externi, cât și interni, acționează asupra

capacității superioare nu atât prin conținutul lor, cât prin corelarea părților lor, prin acea schemă logică, abstractă, care le stă la baza (vezi mai sus) Ca urmare, se obțin cazuri, ca exemplul dat în capitolul III al articolului anterior cu o compensare, când activitatea uneia și aceleiași abilități este transferată de la un obiect la altul, care, se pare, diferă puternic de primul în conținutul său; sau astfel de cazuri în care o persoană cu trăsături pronunțate de personalitate, trecând în mod neașteptat într-un mediu complet nou pentru el și fiind forțată să se angajeze într-o afacere complet necunoscută pentru el, cu toate acestea, foarte curând începe să-și dezvăluie principalele înclinații aici, în ciuda faptului că el   Manifestările acestor înclinații în înfățișarea lor exterioară vor diferi puternic de tot ceea ce a făcut el înainte Cum este posibil și care este exact influența unui stimul extern sau intern asupra capacității generale corespunzătoare sau a dispoziției specifice nu este din nou o chestiune de psihologie, ci de teoria cunoașterii și, ca atare, este dincolo de sfera de aplicare a studiul prezent Dar indiferent de modul în care se rezolvă această întrebare, existența unei astfel de influențe rămâne un fapt incontestabil de o importanță capitală pentru teoria psihologică a abilităților Putem vizualiza această influență comparând orice înclinație sau abilitate elementară cu o forță, iar stimulatorii ei cu punctele de aplicare a acestei forțe Această comparație nu exclude deloc posibilitatea ca cele mai elementare abilități să devină, așa cum am menționat deja mai sus, în cele din urmă și mecanisme complexe, dar doar ascunse La urma urmei, dacă un mecanism, oricât de complex, are la un moment dat un singur punct de aplicare, iar în acest moment acționează întotdeauna în același mod, fluctuând doar în intensitatea acțiunii sale, atunci îl putem considera ca un forță simplă, elementară Între timp, cele mai simple abilități ale noastre sunt tocmai cele mai simple, deoarece activitatea lor în viața noastră mentală este întotdeauna relevată de o latură a unui proces mental caracteristic lor Fiecare mecanism (respectiv forța activă), deși acționează întotdeauna exact în același mod, își poate, totuși, să-și aplice activitatea asupra diferitelor obiecte; este necesar doar ca aceste obiecte, în primul rând, să fie aduse în contact cu un mecanism dat și, în al doilea rând, ca caracteristicile lor să corespundă naturii și metodelor de funcționare a acestui mecanism Exact în același mod, orice abilitate poate avea o serie întreagă de stimuli diferiți și, în același timp, acești stimuli, în ciuda toată diversitatea lor, au cu siguranță unul sau mai multe aspecte comune în compoziția lor Atâta timp cât nu există un punct de aplicare, i e activator, până atunci capacitatea, deși acționează, dar activitatea ei rămâne ascunsă, nu se manifestă   în conștiință, la fel cum un mecanism care nu are punct de aplicare nu poate produce nicio lucrare utilă Odată cu apariția agentului patogen, apar și manifestări interne și externe Problema interrelațiilor care există între tendințele psihice individuale a fost deja tratată în detaliu de noi în altă parte *) Am subliniat acolo că toate relațiile numeroase și variate care se observă între înclinațiile de bază individuale pot fi în sfârșit grupate în două mari grupe: în primul rând, rudenia sau asemănarea apropiată, în al doilea rând, interacțiunea Datorită existenței acestor relații, fiecare înclinație sau abilitate individuală nu este în niciun caz ceva complet separat și independent, ci, dimpotrivă, este în cea mai strânsă legătură cu o serie întreagă de alte elemente similare ale vieții mentale, constituind împreună cu acestea un întreg organic Astfel,

ajungem la o concluzie extrem de importantă, care, în esență, determină toate construcțiile și concluziile noastre ulterioare: trăsăturile, chiar și cele mai generale și mai abstracte (voință, rațiune, impulsuri morale), nu pot fi considerate ca un fel de entități separate sau substanțe, neavând nicio legătură internă între ele și doar cu ajutorul manifestărilor lor care se influențează reciproc Spre deosebire de această presupunere, care seamănă îndeaproape cu vechea teorie a abilităților, înclinațiile și dispozițiile noastre, oricum ele pot diferi unele de altele prin gradul de generalitate și abstracție, oricât de independente ar fi uneori în acțiunile și manifestările lor, constituie, cu toate acestea, părți ale aceluiași sistem complex, membri ai aceleiași unități organizate Această unitate o vom numi în ceea ce urmează organizarea neuropsihică sau biologică În același timp, însă, trebuie amintit că aici nu ne interesează latura anatomică, ci exclusiv funcțională a acestei organizații și, în plus, doar în măsura în care activitatea ei contribuie la apariția acelor sau a altor experiențe interne *) Eseu despre știința personajelor, ed a II-a Ch X și XI Biblioteca "Runivers" SPIRITUAL ABILITĂȚI CA BAZĂ BIOLOGIC FUNCȚII sau procese psihofiziologice Organizarea noastră neuropsihică nu este ceva imobil care se află în spatele proceselor și le produce din sine; el însuși este și un proces lung, foarte stabil și continuu, extrem de complex și ramificat, ale cărui părți separate, expuse la stimuli externi, dau naștere la alte procese schimbătoare și instabile, pe care le numim manifestări Acum putem da o definiție finală conceptului de înclinație sau abilitate psihică: prin abilități vom numi diferite aspecte ale aceluiași proces neuropsihic complex, care funcționează continuu, care formează baza oricărei personalități umane Părțile individuale ale acestei organizații funcționale complexe și ramificate pot fi destul de independente unele de altele în activitățile lor; mai precis, fiecare dintre ele este de obicei strâns legat de câteva altele, în unele privințe apropiate de acesta, în timp ce activitatea părților rămase ale organizației neuropsihice se reflectă relativ slab asupra acesteia Datorită acestei relative independențe a abilităților individuale, gradul de dezvoltare al fiecăreia dintre ele poate varia foarte mult în diferite persoane și în momente diferite, formând baza așa-numitelor trăsături individuale de personalitate Toate formele și varietățile infinit variate ale caracterelor umane depind în primul rând de faptul că diferitele aspecte ale aceleiași organizații funcționale de bază nu sunt dezvoltate în mod egal la oameni diferiți În același timp, trebuie amintit că înclinațiile și predispozițiile mai particulare, concrete, sunt aceleași aspecte independente ale procesului principal ca și abilitățile generale, abstracte Este imposibil, de exemplu, să consideri performanța mentală, sau capacitatea de a concentra voluntar atenția, sau perseverența în acțiuni și fapte, ca simple manifestări sau direcții de activitate ale uneia, abilități superioare - voință Experiența, dimpotrivă, arată că există oameni la care manifestările efortului volițional sunt în forma lor cea mai generală, adică în raport cu motivele și aspirațiile cele mai înalte, abstracte, poate ajunge la o intensitate foarte semnificativă, între timp Biblioteca "Runivers" • A, LAZURSKII ca și în situația de viață obișnuită, în care sunt necesare trăsăturile mai specifice ale sferei volitionale doar enumerate, acești oameni se dovedesc a fi complet neputincioși Această relativă independență a abilităților generale și particulare se remarcă și mai clar în opoziția dintre imaginile concrete și conceptele abstracte, dintre gândirea practică și teoretică Să trecem acum la o

analiză mai atentă a întrebării cum toate facultățile noastre diferite pot, până la urmă, să fie reduse la altele diferite părţi ale aceluiaşi proces neuropsihic sau biologic Să luăm, pentru început, procesul de captare, stocare în memorie și reproducere a unor imagini senzoriale specifice Fără îndoială, aspectele individuale ale acestui proces sunt strâns și indisolubil legate între ele: nu degeaba, în timpurile recente, capacitatea de a percepe și a-ți aminti este adesea considerată ca un întreg, desemnând acest întreg cu cuvântul susceptibilitate, Merkfãhigkeit *) În prezent, toate datele faptice deja foarte numeroase referitoare la memorarea, reproducerea și recunoașterea reprezentărilor vorbesc împotriva asumării pentru fiecare dintre funcțiile numite a unei abilități speciale, independente, care stă la baza ei Din punctul nostru de vedere, admiterea unor astfel de abilități separate în acest caz pare și ea complet de prisos Există un singur fel de înclinaţie sau dispoziţie concretă, a cărei activitate, în prezenţa unor stimuli corespunzători, duce la apariţia în conştiinţă a acestor sau a altor imagini senzuale Întrucât aceste imagini percepute de conștiință sunt rezultatul interacțiunii dintre înclinație și stimulul ei, însăși apariția lor indică faptul că activitatea acestei înclinații s-a schimbat oarecum, adaptându-se la stimulul care acționează asupra ei Aceste modificări rămân chiar și după îndepărtarea stimulului, formând baza a ceea ce se numesc amintiri sau imagini reproduse Din cauza epuizării temporare) Vezi, de exemplu, A Bernstein imd T Bogdannoff: Experimente über das Verhalten der Merkfãhigkeit bei Schulkindern Beitrage zur Psychol d Aussage, Biblioteca "Runivers" SPIRITUAL ABILITATI CA NOVI BIOLOGIC FUNCȚII a unei înclinaţii date sau a unui alt motiv (de exemplu, distragerea atenţiei către alte înclinaţii, mai intense sau apariţia altor stimuli de aceeaşi înclinaţie), această imagine senzorială dispare temporar din conştiinţă, este uitată Cu toate acestea, înclinația schimbată continuă să funcționeze, deși activitatea sa, datorită intensității sale slabe, rămâne ascunsă și nu ajunge la conștiință Cu alte cuvinte, se formează o predispoziție specifică la o anumită imagine senzorială Aceste predispoziţii vor fi mai mult sau mai puţin complete şi stabile, în funcţie în primul rând de cât de puternică şi prelungită a fost acţiunea stimulului şi cât de des s-a repetat; în plus, un rol important îl joacă şi în acest caz caracteristicile individuale ale unei anumite organizaţii neuropsihice acestea stabilitate mai mare sau mai mică a tuturor înclinaţiilor şi dispoziţiilor ei în general Toți acești factori în totalitatea lor ne oferă ceea ce se numește păstrarea imaginilor senzoriale în memorie Când intensitatea unei anumite dispoziții, datorită odihnei și apariției stimulului corespunzător sau, datorită intensificării activității altor înclinații legate de cea dată, atinge din nou gradul anterior, atunci această imagine apare din nou în conștiința noastră Acesta este actul de reproducere*) Dacă, în același timp, alte percepții nou apărute (adică noi modificări ale activității înclinației corespunzătoare) din conținutul lor se apropie atât de mult de vechea dispoziție încât, după mici schimbări, se contopesc complet cu ea, atunci un act de se obține recunoașterea Până acum am vorbit despre formarea și conservarea imaginilor senzoriale și dispozițiile lor concrete corespunzătoare Acum să trecem la formarea ideilor generale și a conceptelor abstracte După cum am menționat deja) Astfel, din punctul de vedere al ipotezei noastre, întrebarea așa-zisului reprezentări "perseverations" (Perseverationstendenzen der Vorstel-lungen) și "free-floating" (frei steigende) Vezi Müller și Pilzeker, Experim Beitrãge zur Lehre von Gedăchtniss, S urm Întrebări

de filosofie, carte ιοί Biblioteca "Runivers" A LAZU RSKII mai sus, este imposibil să se stabilească vreo graniță definită, ascuțită, între abilitățile superioare și inferioare, în acest caz între gândire și reprezentarea concretă Procesul evolutiv, necunoscut nouă, duce treptat la faptul că din predispoziții specifice se dezvoltă mai întâi capacitatea de a forma idei generale, iar apoi concepte abstracte Cu toate acestea, în ciuda existenței tranzițiilor treptate, termenii extremi ai acestei serii continue încă, așa cum am văzut, diferă semnificativ unul de celălalt Această diferență constă în primul rând în faptul că înclinațiile și predispozițiile inferioare reacționează mai mult la fenomene separate, concrete ale realității înconjurătoare, în timp ce agenții cauzatori ai înclinațiilor superioare nu mai sunt atât aceste fenomene în sine, ci mai degrabă o anumită relație între ele, unul sau alt mod de a le grupa Mai mult, activitatea facultăților superioare (în acest caz, facultățile de distragere a atenției) are o anumită independență în raport cu activitatea celor inferioare; acest lucru este indicat de fapte precum posibilitatea existenței celor mai diversi și diverși substituenți concreti pentru același concept abstract (vezi mai sus), precum și cazurile care sunt adesea întâlnite atunci când la o persoană abilitatea de abstractizare este bine dezvoltată , în timp ce ideile concrete și imaginile sale se remarcă prin sărăcia și incompletitudinea lor Deci, din punctul nostru de vedere, ceea ce se numește capacitatea de a gândi (în special, capacitatea de a forma idei generale și concepte abstracte) nu este nicidecum o simplă categorie logică, ci, dimpotrivă, este ceva cu adevărat existent, care se poate modifica în intensitate și intensitate și situat în cea mai strânsă legătură organică cu o serie de alte înclinații și predispoziții mentale Pe de altă parte, din toate cele de mai sus rezultă, de asemenea, în mod clar că baza procesului de formare a conceptelor nu este deloc un fel de abilitate complet particulară, specifică sferei mentale și care nu are nimic asemănător în alte departamente ale vieții mentale Se dovedește, dimpotrivă, că facultatea de distragere a atenției nu este altceva decât rezultatul unei tendințe generale Biblioteca "Runivers" t! SPIRITUAL ABILITĂȚI CA BAZĂ BIOLOGIC FUNCȚII Toate înclinațiile mentale se schimbă, adaptându-se la diverse tipuri de agenți patogeni: pe de o parte, concrete, reprezentând fenomene separate ale realității înconjurătoare, iar pe de altă parte, la cele abstracte, în care corelarea acestor fenomene iese în prim-plan Se dovedește, așadar, deja o generalizare destul de largă: toate procesele mentale pe care le-am luat în considerare până acum (procesul de imprimare, conservare și reproducere a imaginilor specifice, actul de recunoaștere, formarea ideilor generale și a conceptelor abstracte și, de asemenea, după cum vom vedea mai jos, procesele de percepție și judecată) nu sunt altceva decât aspecte diferite ale activității și modificări ale aceluiași tip de înclinații mentale, care, aparent, stau la baza tuturor așa-numitelor manifestări mentale (sau mai degrabă, latura intelectuală a manifestărilor noastre spirituale) În același timp, formarea tuturor înclinațiilor mai sus menționate nu are loc deloc după niște legi speciale proprii doar sferei mintale, ci, dimpotrivă, după aceleași principii generale care stau la baza apariției și dezvoltării din toate înclinaţiile şi predispoziţiile noastre mentale în general De aici rezultă o altă consecință, nu mai puțin importantă: dacă procesele de reținere în memorie și abstracție sunt inerente nu numai mentalului, ci și tuturor celorlalte aspecte ale vieții noastre mentale, atunci, de aceea, trebuie să găsim manifestările lor și în teren a proceselor emoţionale şi volitive Deci

chiar este Ribot, în studiul său interesant al memoriei afective,) indică faptul că mulți oameni au capacitatea de a reproduce în mintea lor sentimentele și emoțiile pe care le-au trăit cândva, iar aceste sentimente reproduse au toate semnele de afectivitate care le deosebesc de imaginile intelectuale asociate cu ei Acest tip de memorie afectivă nu este dezvoltat în mod egal la toți oamenii Într-un moment în care, la persoanele cu o dispoziție mai intelectuală, amintirea afectului i) i) T Ribot Studiul memoriei afective Transl Maksimova, Sankt Petersburg * Biblioteca "Runivers" A LAZURSKY se reduce doar la reproducerea circumstanțelor care au provocat și însoțit acest afect, reprezentanții tipului afectiv nu se limitează doar la aceasta: ei reexperimentează de fiecare dată afectul însuși, cu toate trăsăturile sale, iar experiența lui se referă la sursa sa originală exact în același mod în care imaginile intelectuale se raportează la percepțiile directe * În unele cazuri, mai acute, amintirile afective pot fi însoțite și de manifestări fiziologice cunoscute (foarte slabe, desigur) corespunzătoare acestui afect: frison, scufundarea inimii sau, dimpotrivă, emoție veselă etc Dacă o memorie afectivă, cu toți însoțitorii ei fiziologici, din cauza acestor sau a altor condiții, atinge o intensitate prea mare, atunci se poate transforma într-un afect real, care este un repetarea a ceea ce a fost experimentat anterior; deci și imaginile noastre intelectuale, devenite prea strălucitoare, pot duce la formarea de iluzii și halucinații, mai ales dacă acestea sunt unite cel puțin într-o mică măsură prin iritația organului de simț corespunzător Acelaşi autor subliniază în alt loc necesitatea admiterii existenţei emoţiilor abstracte, analoge ideilor generale ale sferei intelectuale Conform acestui punct de vedere, alături, de exemplu, de amintirile afective ale cutare sau acel sentiment de furie trăit de noi atunci și în așa sau asemenea condiții, există și o experiență afectivă mai generală pe care o trăim în acele cazuri când încercăm să ne imaginăm sentimentul de furie în general, indiferent de orice situație particulară Același lucru se întâmplă dacă dorim să evocăm în noi, de exemplu, un sentiment de simpatie, imaginându-ne în acest caz nu o imagine specifică a vreunei persoane individuale, ci mai degrabă o schemă generală a acelor obiecte și relații care pot trezi în noi acest sentiment În ciuda vagului și obscurității unor astfel de emoții abstracte, ele, potrivit lui Ribot, există fără îndoială Toată simbolismul modern din literatură, pictură și muzică se bazează tocmai pe posibilitatea, prin intermediul vreunei aluzii sau imagini semi-schematice, de a evoca în noi acest gen de emoție Biblioteca Runiverse DUSHEVN CAPACITĂȚI DE BAZĂ BIOLOG FUNCȚII Desigur, teoria emoțiilor abstracte a lui Ribot mai are nevoie de confirmare și verificare suplimentară Poate că se va dovedi că procesul de abstractizare în domeniul emoțiilor nu trebuie căutat acolo unde îl caută Ribot (emoții "generale" vagi, indistincte), ci mai degrabă în diferența puternică care există între emoțiile ideologice superioare și sentimentele inferioare asociate cu senzații În orice caz, această întrebare, în opinia noastră, merită atenție Pe tărâmul manifestărilor volitive ne întâlnim și cu fenomenele memoriei (adică cu activitatea latentă, slăbită a anumitor înclinații psihice), precum și cu opoziția dintre predispoziții complexe, concrete și facultăți mai generale, abstracte Un exemplu de dispoziții voliționale complexe reținute în memorie sunt acțiunile automate obișnuite, atingând uneori un grad considerabil de complexitate și stabilitate Procesul de îmbrăcare și dezbracare, pe care copiii îl învață cu atâta dificultate și, de obicei, nu toți odată, ci în părți (întâi învață să-și îmbrace, de

exemplu, ciorapi, apoi pantofi, apoi treptat totul), încetul cu încetul, datorită repetarea și obișnuința, se transformă într-un act complex, inseparabil, ale cărui părți individuale sunt strâns legate între ele: nu trebuie decât să facem primele mișcări inițiale ale acestui act, astfel încât totul să continue apoi de la sine, aproape fără participarea conștiinței noastre Același lucru îl găsim la vâslași, scrimări, muzicieni care cântă la orice instrument anume - în general, la oamenii a căror profesie îi obligă să se adapteze la anumite condiții, strict limitate și, în conformitate cu aceste condiții, execută în mod repetat o serie de activități similare acţiuni şi mişcări eniy Obiceiurile sau dispozițiile voliționale specifice care apar în acest fel se disting prin aceleași trăsături care caracterizează formațiunile sferei mentale asemănătoare acestora, adică imagini și idei concrete bine învățate (rememorate): sunt adaptate și circumstanțelor exterioare -stimulatori si schimbare odata cu aceste urmari azi · (slocuind amintirile vechi cu impresii noi); ei A L A W PCKI J de asemenea clar, distinct și bogat în detalii; în sfârșit, sunt și particule, adică corespund doar acelui complex de condiții căruia își datorează aspectul) Un grad ceva mai mare de generalitate și abstractizare decât obișnuința au instincte sau predispoziții moștenite la aceste sau alte acțiuni efectuate inconștient, dar cu intenție Aici actele psihofiziologice deja complexe sunt adaptate nu unui obiect anume (acest sau acel instrument, vâsle într-o barcă, o anumită armă), ci unui întreg grup de fenomene diverse, similare în oarecare privință O pisică se grăbește în urmărirea nu numai a unui șoarece, ci și a unui ghem de lână și, în general, a oricărui obiect care se mișcă rapid; un copil mic simte frică și începe să țipe la apariția bruscă în apropierea lui a unor obiecte mari, în general necunoscute, fie că este vorba despre o persoană, fie un animal, sau o pălărie pe capul mamei sale Chiar mai generale ni se par astfel de instincte precum capacitatea de a munci sau străduindu-se pentru autoconservare Urcând mai mult pe scara generalizărilor, ajungem în sfârșit la cele mai generale și abstracte manifestări ale activității voliționale Acestea sunt: atenția volitivă, adică capacitatea de a fixa în mod arbitrar anumite sentimente și imagini în minte, o capacitate de întârziere care ne permite să suprimăm și să eliminăm din conștiință diverse experiențe care sunt nedorite în acest moment etc În ciuda / o diferență puternică între acestea facultățile cele mai generale din dispoziții specifice, cu toate acestea există o serie de tranziții continue între ele, ceea ce este indicat, printre altele, de asemenea expresii aparent contradictorii și, totuși, des întâlnite, precum instinctul moral, neobișnuit să se concentreze etc x) Fără îndoială că elementele intelectuale (tactile și alte senzații) joacă un rol foarte important în memorarea mișcărilor complexe; cu toate acestea, este de asemenea cert că, prin exercițiu, se creează o predispoziție la acest gen de mișcare în nervii și centrii nervoși corespunzători Vezi Wundt, Grundzüge d fiziol Psih $-te Auli bd I, S - SPIRITUAL ABILITĂȚI CA BAZĂ BIOLOGIC FUNCȚII Dintre toate cele trei aspecte principale ale vieții noastre mentale (minte, sentiment, voință), sentimentele sunt cel mai subiectiv element; sub acțiunea stimulilor externi, aceștia apar de obicei nu direct, ci numai în mod secundar, în legătură cu senzațiile sau mișcările corespunzătoare și actele volitive Între timp, vom vedea mai jos că manifestările diverselor înclinații mentale vor fi cu atât mai distincte, detaliate și disecate, cu atât mai puternică și mai directă influența exercitată asupra acestor înclinații de către stimulii

externi corespunzători Poate tocmai din această cauză sentimentele se disting printr-o vagitate, neclaritate și obscuritate mult mai mare în comparație cu restul experiențelor noastre spirituale Din cauza lipsei de claritate a tuturor sentimentelor în general, granița dintre predispozițiile concrete și abilitățile mai abstracte care există în acest domeniu este estompată Acest lucru, poate, explică faptul că problema posibilității abstracției în sfera sentimentelor pare încă controversată până în prezent (vezi mai sus) Mult mai clar apare opoziţia dintre abilităţile inferioare şi superioare în domeniul proceselor volitive Astfel, de exemplu, Kant consideră că voința în cea mai generală formă abstractă este baza acelei legi morale, care, în opinia sa, are aceeași universalitate și necesitate ca orice formulă matematică (adică intelectuală) cea mai abstractă *) Alături de aceasta găsim și în el o serie de maxime sau reguli de conduită practică, corespunzătoare înclinațiilor și dispozițiilor noastre mai particulare Desigur, toate acestea primesc de la Kant o cu totul altă iluminare și explicație decât cea dată de noi mai sus, dar important este că corelațiile efective, în esență, rămân aceleași Vorbind despre faptul că mintea, sentimentul și voința sunt cele trei tipuri de bază ale facultăților noastre mentale, *) Critica rațiunii practice Transl Sokolova, Sankt Petersburg , p , nota Biblioteca "Runivers" A LAZURSKY noi totuşi nu ne gândim deloc să negăm posibilitatea unificării lor ulterioare într-un singur întreg ^funcţional comun Este foarte posibil ca ele să nu constituie decât trei etape ale unuia și aceluiași proces biologic general: amprenta iritației externe, reacția subiectivă a organizației neuropsihice la aceasta și, în final, impactul acestei organizări asupra mediului extern Pentru noi, singurul lucru important este că fiecare dintre aspectele principale numite ale procesului biologic poate fi dezvoltat la diferite persoane în grade diferite și, în general vorbind, în activitatea sa are o anumită, uneori foarte semnificativă independență în raport cu cealaltă două părți Pe de altă parte, unificarea celor trei facultăți de bază într-un proces general nu poate servi deloc ca un obstacol în calea descompunerii ulterioare a fiecăreia dintre ele în elemente constitutive și mai simple, dacă, desigur, acest lucru a fost vreodată posibil și necesar Am presupus că reținerea în memorie are ca bază activitatea latentă a unei înclinații corespunzătoare sau a unei anumite dispoziții În ceea ce privește procesul de percepție, aparent ar trebui considerat ca o adaptare a unei înclinații date (respectiv a unei laturi date a unui proces neuropsihic general, continuu) la un nou stimul care acționează asupra acesteia și asupra trăsăturilor sale Care este esența acestei adaptări și cum se produce ea, nu putem spune în prezent, deoarece soluția finală a acestei întrebări aparţine teoriei cunoașterii Pentru noi, însă, un singur lucru este acum clar, și anume că, în urma procesului numit, se obține apariția uneia sau mai multor imagini noi ale memoriei, adică, noi moduri de afisare a inclinatiei corespunzatoare Dacă procesul de percepție nu este altceva decât adaptarea unei înclinații psihice la un nou stimul, atunci, în consecință, nici facultatea de percepție nu poate fi privită ca o calitate complet particulară, specifică doar sferei mentale Formarea de idei noi are loc exact în același mod ca formarea de noi sentimente sau manifestări volitive Diferențele dintre aceste procese similare Biblioteca "Runivers" SPIRITUAL ABILITĂȚI CA BAZĂ BIOLOGIC FUNCȚII sunt determinate, pe de o parte, de caracteristicile specifice ale stimulilor și, pe de altă parte, de acele relații care există între abilitățile mentale, emoționale și volitive Întrucât acțiunea directă a

stimulului asupra înclinației psihice corespunzătoare este posibilă în regiunea nu numai a abilităților inferioare, ci și a celor superioare (vezi mai sus), trebuie să existe și un proces de adaptare a înclinației la fiecare nou stimul care acționează pe el Aceasta este, în opinia noastră, tocmai esența procesului de judecată După cum se știe, psihologia asociațională este înclinată să nege complet existența oricărei granițe clare între judecăți și percepții, deoarece, pe de o parte, elementele de judecată sunt deja incluse în majoritatea percepțiilor, chiar elementare, iar pe de altă parte, toate nu numai judecată, dar chiar să se considere ca o combinație complexă a mai multor serii de asociații O astfel de apropiere a ambelor procese din punctul nostru de vedere se explică pe deplin prin originea lor similară: judecata în domeniul abilităților superioare (intelectuale, emoționale și volitive) joacă același rol ca și percepția (respectiv formarea de noi sentimente și moduri de acțiune)) joacă în terenul celor inferioare Și din moment ce nu se poate trasa o graniță clară între facultățile superioare și cele inferioare, există și o serie întreagă de tranziții treptate între judecăți și percepții Cu toate acestea, membrii extremi ai acestei serii continue au deja trăsături care îi disting în esență unul de celălalt În primul rând, elementele care compun procesul judecății diferă, în comparație cu percepția, întotdeauna printr-o generalitate și abstractitate mult mai mare Percepând orice obiect anume, îl imprimăm toate detaliile și caracteristicile specifice Dacă am avut deja o percepție similară înainte, atunci predispoziția concretă rămasă din aceasta se contopește cu procesul de adaptare la stimulul care are loc în momentul de față și se obține un act de recunoaștere În același timp, în funcție de influența actualului agent patogen Ali predomină, influența fostei predispoziții obținute ca urmare a percepției Biblioteca "Runivers" A L A U PCKI I, va fi real sau heh, dimpotrivă, mai iluzoriu În orice caz, aici avem întotdeauna de-a face exclusiv cu un obiect dat, anume și cu trăsăturile sale Nu este așa în procesul judecății Când spun, de exemplu, această masă este neagră, atunci doar la prima vedere se pare că îmi adaptez ideea generală despre masă tocmai la acest obiect special, care este nou pentru mine De fapt, în acest nou obiect, mă interesează doar raportul dintre unele elemente alese arbitrar, și anume, pe de o parte, trăsăturile care îl caracterizează ca masă și, pe de altă parte, negrul, care este o varietate specială de nuanțe de culoare cunoscute de mine Astfel concepția generală pe care o am (respectiv activitatea uneia sau mai multor tendințe abstracte care îi corespund) este adaptată nu acestui obiect anume, ci anumitor relații care există între aspectele individuale ale acestui obiect și aspectele analoge ale altor obiecte Tocmai aceasta determină înțelegerea, opoziția conștientă a aspectelor individuale ale fenomenului, care caracterizează actul de judecată De aici rezultă și o mai mare generalitate și abstractizare a judecăților în comparație cu percepțiile, calitate care atinge un grad și mai ascuțit în tot felul de determinări: un copac este o plantă, o persoană este o ființă care gândește etc Din punctul de vedere descris, existența devine destul de înțeleasă, împreună cu obiectivul, adică judecățile pur intelectuale, precum și judecățile subiective, care decurg dintr-o atitudine sau alta față de un anumit subiect și care exprimă gusturile și antipatiile noastre, dorințele și cerințele: până la urmă, judecata, la fel ca și percepția, nu reprezintă deloc un fel de abilitate specială , inerentă exclusiv doar sferei mentale, ci dimpotrivă, prin însăși esența sa, este caracteristică în aceeași măsură laturii emoționale și volitive

ale vieții noastre spirituale În același timp, și alte trăsături caracteristice ale judecății își primesc explicația Astfel, ca și percepția, este întotdeauna rezultatul acțiunii directe Biblioteca "Runivers" SPIRITUAL ABILITĂȚI CA BAZĂ BIOLOGIC FUNCȚII stimul extern sau intern la înclinaţia corespunzătoare acestuia De aici constantă în judecată (precum și în percepție) conștientizarea că obiectul judecății există cu adevărat și nu este ceva imaginar Pe de altă parte, spre deosebire de percepție, judecata se distinge întotdeauna printr-o mai mare subiectivitate, conștiința unei legături mai intime cu propria personalitate În timp ce în procesul de percepție stimulul extern, sub forma unui obiect sau fenomen aparte, apare în conștiință extrem de clar, cu toate detaliile, trăsăturile sale, aici, dimpotrivă, stimulii apar mult mai abstracti, vagi și obscuri , iar în prim plan apare activitatea înclinațiilor mintale, adică partea mai subiectivă a experiențelor noastre spirituale Acum putem da o explicație finală exemplului de clarificare dat în articolul precedent În timpul lecturii tratatului de psihologie, munca mea mentală a fost îndreptată în principal spre compararea gândurilor individuale exprimate de autor, adică, în judecăţile mele a predominat activitatea de unificare sintetică Această înclinație puternic agitată către unificare s-a reflectat apoi în actul de percepție aferent, dându-i un caracter predominant unificator Datorită acestui fapt, am perceput, în mod neașteptat pentru mine, copacii din poiană nu ca obiecte separate izolate unul de celălalt, ci ca un întreg comun De la sine se înţelege că observaţiile făcute aici nu constituie decât o scurtă schiţă iniţială a ceea ce s-ar putea spune despre activitatea de organizare neuropsihică şi aspectele sau tendinţele ei particulare particulare Dezvoltarea și elaborarea în continuare a acestor opinii este o chestiune pentru viitor Este suficient să subliniem, de exemplu, că relația dintre ipoteza noastră și acte mentale fundamentale precum, de exemplu, activitatea atenției și imaginația creatoare, rămâne neclară Pentru a completa măcar oarecum cele spuse, vom aborda aici mai multe probleme, a căror soluție este strâns legată de ipoteza organizării neuropsihice, așa cum ne imaginăm Biblioteca "Runivers" A LAZURSKII II Să începem cu problema relației dintre înclinațiile mentale și corelarea crisiologiei lor anatomice Conform principiului paralelismului psiho-fizic, trebuie să presupunem că toate facultățile noastre fără excepție, atât inferioare, concrete, cât și superioare, mai abstracte, corespund unui anumit tip de schimbare a sistemului nervos central Modificările, care constituie baza fiziologică a abilităţilor şi predispoziţiilor, se reduc, după unii autori, la o mişcare specială a moleculelor care alcătuiesc sistemul nostru nervos central O astfel de viziune este însă cea mai pură ipoteză, deoarece nu avem absolut nicio informație despre modurile acestei mișcări moleculare În același timp, contrazice înțelegerea de mai sus a organizației neuropsihice ca unitate pur funcțională, care include nu entități imobile, ci procese care funcționează continuu, chiar dacă aceste procese diferă într-o anumită durată și stabilitate În acest sens, abilitățile nu diferă nici de obiceiurile complexe, nici de propriile manifestări conștiente Și dacă principiul paralelismului psihofizic are vreo semnificație, atunci baza fiziologică chiar și a celor mai abstracte facultăți trebuie redusă la procese continue, chiar dacă foarte slabe în intensitatea lor Este interesant că în domeniul fiziologiei întâlnim adesea aceeași relație între abilități și manifestările lor, pe care am remarcat-o mai sus în aplicarea fenomenelor de ordin mental Una și aceeași funcție biologică poate fi

extrem de diversă în manifestările sale, luând forme complet diferite în cazuri diferite Este suficient să ne amintim exact, de exemplu, faptul că sistemul nervos central al unei furnici sau al unei albine este aranjat într-un mod complet diferit? decât la vertebrate, ceea ce însă nu împiedică ambele să manifeste adesea instincte și abilități foarte asemănătoare Organele de digestie, respirație, circulație sanguină și locomoție sunt aranjate în diferite animale în moduri diferite și, cu toate acestea, toate satisfac unul și același Biblioteca "Runivers" SPIRITUAL ABILITĂȚI CA BAZĂ BIOLOGIC FUNCȚII la nevoile de nutriție, de aprovizionare cu oxigen etc etc și, totuși, modul acestei satisfacții se modifică de fiecare dată în funcție de trăsăturile particulare ale stimulului extern corespunzător În ceea ce privește localizarea anatomică a abilităților individuale, i e asocierea lor cu activitățile acelor sau altor părți ale sistemului nervos central, apoi abilități specifice, relativ inferioare, avem deja material destul de numeros, mai mult sau mai puțin ferm stabilit Doctrina localizării centrilor corticali ai vederii, auzului, atingerii, precum și a vorbirii și a diferitelor tipuri de mișcări, a fost acum dezvoltată în detaliu Este posibil, desigur, ca această localizare să fie înțeleasă nu în sensul restrâns al concentrației pur anatomice a funcției indicate în această zonă particulară a cortexului, ci într-unul mai larg, funcțional: activitatea acestei zone are o semnificație predominantă în acel proces complex care afectează diferite părți ale creierului, care a numit, de exemplu, mișcarea sau percepția vizuală O astfel de înțelegere funcțională a doctrinei localizării nu contrazice deloc esența acestei doctrine și, în același timp, este mai în concordanță cu viziunea noastră despre organizarea neuropsihică ca unitate pur funcțională Mult mai puține sunt informațiile noastre despre corelația anatomică și fiziologică a abilităților superioare, mai abstracte Aici este încă absolut imposibil să se considere cumva stabilit dacă ele sunt localizate separat de cele inferioare și, dacă da, în ce loc anume: în lobii frontali (centrul apercepției lui Wundt), în centrele de asociere ale Flexig, sau într-o altă secțiune a cortexului Cu toate acestea, existența unei diferențe puternice între abilitățile cele mai înalte, cele mai abstracte, pe de o parte, și cele inferioare, concrete, pe de altă parte, face să credem că baza anatomică și fiziologică a ambelor nu poate fi aceeași Viitorul va arăta dacă avem de-a face aici cu o diferență pur funcțională, adică cu două feluri diferite de procese, care, totuși, au loc în aceiași centri cerebrali, sau împărțirea funcțiilor aici corespunde și cu localizarea lor anatomică diferită Biblioteca "Runivers" A LAZURSKII În ceea ce privește corelația anatomică și fiziologică a așa-numitelor trăsături formale ale vieții mentale (viteza, forța și stabilitatea diferitelor procese mentale), aici pare necesar să se admită existența unor adaptări fiziologice speciale, care determină trăsăturile corespunzătoare în sistem nervos Aceste caracteristici sunt inerente tuturor, fără excepție, centrii nervoși, indiferent de funcțiile acestora Viteza mai mare sau mai mică, intensitatea și stabilitatea tuturor proceselor nervoase și mentale în general constituie o trăsătură individuală a fiecărei persoane date Cu toate acestea, însuși conținutul proceselor care au loc într-unul sau altul centru se poate reflecta și în stabilitatea lor, viteza de curgere etc Același lucru se întâmplă și în viața mentală Deci, de exemplu, sunt adesea cazuri când o persoană, rapidă în unele dintre manifestările sale, se remarcă în același timp prin lentoare considerabilă la altele Chiar și astfel de manifestări aparent apropiate precum viteza unei simple reacții și

viteza unei percepții complexe la diferiți oameni nu merg întotdeauna paralele una cu cealaltă *) Mai mult, același lucru ar trebui spus despre procesele care sunt mai diferite unele de altele în conținutul lor Făcând o paralelă consistentă între activitățile diferitelor facultăți și funcțiile corespunzătoare ale sistemului nervos central, întâmpinăm inevitabil o altă problemă de egală importanță atât pentru filozofie, cât și pentru psihologie, și anume problema așa-zisului energie psihică sau, în terminologia lui Lishis, putere psihică Problema esenței energiei psihice, precum și a relației acesteia cu energia fizică, nu ne vom atinge deloc aici, deoarece această sarcină ar depăși limitele cercetării noastre pur empirice) Pentru noi, este important de remarcat aici doar faptul că în activitatea organizației neuropsihice și în aspectele (capacitățile) individuale ale acesteia există astfel de trăsături care *) Lazursky și Rumyantsev Despre caracteristicile individuale ale percepției Raport în comunul rusesc Norm și Patol Psihologie, aprilie) Pentru mai multe detalii despre aceasta, vezi cartea lui Acad V M Bekhtereva; "Psihia și viața*, Biblioteca "Runivers" SPIRITUAL ABILITĂȚI CA BAZĂ BIOLOGIC FUNCȚII ne sugerează, pentru un studiu și o analiză mai detaliată a fenomenelor psihice, să folosim, printre altele, și conceptul de energie psihică sau neuro-psihică În primul rând, să ne amintim schimbările temporare sau aparente ale personalității menționate mai sus, care depind de faptul că abilitățile individuale care alcătuiesc personalitatea umană fluctuează constant în intensitatea lor Aceste fluctuații depind în unele cazuri de prezența sau absența stimulului corespunzător, în altele de oboseala cauzată de cheltuirea prelungită și intensă a energiei neuropsihice Un rol important îl joacă aici și cantitatea totală de energie neuropsihică inerentă organizării unei persoane date Există, de asemenea, cazuri când două înclinații sau grupuri de înclinații distincte se ciocnesc între ele în lupta pentru posesia puterii psihice (terminologia lui Lipps), prin care cele dintre ele care prevalează asupra celorlalte apar în conștiință cu toată intensitatea starea actuală a organizării neuropsihice a unei persoane date, în timp ce activitatea altora este temporar redusă la minimum Astfel, cantitatea totală de energie neuro-psihică din fiecare persoană în parte este o cantitate limitată, distribuită în grade diferite între diferitele înclinații mentale caracteristice acestei persoane În același timp, această valoare pentru fiecare individ separat nu rămâne deloc constantă, ci, dimpotrivă, fluctuează și, în plus, uneori în limite foarte largi Asta este tot ce putem spune deocamdată despre semnificația pentru ipoteza noastră a conceptului de energie psihică sau neuropsihică Dezvoltarea în continuare a acestei probleme, tocmai în direcția specială care ne interesează aici, necesită, după părerea noastră, și observații și, poate, experimente deosebite, special concepute Vorbind mai sus despre manifestările diferitelor înclinații mentale, nu am mai atins o problemă, care este, de asemenea, esențială pentru dezvoltarea ipotezei noastre: din cauza ce condiționează aceeași înclinație mentală, de exemplu, o tendință la percepții vizuale, poate Biblioteca "Runivers" A L A W PCKI J este necesar să se dea o serie întreagă de manifestări diferite una de alta (în acest caz, diverse imagini vizuale)? Sau încă altfel: ceea ce determină împrejurarea că într-o anumită manifestare complexă (de exemplu, în procesul de inferență, alcătuit din mai multe judecăți interconectate), fazele separate ale acestui proces complex, care sunt manifestări ale aceleiași capacități, înlocuiesc succesiv unul altuia prieten? Pentru a răspunde la această întrebare, este necesar în primul rând să ne

amintim că fiecărei tendințe, atât concrete, cât și mai abstracte, îi corespunde de obicei o serie întreagă de stimuli, omogene la bază, dar diferiți în detalii În orice moment, există aproape întotdeauna mai mulți stimuli omogene (de exemplu, obiecte din câmpul vizual sau relații care pot determina un proces de judecată și inferență) să fie prezenți Datorită limitării cantității totale de energie psihică, activitatea unei înclinații date nu se poate adapta sau intra în interacțiune în același timp cu toți stimulii prezenți și se limitează doar la cei dintre ei care, datorită intensității lor sau alte condiții, se află într-o poziție deosebit de avantajoasă Dar din moment ce realitatea care ne înconjoară se află într-o stare de continuă schimbare, stimulul, care de ceva vreme a ocupat poziţia cea mai favorabilă, cedează treptat loc altuia, care, de exemplu, a devenit mai intens În funcție de aceasta, se schimbă și manifestările înclinației corespunzătoare , Schimbarea succesivă a manifestărilor se poate datora însă nu numai unor motive obiective, ci și subiective, înrădăcinate în însuși modul de activitate al tuturor înclinațiilor și predispozițiilor psihice în general Am vorbit deja despre că nicio înclinație, oricât de intensă ar fi, nu poate acționa continuu, cu aceeași forță, pentru o perioadă nedeterminată de lungă durată Încetul cu încetul, activitatea ei devine mai puțin intensă, iar stimulul corespunzător nu mai are un efect atât de puternic ca înainte Cu toate acestea, această oboseală parțială sau slăbirea activității este cunoscută Biblioteca "Runivers" SPIRITUAL ABILITĂȚI CA BAZĂ BIOLOGIC FUNCȚII direcția nu este în niciun caz întotdeauna indicativă a epuizării generale complete a acestei înclinații Și dacă, concomitent cu primul stimul, a existat și un altul, mai puțin intens și deci care nu exercită o influență sesizabilă asupra acestei înclinații, acum, dimpotrivă, influența ei iese în prim-plan, iar manifestările corespunzătoare acestuia ocupă punctul de fixare a constiintei În acele cazuri când schimbarea manifestărilor, i e o schimbare a direcției de activitate a unei anumite înclinații, din cauza cauzelor subiective tocmai descrise, în absența unei modificări corespunzătoare a stimulilor externi, apare ceea ce se numește procesul de asociere La fel ca memoria, abstracția, judecata etc , acest proces este inerent tuturor aspectelor vieții noastre mentale, fără excepție; dar expresia ei cea mai clară și distinctă o găsim, desigur, în asocierea reprezentărilor Să presupunem, de exemplu, că stau într-un vagon de tramvai și mă uit în fața unui bărbat care stă în fața mea, care dintr-un motiv oarecare m-a interesat Încetul cu încetul, alături de trăsăturile feței sale, în minte îmi apare o altă imagine, și anume imaginea unuia dintre cunoscuții mei, al cărui chip seamănă oarecum cu cel care stă vizavi Percepția, care a servit drept punct de plecare pentru asociere, este de obicei făcută mai puțin intensă, dar totuși nu dispare complet din conștiință, astfel încât ambele manifestări ale acestei înclinații continuă să existe simultan În alte cazuri, dimpotrivă, apare o modificare asociativă a manifestărilor Trecând pe o stradă puțin cunoscută, am întrezărit o casă, care amintește prin înfățișarea ei de clădirea gimnaziului în care am fost crescut Amintirile din trecutul îndepărtat încep să se înlocuiască în conștiința mea, în timp ce percepția care le-a cauzat a încetat de mult să mai fie conștientă de mine Atunci când orice mecanism sau organizare funcțională își schimbă direcția activității, atunci este necesar să se țină seama de următoarele două circumstanțe, care sunt de mare importanță pentru majoritatea proceselor, atât din lumea organică, cât și din cea anorganică: în primul rând, schimbările apar mai ușor (și, prin urmare, mai des), mai degrabă decât ascuțit, schimbând radical

direcția Dan-Questions of Philosophy, Vol yui ' Biblioteca "Runivers" A LAZURŚKII proces nud; în al doilea rând, schimbările obișnuite, deja anterioare, vin mai ușor decât cele complet noi, neobișnuite Aceste două împrejurări stau la baza așa-numitelor legi ale asocierii și anume împărțirea proceselor asociative în două grupe principale - după asemănarea și contiguitatea Când înclinația de a imagina, de a mișca etc , începe să schimbe direcția activității sale, atunci în primul rând apar, în mod firesc, fie reprezentări similare (respectiv mișcări), care necesită doar o ușoară modificare a activității înclinației corespunzătoare , sau una care, deși și în esență ' diferă de cele anterioare, dar pentru asta le-au însoțit deja mai devreme, sub influența unui caz sau a unui ansamblu special de împrejurări (asociere de adiacență) Tocmai aceasta explică, din punctul nostru de vedere, rolul, fără îndoială, important jucat de principiile asemănării și contiguității în schimbarea succesivă a tuturor stărilor noastre de spirit în general Procesele asociative (atât contiguitatea, cât și asemănarea) determină originea acelor agenți patogeni pe care i-am numit mai sus mediatori O idee sau percepție, în sine indiferentă și incapabilă de a acționa asupra uneia sau aceleia înclinații, evocă, în virtutea asocierii, o altă idee, care este deja stimulul direct al acestei înclinații Întrucât asocierea este posibilă nu numai între sentimente și dorințe (vezi mai sus), acestea din urmă pot servi și ca verigi intermediare în procesul de apariție în mintea acelor stimuli sau a altor stimuli Un sentiment ciudat, neobișnuit, care apare în mintea unei persoane de foarte multe ori îl face să-și amintească un alt sentiment asemănător pe care l-a experimentat deja cândva în trecut (amintire afectivă, apoi însoțită de imagini intelectuale adecvate) Să presupunem că în trecut apariția și dezvoltarea acestui sentiment a dus la consecințe foarte neplăcute; apoi o persoană, învățată prin experiență amară, încearcă imediat să suprime emoția nou apărută printr-un efort volițional energetic Astfel, asocierea sentimentelor prin similitudine a servit aici ca o verigă intermediară, ceea ce a presupus apariția în minte a unei excitații complexe Biblioteca "Runivers" SPIRITUAL ABILITĂȚI CA BAZĂ BIOLOGIC FUNCȚII ale unui copil (amintiri), compuse din elemente emoționale și intelectuale și care, în final, au provocat activitatea de efort volițional În ceea ce privește ultimul rezultat final, acesta nu mai trebuie considerat ca o asociere, ci ca o excitare a unei înclinații volitionale de către un stimul intern corespunzător Activitatea de mediere a agenților patogeni joacă un rol foarte important în procesul de mecanizare și consolidare a celor din manifestările noastre, care se repetă de multe ori și au o mare importanță practică pentru noi Acest lucru se aplică în special actelor volitive complexe Omul învață să reacționeze într-un anumit fel, nu numai la stimulul imediat, ci și la anumite asociații secundare asociate întâmplător cu acesta Deci, de exemplu, chiar și o simplă avertizare verbală a pericolului poate evoca în el aceeași spaimă și aceeași activitate preventivă și defensivă energică, de parcă pericolul însuși ar fi prezent -Totodată, după cum se poate observa deja din exemplul precedent, stimulii interni ai afectivului stările sunt de obicei însoțite și de reprezentări intelectuale corespunzătoare, care conferă stimulului, luat în ansamblu, o distincție și o certitudine mult mai mare Încetul cu încetul, cu repetarea ulterioară, elemente intelectuale, aparținând adesea nici măcar stimulului în sine, ci unor asociații intermediare, încep să înlocuiască stimulul, fiind simbolul acestuia Orice frază de avertizare sau semn convențional evocă imediat acțiuni de protecție în persoana căreia îi sunt adresate, chiar și în

absența sentimentului de frică care a apărut în aceste cazuri mai devreme O asemenea mecanizare a manifestărilor, prin înlocuirea stimulilor imediati cu cei mediocri, are, desigur, o semnificație biologică extrem de importantă Stimulii înclinațiilor pot fi nu numai stimuli externi care ne afectează organele de simț, sau diverse acțiuni (respectiv mișcări), cu ajutorul cărora o persoană intră în contact direct cu lumea exterioară, ci și experiențe pur subiective, adică reproduse în principal sentimente și idei În același timp, este complet indiferent în ce fel anume Biblioteca "Runivers" A LAZURSKY, aceste experiențe subiective în conștiința noastră - fie că vor fi cauzate de o asociere mediatoare, fie dacă vor apărea spontan în conștiință datorită intensificării activității predispoziției particulare corespunzătoare Gândul la necazuri iminente evocă un sentiment cert, cert, independent de el fie că a apărut de la sine, fie a fost cauzată de conversația care tocmai avusese loc înainte de această conversație Singurul lucru important este că ar trebui să apară în minte și că, prin conținutul său, ar putea servi drept stimul al unei anumite emoții Totuși, pare încă discutabil dacă stimulul intern trebuie neapărat să se manifeste clar în conștiință pentru a chema în acțiune cutare sau cutare înclinație Faptele binecunoscute vorbesc împotriva unei astfel de presupuneri, atunci când conștiința unei persoane, în mod destul de neașteptat pentru sine, este cuprinsă de un sentiment nedefinit, dar nu mai puțin foarte puternic de frică, sau bucurie sau nemulțumire, și numai atunci, trimițând experiențele sale, găsește în sfârșit , motivul care a provocat acest sentiment (un fel de amintire vagă, ■ o impresie trecătoare etc) Faptele de acest fel, care apar foarte des, ne fac să credem că poate experiențele psihice slab conștiente pot servi și ca stimuli interni pentru înclinațiile corespunzătoare În general, problema relației dintre înclinațiile mentale și manifestările lor cu conștiința este atât de complicată încât necesită o considerație specială, detaliată Aici vom încerca doar să schițăm pe scurt direcția în rezolvarea acestei probleme, ceea ce pare cel mai probabil din punctul de vedere al ipotezei noastre Cele mai caracteristice aspecte ale oricărei conștiințe sunt, aparent, următoarele două: în primul rând, marea strălucire, intensitatea acelor experiențe care se află în prezent în domeniul conștientizării clare; în al doilea rând, stabilirea unor relaţii între aceste experienţe şi toate celelalte, inclusiv cele care sunt cele mai apropiate de "eu" nostru, constituind așa-zisul nucleu al personalității Doar combinația dintre aceste două caracteristici de bază face Biblioteca "Runivers" SPIRITUAL ABILITĂȚI CA BAZĂ VIOLOGICE FUNCȚII Procesul mental este complet conștient, în timp ce în absența unuia dintre ele avem deja o încălcare a conștiinței într-o direcție sau alta Cu cât impresiile sunt mai palide, cu atât sunt recunoscute mai rău (ceteris paribus), cu atât își acordă mai puțină atenție Pe de altă parte, impresiile, chiar dacă foarte luminoase, dar izolate, nelegate în niciun fel cu restul conținutului conștiinței, sunt extrem de repede uitate, șterse complet din memoria noastră; cu alte cuvinte, găsim aici absența a ceea ce constituie trăsătura caracteristică a întregii conștiințe în general, și anume, continuitatea experiențelor conștiente · Aceste două aspecte fundamentale ale oricărei conștiințe pot fi conectate cu două aspecte ale activității înclinațiilor sau dispozițiilor noastre mentale: în primul rând, cu intensitatea sau tensiunea lor mai mare sau mai mică, în al doilea rând, cu acel proces de interacțiune dintre înclinații și stimulii lor, ca rezultat dintre care există manifestări conştiente ale înclinaţiilor Această comparație nu trebuie însă înțeleasă în sensul că

luminozitatea sau intensitatea manifestărilor depinde doar de intensitatea mai mare sau mai mică în acțiunea înclinațiilor corespunzătoare, iar relațiile lor reciproce sunt determinate numai de conținutul și construcția stimulilor externi Dimpotriva, puterea excitatorului joaca si ea un rol foarte important in luminozitatea mai mare sau mai mica a manifestarilor; în același mod, relațiile stabilite între experiențele noastre conștiente depind nu numai de construcția stimulilor externi sau interni, ci și de relațiile care există între propensiunile în sine, care fac parte din acest proces Să dăm două exemple care vor clarifica într-o oarecare măsură ceea ce ni s-a spus Se știe că, cu cât orice sentiment sau dorință este mai puternică, cu atât mai distinct , celelalte lucruri fiind egale, suntem conștienți de aceasta Până când senzația de foame sau durere într-o anumită zonă a corpului nu a atins încă o intensitate semnificativă, până atunci sunt experimentate doar vag sub forma unui sentiment nedefinit, neplăcut Pe măsură ce devin mai puternice, devin din ce în ce mai conștienți Biblioteca "Runivers" A L A U PCKI Y distinct, până când, în cele din urmă, ei stăpânesc complet conștiința Există însă cazuri când anumite stări sau instincte organice (de exemplu, o stare de spirit tristă și agitată, dorință sexuală etc) ating o intensitate foarte semnificativă, continuând în același timp, în absența unui stimul determinat, specific, să rămână extrem de obscur și vag conștient Dar de îndată ce apare stimulul corespunzător, activitatea înclinației intense se dezvăluie imediat în conștiință ca o întreagă explozie de manifestări extrem de vii Alt exemplu Ajunși seara târziu într-un loc care la început ni s-a părut necunoscut, percepem foarte slab și neclar obiectele din jur Dar de îndată ce știm după anumite semne unde ne aflăm, imediat totul în jurul nostru pare să se limpezească și să devină clar și de înțeles Aici stimulul rămâne neschimbat tot timpul, în timp ce creșterea conștiinței s-a produs numai datorită actului de recunoaștere, care, așa cum am văzut mai sus, depinde de modificarea unor aspecte pur subiective ale procesului de percepție Astfel, intensitatea, tensiunea și interconexiunea tendințelor și dispozițiilor psihice, la fel ca intensitatea, conținutul și configurația stimulilor excitatori, joacă un rol la fel de important în apariția celor două aspecte esențiale ale tuturor experiențelor noastre conștiente, și anume: luminozitatea sau intensitatea lor și stabilirea acolo sunt relații cunoscute, certe între ele Din tot ce s-a spus, este clar că conștiința, la fel ca și celelalte funcții menționate mai sus, nu este un fel de capacitate separată, complet separată a spiritului nostru, ci este doar o anumită latură sau, mai degrabă, totalitatea mai multor aspecte a activităţii noastre organizarea neuropsihică Activitățile acestor partide, deși posedă o anumită independență, sunt totuși, în același timp, în legătură cu toate celelalte aspecte ale proceselor care au loc într-o anumită organizație, sunt supuse unor condiții cunoscute, destul de precise și, în esența lor , sunt strict naturale Revenind acum la întrebarea dacă a noastră Biblioteca "Runivers" SPIRITUAL ABILITĂȚI CA BAZĂ BIOLOGIC FUNCȚII înclinaţii mentale, conştiente sau inconştiente, amintim în primul rând că este imposibil să se tragă o linie ascuţită între înclinaţiile individuale, elementare, pe de o parte, şi combinaţiile sau complexele lor obişnuite, pe de altă parte (vezi mai sus) Între timp, așa-numitele manifestări conștiente nu sunt, de fapt, altceva decât o repetare într-o formă ușor modificată, sub influența circumstanțelor exterioare corespunzătoare, a complexelor complexe obișnuite care sunt caracteristice unei persoane date Doar această împrejurare sugerează că

este greu posibil să numim toate tendințele noastre psihice inconștiente în sensul în care, de exemplu, Lipps face, adică, pentru a le opune brusc, fundamental, tuturor fenomenelor conștiinței în general Această concluzie este confirmată în continuare de faptul că, așa cum am văzut deja mai sus, orice înclinație, neexcluzând nici măcar pe cele mai abstracte, conține nu numai elemente subiective, ci și obiective Toate înclinațiile, fără excepție, sunt adaptate unui stimul sau altul Această adaptare, care este rezultatul interacțiunii anterioare repetate dintre înclinație și anumiți stimuli externi sau interni, poate fi privită ca un fel de urmă lăsată de mediul extern de o parte sau alta a organizației noastre neuropsihice *) Datorită prezenței acestor elemente obiective în componența sa, înclinațiile se pot manifesta adesea chiar și în absența stimulului corespunzător Aceasta se întâmplă în acele cazuri când înclinația, care a atins un grad semnificativ de tensiune, contribuie la apariția în conștiință a unei imagini intelectuale, care ar înlocui stimulul extern lipsă O persoană flămândă visează la plăcinte și la alte feluri de mâncare gustoase, un laș vede pericole acolo unde nu există deloc, oamenii energici caută instinctiv o persoană potrivită) Buze "Ghid de psihologie", Sankt Petersburg,) Este de la sine înțeles că cuvântul urmă trebuie înțeles aici nu ca o amprentă materială, ci (conform naturii funcționale a întregii noastre ipoteze) ca o schimbare stabilă și durabilă în direcția activității unei părți a organizarea neuropsihică Biblioteca "Runivers" A L A U P'c KI I activități, iar dacă eșuează, adesea inventează artificial un fel de ocupație, tocmai pentru a nu rămâne în lenevie Faptele de acest fel pot servi, ni se pare, și ca dovadă în favoarea faptului că adaptarea înclinațiilor la stimulii lor, adică, stabilirea unor relaţii, care este una dintre trăsăturile cele mai caracteristice ale conştiinţei, este inerentă nu numai aşa-numitelor manifestări conştiente, ci şi tendinţelor psihice care stau la baza acestora Cu alte cuvinte, ajungem la aceeași concluzie că nu există o diferență fundamentală între tendințele psihice și manifestările lor conștiente Diferența dintre ele pare să se reducă la următoarele Organizarea noastră neuropsihică este în orice moment un sistem de procese continue, dintre care majoritatea ajung însă la o intensitate foarte mică, mai ales în absența stimulilor corespunzători Din această cauză, anumite relații care există întotdeauna între diferitele aspecte ale acestor procese sunt relevate, însă, nu suficient de clar Odată cu intensificarea tensiunii înclinațiilor individuale și, cel mai important, odată cu apariția stimulilor externi sau interni, relațiile reciproce care există atât între părțile separate ale aceleiași organizații neuropsihice (adică înclinațiile mentale) devin mult mai distincte și între această organizare și diverși factori externi (excitatori externi) care o afectează În aceste cazuri vorbim despre apariția unei manifestări conștiente a unuia sau altuia grup de înclinații Având în vedere tot ceea ce s-a spus, ni se pare că, în raport cu înclinațiile mentale, ar trebui să se vorbească nu de inconștiență, ci doar de lipsa de recunoaștere a acestora x) Termenul a fost împrumutat de noi de la N O Lossky: "Învățături de bază ale psihologiei din punctul de vedere al voluntarismului", Sankt Petersburg / , cap III: "Conștiință și cunoaștere" Diferența esențială a punctului nostru de vedere este că, conform concepției noastre, recunoașterea poate avea loc (și adesea are loc) fără intervenția unui principiu volitiv, activ conștient Biblioteca "Runivers" MENTALE, ABILITĂȚI, CA BAZĂ BULOGICH FUNCȚII despre care vorbeam acum, este posibil și un alt fel de recunoaștere, care s-ar putea numi indirect sau Constă în faptul

că la anumite tendinţe şi manifestări destul de obscure se adaugă şi alte elemente, mai distincte, care servesc celor dintâi ca un fel de schemă explicativă Avem în vedere aici în principal ceea ce s-ar putea numi intelectualizarea proceselor afective și volitive Dintre toate experiențele noastre spirituale, cele mentale se disting prin cea mai mare claritate, distincție și disecție Nu degeaba ele sunt pentru noi principalul mijloc de cunoaștere, adică orientare în acel mediu complex, divers și schimbător care înconjoară o persoană Sentimentele sunt, fără îndoială, cea mai vagă și neclară parte a experiențelor noastre spirituale Având în vedere acest lucru, imaginile intelectuale sunt foarte des folosite pentru a clarifica un anumit sentiment și pentru a se familiariza cu compoziția acestuia Să presupunem, de exemplu, că sentimentele mele față de o persoană celebră sunt atât de complexe și obscure încât eu însumi nu pot da socoteală dacă îmi place sau nu Pentru a rezolva această întrebare, trebuie să trec în memorie și să-mi compar acțiunile și conversațiile individuale care mi-au evocat cutare sau cutare sentiment în legătură cu el; este necesar, în continuare, să-mi amintesc propriile mele atitudini anterioare față de această persoană, deoarece acestea au fost dezvăluite în gânduri, conversații și anumite acțiuni Toate aceste amintiri sau imagini intelectuale ale fenomenelor, care la vremea lor au servit ca stimuli sau manifestări ale sentimentelor mele individuale în raport cu această persoană, mă ajută în momentul de față să înțeleg acel complex emoțional complex și obscur care este supus analizei Este de la sine înțeles că o astfel de recunoaștere sau intelectualizare indirectă a stărilor afective nu are nimic de-a face cu recunoașterea directă menționată mai sus III Aceasta este, în termenii cei mai generali, ipoteza empirică a înclinațiilor sau abilităților mentale pe care le acceptăm, Biblioteca "Runivers" A L A W PCKI J ca părți sau părți separate ale unui sistem funcțional comun, și anume, organizarea neuropsihică Din scurta schiță care a fost făcută reiese deja cât de mult se deosebește punctul nostru de vedere de prima, teoria metafizică a facultăților mintale Pentru a prezenta mai clar relația dintre aceste două puncte de vedere unul cu celălalt, să rezumăm pe scurt atât trăsăturile lor similare, cât și diferențele care există între ele · Cea mai importantă asemănare este recunoașterea, alături de așa-numitele manifestări conștiente, a înclinațiilor sau dispozițiilor lor psihice subiacente Acestea din urmă sunt privite ca ceva real, existent cu adevărat, iar activitatea lor nu se limitează doar la manifestările conștiente, ci, într-o formă ascunsă, nerecunoscută, continuă și în perioadele de absență a experiențelor conștiente care le corespund Spre deosebire de manifestările complexe și schimbătoare, abilitățile se caracterizează printr-o stabilitate mult mai mare și un caracter elementar al compoziției lor Această recunoaștere a înclinațiilor psihice ca factori subiectivi cu adevărat existenți în viața noastră mentală a fost împrejurarea care ne-a determinat să reținem termenul "capacitate" în ciuda tuturor semnificațiilor secundare nefavorabile cu care este asociat acum Trecând însă la o descriere mai detaliată a modului în care abilitățile individuale acționează și se manifestă, în ce relație sunt între ele etc , întâlnim aici o serie întreagă de puncte foarte semnificative care disting radical ipoteza noastră de cea anterioară unu teoria metafizică, făcându-l potrivit pentru scopurile cercetării empirice, științifice În primul rând, abilitățile, chiar și cele mai elementare, nu ne apar deloc ca un fel de entități separate, complet separate una de cealaltă, care nu au nimic în comun una cu alta Din punctul nostru de vedere, personificarea abilităților individuale

sau acea transformare a psihologiei în mitologie, pe care Herbart a condamnat-o atât de aspru și atât de drept, pare cu totul de neconceput Abilitățile, chiar și cele mai elementare, sunt Biblioteca "Runivers" SPIRITUAL ABILITĂȚI CA OCHOBH BIOLOGIC FUNCȚII pentru noi nu sunt altceva decât laturi sau părți ale unei organizații neuropsihice comune a unei anumite persoane Este adevărat că aceste părți sau părți pot manifesta în activitatea lor și în dezvoltarea lor o anumită independență unele față de altele, ceea ce este cauza diferențelor individuale între oameni separati și a schimbărilor temporare sau aparente ale personalității uneia și aceleiași persoane Dar * această independență în acțiune, oricât de semnificativă ar fi ea, rămâne întotdeauna relativă, nu absolută Există legături și relații numeroase și variate, dar în același timp destul de naturale, care, fiind aceleași în toți indivizii umani fără excepție, leagă înclinațiile individuale inerente fiecărei persoane într-un singur tot comun În același timp, spre deosebire de teoria anterioară, abilitățile noastre, chiar și cele mai generale și mai abstracte, nu trebuie neapărat să fie considerate ceva absolut elementar și neschimbător Dimpotrivă, nu excludem deloc nici posibilitatea unei origini evolutive chiar și a celor mai înalte abilități, nici faptul că fiecare dintre ele se poate dovedi a fi un mecanism complex care nu este susceptibil de analiză psihologică în prezent Punctul nostru de vedere subliniază doar împrejurarea că la ora actuală la omul modern unele * predispoziții sau abilități, cele mai elementare și de bază, sunt atât de constante în activitatea lor și în relațiile lor reciproce încât se manifestă întotdeauna în conștiința noastră în același mod, modificându-se doar cantitativ (după intensitate), dar nu calitativ Întrebarea relației dintre abilitățile mentale și activitatea substratului fizic corespunzător, i e a sistemului nervos central, primește și de la noi o cu totul altă iluminare decât a fost înainte Contrar teoriei anterioare, fără excepție, toate abilitățile noastre, atât cele mai joase, cât și cele mai înalte, sunt în cea mai strânsă legătură cu activitatea sistemului nervos central Fără să intrăm într-o discuție asupra naturii acestei conexiuni (deoarece această întrebare depășește deja sfera cercetării noastre psihologice), ne vom limita să subliniem că Biblioteca "Runivers" A L À U PCKI I, punctul de vedere al paralelismului empiric, realizat cât mai consistent, este în acest caz cel mai fructuos atât pentru psihologie, cât și pentru fiziologia centrilor nervoși Este suficient să subliniem, de exemplu, că însăși schema organizării neuropsihice a fost construită de noi în mare măsură prin analogie cu structura și activitatea generală a sistemului nervos central Dar cea mai importantă diferență dintre ipoteza noastră și teoria anterioară a abilităților este, după părerea noastră, că abilitățile nu sunt înzestrate cu arbitraritate de esență, acționând sau inactive fiecare la propria discreție, ci, dimpotrivă, ca un sistem de forţe reciproc legate subordonate în propriile lor activităţi unor legi strict definite W Wundt exprimă considerații interesante cu privire la acest subiect, care este destul de negativ cu privire la vechea teorie a abilităților și folosește orice ocazie pentru a-și arăta deplina inadecvare pentru scopurile psihologiei științifice moderne În opinia sa J), nu toate obiecțiile îndreptate împotriva acestei teorii ar trebui considerate la fel de demne de atenție Unele dintre ele sunt chiar de-a dreptul insuportabile, deoarece reproșează teoriei astfel de aspecte ale acesteia, care sunt caracteristice nu numai acesteia, ci și multor științe ale naturii care au atins un grad înalt de perfecțiune Așa este, de exemplu, indicația că facultățile

mentale nu sunt altceva decât simple posibilități pentru declanșarea cutare sau cutare proces mental; în plus, că sunt simple concepte generice, deduse de noi prin generalizarea faptelor omogene, astfel încât utilizarea lor pentru a explica aceleași fapte este complet, parcă, nepractică Ambele reproșuri, potrivit lui Wundt, sunt la fel de nefondate "Forțele fizice nu există nici prin ele însele, ci doar în manifestările lor, pe care le desemnăm drept acțiunea lor; toate abilitățile fiziologice, precum nutriția, contractilitatea, sensibilitatea etc , nu sunt altceva decât "simple posibilități " În același mod, greutatea, căldura, asimilarea, reproducerea sunt concepte generice derivate de noi prin generalizare dintr-un număr cunoscut omogen) Grundzuge der physiol Psih -te Auli , bd I, S - Biblioteca "Runivers" SPIRITUAL ABILITĂȚI CA BAZĂ LOGIN BIO FUNCȚII de fenomene noi; aceste concepte, ca și conceptele generice ale experienței interioare, sunt apoi transformate de noi în forțe sau abilități care servesc la explicarea faptelor înseși Împotriva unei astfel de aplicări a conceptului de forță, Ger- Bart, în general, nu a avut nimic de obiectat" (p) Mult mai semnificative, potrivit lui Wundt, sunt următoarele două obiecții, care dovedesc în mod irefutat eșecul complet al primei teorii metafizice a abilităților În primul rând, această teorie a considerat abilitățile nu ca forțe, acționând destul de natural și în anumite condiții, dând inevitabil aceleași rezultate, destul de certe, ci ca entități care acționează arbitrar, capabile să dea aceste sau alte manifestări indiferent de condiții În al doilea rând, fiecare grup separat de fenomene se baza pe o entitate specială, acționând ca și cum independent atât de condițiile externe, cât și de alte entități similare acesteia O astfel de viziune este fundamental în contradicție cu întreaga tendință a științei naturale moderne, care nu urmărește să izoleze forțele individuale, ci, dimpotrivă, să le conecteze într-un singur sistem comun, de funcționare legal "Deci, de exemplu, unele forțe care se deosebeau de vechea fiziologie, precum forța generativă, capacitatea de a crește, forța creatoare etc , ar trebui considerate ca manifestări ale acelorași forțe, puse doar în condiții diferite; același lucru este recunoscut de toți cu privire la cele mai noi diviziuni la care a dus doctrina facultăților mintale, și anume, în ceea ce privește diferența de memorie pentru cuvinte, numere, imagini spațiale etc Exact în același mod, vechea fizică explica fenomene de gravitație prin prezența mai multor forțe: cădere - prin cădere forțată, umplerea barometrului cu "frica de vid", mișcarea planetelor, cu mâinile invizibile ale soarelui sau vârtejuri carteziene Dacă, în același timp , condițiile exterioare ale fenomenelor nu sunt luate în considerare, atunci apare ideea falsă descrisă mai sus a capacității care așteaptă o ocazie de a începe cu ușurință să acționeze : puterea se transformă într-o creatură mitologică" (pp -)) Nu este greu de observat că ambele aceste obiecții, în esență perfect valabile, nu pot fi aplicate în niciun fel ipotezei pe care am prezentat-o Abilitățile sau predispozițiile noastre psihice nu sunt entități înzestrate în mod arbitrar, ci puteri a căror activitate este strict condiționată de anumite momente: prezența sau absența stimulilor externi și interni, starea generală a organizării neuropsihice și relațiile care există între individ Biblioteca "Runivers" A L A y PCKI i abilități În același timp, forțele individuale nu reprezintă ceva izolat, ci, dimpotrivă, sunt doar părți sau părți ale unui sistem general de forțe sau organizare neuropsihică care funcționează regulat Ni se pare că o astfel de cale pare a fi cea mai convenabilă pentru construirea acelei mecanici a spiritului, la care a visat Herbart și

ale cărei elemente nu le-a ales cu succes reprezentări O astfel de psihologie, dacă ar fi fost creată vreodată, s-ar putea numi cel mai probabil psihologie energetică, cu un singur avertisment: atenția ei principală ar trebui să se concentreze nu atât pe chestiunea esenței energiei psihice și a relației acesteia cu fizicul (deoarece problema acest lucru nu este, în esență, deloc psihologic), ci mai degrabă pe un studiu detaliat al activităților și manifestărilor diferitelor forțe sau abilități mentale, cu scopul de a le lega apoi într-un întreg comun, care acționează în mod legal S-ar putea, poate, încă să ne reproșeze faptul că încercăm să construim o ipoteză a abilităților mentale fără a o fundamenta mai întâi într-un mod epistemologic, adică fără a rezolva o serie de întrebări, precum următoarele: cum pot exista abilitățile fără a fi identificate de noi, cum pot acționa stimulii externi și interni asupra lor etc Un astfel de reproș ni se pare însă nefondat Psihologia, ca toate celelalte științe experimentale, are dreptul de a folosi anumite concepte ipotetice care îi facilitează munca, nefăcând față formei pe care aceste concepte vor primi mai târziu, în cursul procesării lor finale, filozofice Recunoaștem existența tendințelor sau dispozițiilor psihice, la fel cum chimistul recunoaște existența atomilor Cu alte cuvinte, realizăm toate analizele și construcțiile noastre psihologice în așa fel ca și cum tendințele psihice ar exista cu adevărat, lăsând în același timp complet deschisă problema existenței lor actuale În acest sens, numim ipoteza noastră pur empirică, adică neexcluzând posibilitatea unei alte interpretări epistemologice sau metafizice a acesteia într-o direcţie sau alta A Lazursky Biblioteca "Runivers" CRITICA SI BIBLIOGRAFIE Recenzie de cărți V I GERIE "Arhitecții și asceții Împărăției lui Dumnezeu Partea I Fericitul Augustin", Moscova, Ts p k XV + p V I Guerrier, care a publicat atât de recent o monografie despre Francisc de Assisi, iese cu o altă lucrare majoră dedicată primului "arhitect" și ascet dintre creatorii teocrației medievale - Augustin, În prezent, nu este nevoie să se dovedească semnificația istorică mondială a celui care, potrivit lui Charpentier, a spus lumii antice cuvântul funerar și, în același timp, proclamarea solemnă a lumii noi Fire de iluminism antic străbat Augustin, transmițându-l la viața spirituală a Europei medievale În Augustin, vedem deja cu o claritate uimitoare contrastele dintre două motive ale viziunii medievale asupra lumii - cea teocratică, care se reflectă în aceste pretenții fără precedent ale bisericii pentru suveranitatea în comunitatea umană, și asceta, care rulează ispitele lumii și aruncă oamenii în praf sufletul omenesc înaintea măreției legământului divin În cele din urmă, după ce a dat atât de mult catolicismului medieval, a dat nu mai puțin Reformei, cu cultul ei al credinței personale, cu sentimentul și dogma ei de predestinare, atât de opusă în spirit oricărui program ierocratic Și la aceasta trebuie să adăugăm o bogăție inepuizabilă de experiențe, strălucirea lor uimitoare, contrastele spirituale care amintesc de contrastele luminoase ale patriei sale africane și, pe lângă toată plinătatea interioară, perfecțiunea formei exterioare, puțin răsfățată chiar inevitabil Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE Noe în această retorică a epocii A da o caracterizare a lui Augustin în vreun fel adecvată geniului său este o sarcină de mare dificultate: cât de puțin a reușit să o facă chiar și cel mai mare reprezentant modern al științei teologice germane, Harnack, în volumul III din Dogmengeschichte Cu toată diversitatea cunoștințelor și chiar cu entuziasmul, el nu a putut să recreeze întreaga imagine spirituală Și alături de aceasta este o ciocnire de diferențe confesionale, motive de

interpretare a tradiției augustiniene ad maiorem gloriam a mărturisirii cuiva, a bisericii Inutil să mai spunem că tradiția catolică ortodoxă nu vede în Augustin decât un predicator al teocrației romane - nu degeaba i-a atribuit o formulă nici măcar negăsită la el: Roma locura est; dar chiar și printre cercetătorii protestanți, nu mai puțin, poate periculoasă, conștientă și inconștientă, tendința este foarte comună și ni se pare că un cercetător atât de precaut și atent precum Reiter din Augustinische Studiem nu a scăpat E N Trubetskoy, când el, în introducerea lucrării sale despre viziunea despre lume a Fericitului Cartea lui V I Guerrier este o imagine extrem de completă a activității de viață a lui Augustin Începând cu istoria convertirii sale, care a determinat dezvoltarea ulterioară, autorul examinează în continuare latura ascetică în această dezvoltare și locul pe care activitatea pastorală l-a ocupat în ea De la Augustin, episcopul, trece firesc la Augustin, dezamăgitorul păgânismului și marele apologe al credinței creștine, dezamăgitorul și apologetul în numele Împărăției lui Dumnezeu, în numele filosofiei teocratice și providențiale a istoriei Odată cu lupta împotriva păgânismului, a existat și o luptă împotriva ereziei, în primul rând împotriva donatiștilor, care au reprezentat începutul particularismului religios și politic, gata să conteste autoritatea bisericii universale și a unui singur imperiu și care a crescut în particularitatea culturală condiţiile Africii În această luptă împotriva donatismului, Augustin a fost condus să justifice violența religioasă, o justificare care a jucat un rol atât de pernicios în Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE practica catolicismului medieval Lupta a pornit dintr-o perspectivă religioasă și politică integrală, care a determinat părerile lui Augustin asupra bisericii în general, asupra departamentului episcopal roman în special și asupra statului Cartea se încheie cu o relatare a evoluției care a avut loc în înțelegerea statului de către Augustin și o comparație a idealului teocratic prezentat în De Civitate Dei cu programul teocratic al papalității medievale Cititorul poate vedea cât de versatil este Augustin aici Această completitudine corespunde obiectivității, care se străduiește să evite orice prejudecată în interpretarea gândurilor marelui părinte al bisericii Deci, analizând caracteristicile opuse ale scrierilor lui Augustin în epoca de tranziție a convertirii sale, date de Nurrison și Naville, V I Guerrier stabilește valabilitatea relativă a ambelor opinii (pp -); reproducând interpretarea extrem de importantă a lui Reuter a celebrului pasaj din L XX s "ecclesia et nune est regnum Dei", el citează și îndoielile lui Harnack, completându-le cu propriile considerații (-) Cu o asemenea obiectivitate, viziunea asupra lumii a lui Augustin, desigur, nu s-a putut încadra într-un sistem consistent, lipsit de contradicții, ceea ce, de exemplu, iese mai ales clar când se analizează părerile lui Augustin asupra proprietății, familiei (p etc) Cu toate acestea, V I Guerrier nu se oprește înaintea acestor aparent antinomii; ele sunt rezolvate pentru el în "idealismul etic" (p), care trasează o linie atât de ascuțită între Augustin și oameni ca Grigore al VII-lea și Inocențiu al III-lea (p) Poate că doar în evaluarea simpatiei fatale pe care Augustin a exprimat-o constrângerii religioase se simte o dorință inconștientă de a subjuga ceea ce este cel mai respingător pentru conștiința modernă (cap X) Aici se amintește involuntar paginile dedicate acestui element fanatic al lui Augustin în Eucken în Lebensanul său schauung der grossen Denker Totuși, această aspirație nu se transformă într-un fel de scuze, spre care sunt atât de înclinați autorii catolici S-ar putea ca elementele pozitive din viziunea lui Augustin asupra statului,

precum și cele ale lui Reuter, să fie prea mult prezentate în detrimentul celor negative, deși aceasta corespunde diferenței dintre începutul și sfârșitul "De civitate" Întrebări de filosofie, KN IOI θ Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE, Dei" (p) Ni se pare că aici există o contradicție mai profundă și în ea s-a reflectat, poate, veșnica opoziție a individualismului și catolicității Dar în orice caz acestea sunt nuanțe în interpretarea impresiilor lăsate de viața și operele lui Augustin; contururile principale ale imaginii sale sunt date cu deplină convingere Trebuie să sperăm că această carte, scrisă în limba rusă, excelentă prin plasticitatea ei, care se regăsește din ce în ce mai rar în scrierile noastre istorice, va atrage atenția tuturor celor interesați nu numai de cele mai mari probleme culturale și istorice ale Europei Evul Mediu, dar și în căutarea eternă a spiritului uman de a te cunoaște pe tine însuți și cunoaște-L pe Dumnezeu S Kotlyarevsky Prof I A Sikorsky "Începuturile psihologiei" Cu de cifre în text Ed al doilea, a adăugat Kiev, P VI-¡- - Pret i r k Această carte își propune să ofere informațiile de bază despre psihologie într-o formă concisă și general accesibilă, dar strict științifică și modernă Se împarte în unsprezece capitole, Capitolul I oferă o schiță istorică a învățăturilor despre suflet Iată o prezentare a opiniilor asupra esenței sufletului oamenilor primitivi, Democrit, Platon și Descartes, se spune despre disputa dintre idealiști și senzualiști pe problema priorității cunoașterii, iar autorul vede rezolvarea dispută în evoluționismul lui Spencer; se menționează în continuare studiul creierului de către Meinert și Flexig, iar în concluzie este considerată relația dintre spirit și corp Trebuie mărturisit că acest capitol provoacă multă nedumerire Istoria învățăturilor despre suflet din cele pagini de aici, de fapt, este dedicată doar primelor pagini și nu se spune un cuvânt despre Aristotel, Augustin, Hume, Kant, Wundt etc , ci Descartes i se spune când și-a pierdut mama, ce sănătate avea, cât de mult a călătorit și doar exact două fraze (doctrina lui Platon a atins dezvoltarea maximă cu Descartes "Corpul", spune Descartes, "este complet neînsuflețit, spiritul este complet imaterial "), dintre care primul provoacă mai mult decât surprinderea, sunt deturnate doctrina sufletească a lui Descartes Nu este clar, în continuare, de ce să se introducă problema epistemologică în "Principiile psihologiei" Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE despre prioritatea cunoașterii și, în sfârșit, o prezentare extrem de ciudată a problemei psihofizice: "în locul vederilor istoric vechi și ireconciliabil opuse asupra chestiunii, s-a stabilit un punct de vedere uniform asupra sufletului, formulat de Gefdinghm Înainte de Gefding, două școli filozofice - materialiști și spiritualiști S-a stabilit deja un punct de vedere monist și de ce Gefding, și nu altcineva, de exemplu, Fechner sau Wundt, a jucat un rol atât de mare, în opinia autorului, decisiv? De asemenea, nu este clar de ce, din punctul de vedere al lui Gefding, "sufletul este latura esențială și principală", prof Sikorsky concluzionează că acest lucru implică "o anumită creștere a materiei în rang" În general, părțile istorice și filozofice ale cărții sunt cele mai slabe al II-lea capitol - psihologia animalelor Voi da câteva concluzii din ea: dacă introducem o celulă de memorie (?) între celulele senzoriale și cele motorii, unde sunt stocate impresiile (?), vom avea un act mental; albinele folosesc doar (?) simțul mirosului, vederea și "simțul direcției"; "mamiferele au deja capacitatea de a-și aminti impresiile primite și de a nu le uita de-a lungul întregii lor (?) viață" Valoarea unor astfel de concluzii este evidentă de la sine tratează despre creier, fiind,

parcă, prolegomeni fiziologici până la capitolul - , despre minte și cunoaștere În primul rând, câteva cuvinte despre distribuirea materialului în Capitolul - : Secția i - condiții fiziologice de percepție, a -a - și zhz-fizigologia percepției, secțiunea a -a - reproducere, unde nu numai aproape în întregime fiziologie, ci chiar fizică (de la - pagini - sunt prezentate experimentele lui -x Mayer pe magneți), secțiunea a -a - psihologie - fiziologie a asociațiilor (doar fiziologia este corectă, căci "asocierea de idei este un caz special de asociere a actelor nervoase în general"), și doar restul capitolului poate fi atribuit psihologiei Deci, dacă socotim , de la p sunt consacrate fiziologiei Nu prea este mult? Prof Sikorsky în prefață spune că el încearcă să conecteze faptele pur mentale cu cele fiziologice ale acestora, dar ce înseamnă o astfel de legătură? raportul dintre fenomene mentale și fenomene fiziologice paralele, dar nu mai mult: este permisă înlocuirea unei povești * Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE despre un fenomen vorbind despre un alt fenomen, deși unul paralel? Și prof Sikorsky face exact asta El însuși vorbește despre opera sa · "atrage atenția asupra faptului că tendințele psihologice moderne ar trebui să fie reflectate; în acest scop au fost introduse în carte date biologice şi fiziologice") Ce silogism! Rezultatele unui astfel de subiect de anulare au fost foarte pronunțate În capitolul intitulat "Despre minte și cunoaștere", există o absență completă sau aproape completă a unei descrieri psihologice și a analizei psihologice a unor fenomene mentale precum percepția lumii spațiale , tipuri de asociații, apercepție, imaginație creativă, gândire logică, legea psihofizică a lui Weber-Fechner Restul capitolelor tratează simțurile, voința, viața instinctivă și inferioară, conștientul și inconștientul, personalitatea, sufletul copilului și progresul psihismului Și iată aceleași neajunsuri ca și în capitolele discutate mai sus Să ne oprim puțin asupra analizei teoriilor psihologice ale Prof Sikorsky Iată câteva exemple: "două sau mai multe reprezentări, asociate între ele, constituie un gând" (p); "conștiința voinței, sau sentimentul de voință în sine, este o sarcină practică subtilă și se realizează numai după o anumită experiență morală și încordare a perspicacității; în sentimentul de sine, voința este legată de o vagă conștiință a energiei în sine, nu numai morală, ci și fizică Pentru oamenii mari, conștiința voinței apare clar și distinct" (mai departe, exemplul lui Pușkin este dat pentru a confirma ultimul gând, iar expunerea s-a încheiat); "Psihologii moderni acceptă opt temperamente: uşoare, puternice, rapide; mohorât, puternic, rapid etc - doar opt combinații" (p) Prima teorie nu este clară, dar chiar dacă presupunem că prin termenul "gând" autorul a înțeles judecata, atunci o astfel de definiție este contrară psihologiei moderne, care a arătat atât deductiv, cât și experimental că judecata nu echivalează cu simpla asociere; a doua teorie este doar un set vag de cuvinte (și între timp, cât de bogată este literatura psihologică cu cercetările asupra efortului volițional!); a treia afirmație contrazice realitatea (comparați, de exemplu, Fulier, Wundt, James) În general, atunci din asta !) Cursivele mele LIVRE Biblioteca "Runivers" RECENZIA CARTEI cărțile care se referă la psihologie sunt scurte, superficiale, adesea pompoase și vagi și în niciun caz științifice Deci cartea este departe de scopul propus Descrierea și analiza fenomenelor mentale sunt aproape absente, datele psihologiei moderne (contrar afirmării autorului) sunt, de asemenea, absente - nu se folosește James, Wundt, Bain, Lipps, Ebbinghaus, Stumpf și mulți alții etc , iar cartea își bazează pozițiile pe Spencer, Sechenov, Meinert și parțial pe Gefding;

fiziologia ocupă o parte disproporționat de mare În plus, prezentarea este vagă și vagă pe alocuri În aceste neajunsuri sunt înecate aspectele pozitive ale muncii: susținerea metodelor genetice și comparative și unele locuri în doctrina sentimentului Prețul cărții (i p k pentru de pagini) este mare P Blonsky Dr Alexander Pfender "Introducere în psihologie" Traducere din germană I A Davydov SPb Pg VII f- C ruble Condițiile istorice pentru dezvoltarea psihologiei, pe de o parte, și principalele trăsături ale caracterului ei, pe de altă parte, au condus la apariția unei discipline științifice speciale - introducerea în psihologie Istoria psihologiei este o imagine a luptei aproape continue cu filozofia: fie și-a apărat independența completă și independența față de aceasta din urmă, în prezent, purtată de succesul acestei lupte, încearcă să subjugă toate disciplinele filozofice de bază la sine Disputa dintre critică și psihologie este încă departe de a fi rezolvată definitiv Faptul însuși al acestei lupte veche arată că există unele probleme comune la ambele discipline, pe care nici una, nici alta nu pot refuza să le rezolve Astfel de probleme controversate sunt problema deosebirii dintre mental și fizic, mai exact, problema subiectului psihologiei, a cauzalității mentale, a relației dintre trup și suflet; problema senzației trebuie inclusă și aici, întrucât aceasta din urmă, în problema originii senzațiilor, abordează inevitabil vechea întrebare filozofică despre raportul dintre realitate și conștiință Dacă ne întoarcem la psihologia modernă și phi * Biblioteca "Runivers" REVEZI KN ȘI G literatură filosofică, atunci ne vom întâlni aici cu o serie întreagă de lucrări pe aceste probleme (Wundt, Münsterberg, Mach, Joh Paulsen etc), dar împreună cu aceasta ne vom întâlni și cu o diversitate extremă în soluționarea lor Această diversitate trebuia să ducă la o scindare a psihologiei, la formarea mai multor școli psihologice destul de diferite În lupta cu filozofia, psihologia nu trebuia doar să-și asume soluția problemelor menționate mai sus, ci mai ales să-și apere independența în sens metodologic Cu toate acestea, în chestiunea metodelor, ne întâlnim cu același dezacord extrem și cu aceeași scindare în școli, ceea ce este inevitabil, desigur, în fiecare știință tânără care încearcă să devină o disciplină științifică independentă Astfel, în psihologia modernă, se pot distinge mai multe școli psihologice care diferă semnificativ între ele, care pot fi clasificate din trei puncte de vedere: după subiect (psihologia senzualistă și funcțională), după sarcini (psihologia descriptivă și explicativă cu diversele sale ramuri) și prin metode (psihologia autoobservării pure, obiectivă, experimentală și psihologia autoobservării sistematice experimentale) Este de la sine înțeles că o astfel de varietate de școli psihologice ar trebui să aibă un efect copleșitor asupra celor care încep studiul psihologiei Necesitatea unui astfel de ghid, care să permită fiecărui începător să înțeleagă toate direcțiile psihologiei moderne, nu este, desigur, supusă niciunei îndoieli Dar necesitatea unei introduceri în psihologie se datorează și altor motive Apariția târzie a psihologiei ca disciplină științifică independentă, pe de o parte, și conștientizarea timpurie trezită a importanței practice a familiarizării cu psihicul uman, pe de altă parte, au condus la faptul că a început gândirea necritică deja timpurie a unei persoane naive pentru a acumula cunoștințe obișnuite despre experiențele mentale Această cunoaștere a fost puternic influențată atât de viziunea naivă dualistă asupra lumii a gândirii necritice, cât și mai târziu de psihologia rațională metafizică Acest lucru adesea lipsit de valoare științifică cunoștințe psihologice, care Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE o persoană a fost mulțumită și

este mulțumită în viața de zi cu zi, imprimată în vorbirea sa și a devenit proprietatea sa durabilă Prin urmare, de la bun început, psihologia a trebuit să intre în luptă nu numai cu filosofia pentru independența ei față de ea, ci și cu "prejudecățile psihologice", cu cunoștințele necritice ale unui naiv De aici devine clar valoarea ridicată pentru începători a unei introduceri în psihologie, care își propune să dezvăluie toate aceste "prejudecăți" care sunt asociate cu termenii psihologici în vorbirea de zi cu zi, pentru a oferi o definiție preliminară, desigur, scurtă, dar destul de științifică a conceptele psihologice de bază Nu mai puțin importantă în această privință este definirea caracterului de bază al psihologiei ca știință, clarificarea sarcinilor și a scopurilor sale finale, având în vedere confuzia predominantă în publicul larg a psihologiei în scopurile sale ultime cu cunoașterea practică a gândirii cotidiene Ei așteaptă de la psihologie aceleași rezultate utilitarist-practice ca și de la cunoștințele practice ale oamenilor și sunt profund dezamăgiți când întâlnesc în ea o disciplină pură, și nu aplicată, departe de orice aspirație de natură utilitară *) Sarcina introducerii este de a explica atât această natură a psihologiei, cât și scopurile și obiectivele sale finale Astfel, o introducere în psihologie, făcând posibilă orientarea în școlile psihologice existente, explicând conceptele psihologice de bază și eliminând din ele tot ceea ce este introdus aici de gândirea necritică a unui naiv, indicând caracterul de bază și sarcinile ultime ale științei, este de o importanţă esenţială pentru toţi studenţii la psihologie Cursurile de introducere pot urmări două feluri de scopuri: pot fi în primul rând de natură elementară, punându-și ca sarcină să nu orienteze cititorul în școlile psihologice moderne, într-o literatură psihologică uriașă, ci) Abia de curând disciplinele aplicate (psihologia diferențială, psihologia pedagogică) au început să se ramifică de la psihologia teoretică, care, totuși, trebuie să fie complet dependentă de psihologia pură Vezi articolul lui Wundt pe acest subiect: Ueber reine und angewandte Psychologie* Psychologische Studien, B V, H - Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE să se familiarizeze în mod pozitiv cu materia, sarcinile și metodele psihologiei, cu conceptele și legile psihologice de bază, introducând astfel în studiu nu psihologia în general, ci o anumită școală psihologică Dar sarcina introducerii poate fi și mai amplă - nu o simplă pregătire elementară a începătorilor, ci o orientare științific-critică în principalele probleme ale psihologiei moderne și în direcțiile principale în rezolvarea acestor probleme Lucrarea lui Pfender aflată în revistă aparține primei categorii de cursuri de introducere Cititorul ar căuta în zadar clasificări ale școlilor psihologice, critici ale diverselor soluții la problemele psihologice de bază și un index bibliografic Autorul însuși își numește opera o introducere "pozitivă" (p y) și avertizează de la bun început că nu va introduce teoriile psihologice existente "De ce", scrie el, "să inculcăm erori, de care atunci este atât de greu să scapi?" (pagina) Un novice în psihologie ar trebui să primească numai informații pozitive, care sunt datele incontestabile ale științei moderne Autorul, desigur, consideră că punctul său de vedere este o concluzie pozitivă atât de incontestabilă a științei moderne Adevărat, acest principiu nu este menținut până la capăt, iar Pfender, din considerente metodologice, este nevoit să citeze în mod constant "deliruri" pentru a-și clarifica mai bine propriile opinii, "pozitive", prin analiza critică a acestora Astfel, el critică teoria paralelismului (pp -), analizează teoria senzațiilor fizice ( ), teoria voinței lui

Münsterberg ( ) și Wundt ( ), definiția fiziologică a senzațiilor de către Jodl și Külpe ( ), definiții senzaționaliste și alte definiții sinele nostru ( ) și, în sfârșit, teoriile existente ale conștiinței și conștiinței de sine (și altele) Cu toate acestea, citând toate aceste teorii, el nu indică cui aparțin, unde sunt enunțate și care sunt temeiurile pe care se bazează Însăși alegerea acestor teorii este întâmplătoare, iar propozițiile lor, datorită conciziei, sunt uneori unilaterale Da, acest lucru este de înțeles: autorul nu le citează sistematic, ci doar în măsura în care sunt necesare pentru a-și clarifica propriile opinii Pfender, ca psiholog, este student al lui T Lipps și Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE aparține școlii de psihologie din München Una dintre trăsăturile distinctive ale acestei școli este doctrina autoobservării pure ca principală metodă psihologică Observarea de sine este considerată aici singura sursă de cunoaștere psihologică, metoda muncii psihologice este o analiză internă a experiențelor care apar în mintea unui psiholog; prin care mijlocul auxiliar de analiză este compararea experienţei studiate cu tot ceea ce poate fi adus într-un fel sau altul în legătură cu aceasta Aceasta este și metoda muncii psihologice a lui Pfänder Nici aici experimentul nu este negat, dar i se atribuie o semnificație secundară, secundară O altă trăsătură distinctivă a acestei școli este susținerea semnificației independente a sentimentului și voinței, ca principale experiențe mentale care nu pot fi reduse la alte procese mentale, și dorința de a evidenția în senzații și idei latura lor pur psihologică, în contrast cu latura lor obiectivă, studiată de ştiinţele naturii Acestea sunt principalele puncte de vedere asupra cărora se află Pfänder în Introducerea în psihologie Să trecem acum la o examinare mai detaliată a lucrării analizate Prima parte a "Introducerii" este dedicată întrebărilor despre subiect, sarcini și metode de psihologie Pfänder pornește aici de la o analiză a cunoștințelor practice ale oamenilor, ca material inițial de la care ar trebui să înceapă construcția psihologiei Adevărat, el consideră că este necesar să se adopte o atitudine critică față de acest material, dar totuși, toate acele premise umane cu care toate cunoștințele practice ale psihicului uman sunt pătrunse de la început până la sfârșit, au trebuit inevitabil să treacă în psihologia lui Și într-adevăr, de la bun început ne întâlnim aici atât cu dualismul trupului și sufletul, cât și cu teoria interacțiunii lor cauzale Pfender nu consideră necesară introducerea definiţiilor existente ale mentalului, întrucât, din punctul său de vedere, acestea se bazează pe premise epistemologice; el se oprește asupra distincției dintre fizic și psihic, care este dată în cunoștințele practice ale oamenilor, ca o condiție prealabilă necesară pentru însuși contactul lor social El nu pare să observe că această definiție a psihicului este departe de a fi lipsită de epistemologie Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE premisele chimice Teoria interacțiunii cauzale dintre trup și suflet nu mai este încă eliberată de ele Principalul reproș al lui Pfänder față de paralelism este natura metafizică a premiselor acestuia (p); dar pierde din vedere faptul că paralelismul în psihologia lui Wundt, de exemplu, are o semnificație pur metodologică; este introdusă aici tocmai în scopul evitării oricăror presupoziţii metafizice Teoria paralelismului afirmă doar că procesele fizice și mentale sunt interconectate, dar nu intră în determinarea naturii acestei conexiuni, nu decide dacă această legătură este rezultatul unei interacțiuni cauzale sau rezultatul unei unități substanțiale a conexiunii fizice şi mentale în spiritul metafizicii lui Spinoza sau Fechner Autorul nu a clarificat suficient problema

sarcinilor psihologiei Psihologia, spune el, "ar trebui să ofere o imagine adevărată a calității reale a realității psihice" Autorul nu numai că nu ridică aici întrebarea dacă este posibilă elucidarea condițiilor și regularităților vieții mentale, ceea ce este negat de unii psihologi moderni (Dilthey), dar nu indică în ce mod este posibilă o astfel de elucidare El nu vorbește aici despre materialismul psihofizic, care înlocuiește explicarea experiențelor mentale prin explicarea proceselor fiziologice corespunzătoare și nici despre încercarea lui Wundt de a explica experiențele mentale doar din factorii mintali x) Problema metodologică este prezentată de Pfänder mai detaliat Am văzut deja că din punctul său de vedere autoobservarea și analiza pe baza autoobservării este metoda psihologică de bază El nu neagă semnificația experimentului, înțeles nu numai în sensul larg al cuvântului, ca experiment de gândire (pp -), ci și în sensul școlii psihologice experimentale, însă îi acordă o valoare laterală, ca una dintre varietățile de autoobservare (p) Prin urmare, el nu vorbește despre tipurile de metode experimentale, nici despre semnificația lor pentru analiza psihologică, nu dă conceptul de măsurare mentală și unitate mentală Alături de experiment, aici este dat Wundt, Die psychische Kausalität Philos Stud Biblioteca "Runivers" REVIZIE KYIG, o descriere detaliată a așa-numitelor metode psihologice obiective, a metodei de exprimare și a metodei genetice comparative În baza lor, din punctul de vedere al lui Pfänder, trebuie să se afle în mod necesar autoobservarea, în raport cu care ei, ca și experimentul, nu constituie decât varietatea lui (pp - , etc) Aceste secțiuni ar trebui să prezinte un interes deosebit pentru cititorul rus, având în vedere numeroasele încercări din țara noastră de a construi psihologia într-un mod strict obiectiv (Psihologie obiectivă de Bekhterev, Psihologie generală de Sikorsky) A doua parte a "Introducerii în psihologie" este dedicată unei descrieri generale a vieții mentale, unei definiții mai complete a conceptelor psihologice de bază și unei explicații a legilor de bază ale vieții mentale Cel mai interesant și, în același timp, cel mai controversat punct aici este clasificarea experiențelor psihice Rămânând pe punctul său de vedere principal, că psihologia ar trebui să plece de la cunoștințele practice obișnuite ale oamenilor, autorul declară de la bun început că nu pot exista descoperiri materiale în psihologie, adică descoperiri de noi experiențe psihice, că psihologul trebuie să se ocupe de toate acele experiențe care sunt cunoscute chiar și experienței obișnuite a observatorului naiv Autorul, parcă, uită întreaga școală psihologică, care poate fi numită școala de la Wurzburg, sau școala de psihologie funcțională, spre deosebire de cea senzaționalistă, și care dezvăluie o serie întreagă de experiențe noi care scăpau de observația cotidiană Aceste experiențe nou descoperite, cu caracter complet opus experiențelor concrete (senzații și reprezentări), sunt numite acte funcționale (în terminologia lui Stumpf) sau acte intenționate (în terminologia lui Würzburger) Constatarea lor experimentală a schimbat semnificativ clasificarea experiențelor mentale În locul vechii diviziuni în procese cognitive, senzoriale și volitive, la care aderă și Pfender, acum este dată o nouă clasificare Toate experiențele sunt împărțite în două grupuri: I experiențe concrete și intenționate; aceste grupuri, la rândul lor, se destramă: primul în a) senzații și b) reprezentări, al doilea în a) intelectuale (experiențe cognitive) Biblioteca "Runivers" RECENZIA CĂRŢII procese) și c) experiențe non-intelectuale (a-sentiment și β voință) Această clasificare elimină acea confuzie de senzații și idei cu actele cognitive, care, sub influența intelectualismului, a dominat

vechea psihologie și pe care o întâlnim din nou în lucrarea luată în considerare de Pfänder (pp , , , , , etc) În grupul experiențelor cognitive, pe lângă senzațiile și ideile semnificativ diferite unele de altele (p), Pfender include a) amintiri, b) percepții și c) acte de judecată, în timp ce nu indică o diferență semnificativă între idei - pe de o parte, și produse ale rememorarii și fanteziei, pe de altă parte Din analiza percepțiilor dată aici (p și urm) reiese clar că autorul reduce la asocieri tot felul de conexiuni psihice Cu toate acestea, el nu atinge deloc problema tipurilor de conexiuni psihice, nici măcar nu clarifică sensul termenului de sensibilitate, care se găsește adesea la el "(Einfühíiing), (pp , , ,) şi multe altele), introduse în psihologie de T Lipps şi având în ea un sens esenţial Acest act de simțire" este înțeles de el, aparent, în sensul lui P Stern, care a fost mult timp contestat în psihologia modernă Toate tipurile enumerate de procese cognitive formează, potrivit lui Pfender, un grup, grupul conștiinței obiective Analiza lor conduce la distincția dintre obiectele conștiinței obiective care formează lumea fizică, și actele mentale propriu-zise care determină apariția în conștiință a obiectelor care le corespund, acestea sunt acte de senzație, reprezentare, percepție În această analiză, Pfänder stă din punctul de vedere al lui Brentano, criticat de Husserl și înlocuit cu mult timp în urmă cu o analiză mai profundă de H Lipps Concis, dar împreună științific, cu critica unor teorii, Pfender stabilește definiția voinței și sentimentului, clarifică conceptele de conștiință, conștiință de sine și eu Autorul stă aici din punctul de vedere al așa-zisei psihologii a personalitate (Ichpsycho-logie) și negativ * se referă la b psihologia proceselor (vog- gangpsihologie) Ultimul capitol conține o explicație a legilor psihologice de bază Acest capitol conține cele mai originale gânduri ale lui Pfender El împărtășește toate legile Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE în trei grupe: legi care determină i) conținutul conștiinței (asocierea),) volumul acesteia și) forma (legea atenției și relieful fixării atenției) Aceste legi determină partea activă a psihicului; latura sa pasivă este determinată de legile imitaţiei şi obiceiului În concluzie, considerăm că este necesar să remarcăm că eseul pe care îl revizuim, deși nu îndeplinește toate cerințele care trebuie prezentate chiar și la un curs elementar, nu trebuie să fie mai puțin binevenit, fiind aproape singura carte populară în limba rusă prin introducere în psihologie I Chetverikov Dimitri Michaltschew Philosophische Studien Beiträge zur Kritik des modernen Psychologismus Mit einem Vorwort von Prof Dr Rehmke Leipzig Verlag von Wilhelm Engelmann g, pagina XV+ Cartea lui Mihailciov are o valoare simptomatică Deși își face sarcina principală să pregătească într-o altă lucrare a autorului, care nu a apărut încă în tipar, etica, dar prin însăși esența acestei sarcini trebuie să se concentreze în principal pe critica psihologismului Autorul este, atât în etică, cât și în filozofie în general, un adversar al teoriei "validității generale" (Allgemeingültigkeit) Pentru el nu există nimic absolut obligatoriu în sfera moralității Pentru a da acestei opinii o bază fermă, el consideră că este necesar să investigheze conceptul de validitate universală în general, așa cum este acum dezvoltat în învățăturile așa-numitei "critici teleologice" Este simptomatic în acest sens că punerea în paranteze a psihologismului pune, astfel, un curent care se declară de la primii pași principalul său adversar Acest lucru ne permite să credem că psihologismul este mult mai adânc înrădăcinat în gândirea filozofică decât cred mulți, ne permite să prevedem că problema psihologismului va deveni în curând problema de

luptă a întregii filozofii Aceasta este semnificația sa simptomatică În aceasta, spunem, constă semnificația sa în general Căci critica pe care o dă, deși în general corectă, este realizată prea dispersat, nervos, nesistematic, iar doctrina pe care o propune autorul, spre deosebire de psihologismul adversarilor săi, este cu greu poate mai psihologic decât ei înșiși Acest lucru lipsește cartea de orice alt sens decât cel menționat mai sus Ca ansamblu independent, ar fi de mare folos dacă autorul ar scurta-o la cinci ori și și-ar preciza de cinci ori gândul și formulările sale Având în vedere acest lucru, vom încerca să formulăm cât mai clar atât critica, cât și opiniile pozitive ale autorului și să le oferim o evaluare cât mai clară I Teoria care propune caracterul absolut al validității universale (dacă este doar morală sau nu una dintre ele este o chestiune de indiferență) se bazează pe dualismul existentului și al datorului, al datului și al datului, în acest sens este în principiu în acord cu dogmatismul prekantian Este doar o parafrază a acestui dogmatism, alterarea lui: în locul "afișării" a ceea ce există cu adevărat, pune "înțelegerea" semnificației universale În raport cu dat, conștient (Bewusstseiendes), această valabilitate generală este transcendentă Este adevăratul obiect al cunoașterii către care acesta din urmă este îndreptat Aceasta este presupunerea dogmatică a criticii teleologice, care în esență nu o deosebește de dogma pre-kantiană La baza acestuia din urmă stă dualismul gândirii și ființei Acest dualism este o trăsătură caracteristică psihologismului, căci numai un psiholog pornește din opoziția sufletului și a lumii exterioare; pentru filozof aceasta nu poate servi drept punct de plecare; de altfel, un astfel de punct de plecare, foarte convenabil pentru psiholog, trebuie să-l conducă inevitabil pe filosof la solipsism, după cum arată clar exemplele lui Descartes, Berkeley și Hume; solipsismul este un psihologism complet deschis (pp -) Pentru a fi eliberată de psihologism, filosofia trebuie să caute un alt punct de plecare Și întrucât critica teleologică ia aceeași dogmă ca punct de plecare, și ea este vinovată de psihologism nu mai puțin decât adversarul ei (- , -) Tendința Bolzano-Husserl-Ewald face aceeași premisă dogmatic-dualistă, formulând-o doar ca opoziție între ideal și real (- , -), tendința lui Meinong, care ia în considerare în mod conștient relația dintre cunoscător și cunoscut, adică reală ca o minune (și urm), precum și direcția lui Schuppe, care, deși predică imanența pură, păstrează în sfera ei dualismul conștiinței și ființei (p , p); În fine, empiriocritica, luptă împotriva opoziției dogmatice dintre gândire și ființă, urmărește să rezolve toate problemele pe baza psihologiei fiziologice, formulată în termeni filosofici, și, astfel, cade deja în psihologismul relativist direct (p , -) p) Acest argument împotriva criticii teleologice și a tendințelor aferente este, în opinia noastră, destul de corect Este doar păcat că autorul nu a încercat să o fundamenteze printr-o analiză directă și scrupuloasă a acelor calcule ale lui Rickert și alții, prin care au fost aduși la punctul lor de plecare dogmatic O astfel de analiză ar arăta în mod clar imposibilitatea de a sări în tărâmul transcendentului Apoi, nu este suficient să formulezi esența psihologismului istoric, ca asimilare a punctului de plecare al psihologiei, care a dus istoric la solipsism Este necesar să arătăm prin analiză sistematică că pornind de la dualismul gândirii și ființei sau cunoașterii și "obiectul cunoașterii", etc , implică în esență reducerea ființei la gândire, că dualismul gândirii și ființei expune inevitabil ființa în lumina gândirii, de altfel, este necesar să arate

că, luând gândirea drept unul dintre momentele acestui dualism, nu se mai poate realiza în realitate, și nu verbal, celălalt moment al său Pentru a evita dualismul prekantian și, totuși, pentru a păstra dualismul cunoașterii și al obiectului acesteia, Rickert propune un concept special de conștiință Spre deosebire de tot ceea ce este dat, tot ceea ce există, tot ceea ce este real, fiecare obiect, conștiință trebuie să însemne un subiect absolut Atunci ființa dogmatică prekantiană se va transforma în imanență și se va deschide posibilitatea de a recunoaște semnificația universală ca obiect al cunoașterii, pentru adevăr Dacă această conștiință ar fi psihică sau individuală într-o astfel de situație, toată ființa, tot ce este dat, ca conținut, ar deveni și el psihic, iar acesta "este solipsism; prin urmare, conștiința, ca subiect al χατέζοχήν, nu este conștiința mentală; este conștiința în general, un subiect supra-individual, un concept de frontieră care nu poate fi conținut, nu poate fi dat Nu poate fi posedat, deoarece orice nume o implică Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE Cu toate acestea, o astfel de viziune asupra conștiinței o transformă într-un cuvânt gol Căci dacă nu este dat în niciun fel, dacă nu poate fi "a avea" în niciun fel, atunci este imposibil să vorbim despre el Ar putea fi o graniță, un concept de "limită", dacă ar delimita efectiv două sfere Între timp, ca atare, nu cunoaște decât o sferă: sfera ființei-obiect (și urm) Rickert afirmă că nu conștiința însăși este în discuție în filozofie, ci conceptul ei; dar asta nu schimbă esenţa materiei, căci întrebarea despre ce este ea în sine este doar lăsată deoparte (şi urm): conştiinţa fie este dată cumva, fie nu este dată deloc; în primul caz nu poate fi deloc conștiința lui Rickert, în al doilea caz este un cuvânt gol La baza acestui concept Rickertian stă concepția psihologică falsă conform căreia conștiința nu poate "a avea" însăși Și asta se întâmplă pentru că Rickert nu face deloc distincție în sensul "a avea" Conștiința, în primul rând, are propriile stări, care o alcătuiesc; în al doilea rând, are tot ceea ce este dat, care este conștient, dar nu constituie conștiința însăși În acest al doilea sens, "numele" cu conștiința de sine nu reprezintă nicio imposibilitate Totul aici se rezumă la acest nume și este un fapt imediat Teama de solipsism se sprijină pe această indistincție în sensul numelui Căci numai dacă tot ce există aparține conștiinței, există posibilitatea unui astfel de subiectivism Dacă, totuși, ceea ce se posedă există pur și simplu, atunci nu rezultă deloc din aceasta că este nevoie de un fel de azil în fața conștiinței în general (- , -) Acest argument este valabil și împotriva lui Rickert: conștiința în general, ca atare, este o construcție lipsită de orice conținut; este inventat pentru mântuirea transcendentului, respins în forma sa obișnuită Dar pentru a arăta acest lucru, ar trebui pur și simplu să analizeze modul în care Rickert vine la el x) * psihologismul acestei construcții și relația ei cu dualismul prekantian ar deveni imediat clare Autorul, pe de altă parte, implică aici propria sa viziune despre conștiință și dăruire (din care E Cum am procedat în articolul nostru: Pentru a critica teoria cunoașterii a lui G Rickert, vezi "Questions of Philosophy and Psychology*, Vol Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE de mai jos), și cel mai important, îl acuză pe Rickert de indistinguirea celor două sensuri de "nume" Căci dat pentru Rickert "aparține" nu conștiinței individuale, ci conștiinței în general; pentru conștiința individuală nu este "conținutul său individual Rickert nu se mulțumește cu filozofia imanentă, nu de frica de solipsism, ci pentru că de la început își asumă existența unui obiect al conștiinței În legătură cu opoziția

dintre dat și dat, Rickert își dezvoltă doctrina conceptului: conceptul este opus realității - dat Totodată, pentru a evita platonismul - Sr pe de o parte, nominalismul, pe de altă parte, el consideră conceptul ca ceva semnificativ în raport cu realul: generalul nu există în sine, ca dat, nici nu este doar o formă verbală; are semnificație în raport cu realitatea și se exprimă într-o rețea de judecăți sau cicluri de judecăți despre realitate, în formarea unor concepte care tind din ce în ce mai mult să aibă o semnificație pentru realitate Totuși, Rickert se eliberează doar aparent de nominalism ( ) Acest imaginar este creat, în primul rând, de faptul că el nu distinge între o ființă unică și o ființă separată Numai acesta din urmă este valabil; fiind astfel, contine deja concepte si generalitati În al doilea rând, el vorbește despre formarea conceptelor din sensurile cuvintelor, implicând aici dezvoltarea unui comun din apariții unice; pe când o astfel de formare este, în esență, doar o formulare mai mult sau mai puțin reușită a generalului, care este deja dată în real: o operație cu expresii (Sãtze), nu cu judecăți (Urtheile); în al treilea rând, în loc să răspundă la întrebarea despre esența conceptului, Rickert răspunde la întrebarea cum ar trebui gândit un concept logic perfect: semnificația legilor în raport cu realitatea este introdusă în cercul judecății De parcă logic nu mai sunt în el! Ceea ce este semnificativ și care nu este conținut în data actuală este doar o expresie, o formulare a generalului, și nu în sine "Dacă prin nominalism înțelegem doctrina", spune autorul în concluzie ( ), conform căreia nu există nimic în comun în dat, atunci criticii sunt, fără îndoială, nominaliști" (-) Și acest argument este fundamental adevărat: Întrebări de filosofie, KN II, Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE opoziţia conceptului şi dat este un dualism psihologic Ea repetă dogma principală a lui Rickert: orientarea cunoașterii (judecata) către ceva din afară Cu toate acestea, în detaliu, argumentul autorului este nedrept Rickert face o distincție între unicitate și o ființă-lucru separată, căci pentru el, ca și pentru autor, realitatea este un lucru (mai bine un complex de lucruri), iar unitatea este doar unul dintre momentele sale La urma urmei, problema realității obiective este considerată de Rickert alături de problema datului În ceea ce privește acuzația lui Rickert de nominalism, aceasta se bazează în întregime pe înțelegerea arbitrară a nominalismului care sună în citatul de mai sus Nu Riekkert, ci autorul este un nominalist, deoarece el atribuie științei doar formularea acesteia ( ) Acest lucru este logic psihologic, deoarece știința este o educație logică Acest lucru este fals din punct de vedere psihologic, deoarece psihologia gândirii și a cercetării arată clar că gândirea constă în formarea de generalități din particularități după principii directoare În fine, al treilea subargument păcătuiește la fel și se bazează în întregime pe opinia autorului că generalul (fie că este semnificativ, nu contează) este actualul, dat (despre care mai jos) Astfel, și acest argument a trebuit să fie structurat diferit: cel mai bine ar fi să arătăm eșecul dualismului lui Rickert din punct de vedere logic și psihologic, luând mai întâi știința ca punct de plecare, iar apoi gândirea științifică Autorul nu face asta La baza criticii teleologice stă o teorie specială a judecății Ea consideră judecata ca o afirmare a adevărului; ca proces mental, judecata nu este de interes pentru teoria logica; pentru ea, doar sensul ei este important: judecata ca sens, i e cunoaşterea ca recunoaştere a adevărului Toată cunoașterea este un răspuns la o întrebare, adică recunoaștere sau negare, pretenții la adevăr, obiectivitate, valabilitate generală În acest sens, cunoașterea este determinată psihologic de sentiment, dar

semnifică logic necesitatea recunoașterii; în acest sens, cunoașterea servește drept punte către transcendent, adevăr Recunoscând adevărul, cunoașterea formulează realitatea, dat Această teorie a judecății este falsă, în primul rând, pentru că în loc să întrebăm despre esență Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE judecata decide problema obiectivitatii sale, i e pune dogmatic această esență în această obiectivitate (,) În al doilea rând, esența cunoașterii nu are nimic de-a face cu recunoașterea sau negarea " Judecata nu este o frază (Satz): judecata este recunoașterea a dat Și așa numit o judecată negativă nu este în esență altceva decât aceeași recunoaștere (h - , ff) În al treilea rând, sentimentul nu are o importanță fundamentală în cunoaștere În al patrulea rând, obiectivitatea și semnificația generală sunt exprimate nu în transcendență, ci în faptul că realul este dat ca independent de noi cei care o avem (- , ~ θ) punte, chiar dacă pe cale de judecată, ca o recunoaștere a adevărul, care este important atât în raport cu predarea criticii teleologice, cât și în raport cu învățătura lui Bolzano-Husserl (- , -) Este puțin probabil ca cineva să se îndoiască de corectitudinea acestui argument, după ce l-a studiat pe Rickert Într-adevăr, în teoria sa a judecății, mai mult decât în oricare alta, există dorința, prin toate mijloacele, de a crea o punte către transcendent și, prin urmare, o serie întreagă de calcule pur psihologice Numai în cazul de față nu am urma calea autorului în criticarea lui Rickert În primul rând, întrebarea cu privire la esența judecăților este una pur psihologică și este bine ca Rickert să o înlocuiască cu alta Este doar păcat că această altă întrebare despre obiectivitatea cunoașterii este atât formulată, cât și rezolvată de Rickert din punct de vedere psihologic Observând acest neajuns, autorul îl atacă însă din punctul de vedere al propriei sale soluții la această întrebare, adică el atribuie, de asemenea, obiectivitatea judecății într-un fel sau altul, este și psiholog (dar mai multe despre asta mai jos) În al doilea rând, autorul critică teoria judecății a lui Rickert din punctul de vedere al teoriei sale despre esența judecății, i e critică psihologic (vezi mai jos) În al treilea rând, autorul nu arată suficient psihologismul teoriei judecății lui Rickert: ar fi necesar să urmărim până la cel mai mic detaliu modul în care Rickert își construiește teoria și să notăm fiecare pas psihologic Așadar, credem că autorul a punctat corect principalele psihologisme ale lui Rickert, deși prezentarea sa, în opinia noastră, lasă de dorit În special încetinește * Biblioteca "Runivers" RECENZIA CARTEI Succesul criticii dezvoltate de autor constă în faptul că se bazează aproape în întregime pe propriile sale opinii, iar aceste opinii nu pot fi în niciun caz recunoscute ca un bastion împotriva psihologismului Să aruncăm o privire asupra a ceea ce servește drept bază pentru argumentele autorului și a ceea ce propune el în locul criticii teleologice, învățăturile lui Bolzano-Husserl, Schuppe etc Filosofia fie ia orice poziție ca punct de plecare, fie caută un început absolut neinteresat În primul caz, pornește din prejudecată (u), în al doilea, este idealul de adogmatism și critică Critica teleologică și filosofia lui Bolzano-Tusserl sunt exemple ale primului tip de filozofie Și cine nu vrea să fie dogmatist, trebuie să se retragă de la ei și să recunoască încercarea lor de a fi liber de prejudecăți ca un eșec Ce ar trebui să facă atunci? În primul rând, el trebuie să părăsească domeniul teoriei cunoașterii: trebuie să fie suficient mai larg Numai asumând tot ce este posibil, există speranța de a nu presupune nimic Acesta este punctul de vedere conform căruia filosofia devine, ca "știință de bază", campionul căruia autorul îl urmărește pe profesorul său Remke

(V-VI, $) Știința de bază nu începe cu nicio judecată, ci cu dăruirea în general: fiecare filozof trebuie să înceapă cu ceea ce i se dă; i se dă tot ceea ce poate fi dat, adică în mod conștient ( ) Darul nu are deloc nicio definiție și, prin urmare, este liber de orice prejudecăți Ea stă în afara oricărei întrebări și oricărei îndoieli, pentru că toată lumea o știe și o știe ca precedând logic tot ceea ce este determinat Tot ceea ce este, este sau poate fi dat: realul și neactualul, contemplația și conceptul, existentul și ficțiunea etc Astfel, orice dualism, orice dogmă, este exclusă Adevărat, dat este întotdeauna dat cuiva; Dar la urma urmei, acest cineva este și ceva dat: posesorul este întotdeauna același dat ca posedatul însuși Conștiința, acest posesor, este ea însăși unul dintre posibilele date (, , , , ,) Că posesorul este conștiința noastră este un simplu fapt (, , , , , , , ,) Că posesorul se poate avea pe sine ca posedat, adică dat, alături de celălalt, este și un simplu fapt (i ,) Nu despre orice teorie, nu despre orice Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE prejudecata este exclusă aici Când spun că mi se dă ceva, nu exprim nicio judecată, nu afirm nimic, nu definesc sau stabilesc nimic ( ) Exprim dat în sine, nu nimic despre el (-) Exprim o anumită atitudine*, mi se dă Dar aceasta nu înseamnă că eu și dat poate fi în afara acestei relații, pentru că numai în această relație pot exista deloc Avem aici o relație specială, particulară, ireductibilă, care este un fapt și nimic mai mult: un fapt pe care toată lumea îl cunoaște direct (d, ,) Dăruitul este posesia, dar a unui astfel de posesor, care este el însuși ceva dat Dăruitul nu poate, așadar, decât să aibă "Acest lucru este dat" nu este o judecată, este doar un complex de cuvinte (f) Pornind de la un astfel de dat, știința de bază a autorului întreabă despre esența lui, despre varietățile sale etc : sarcina ei este să lumineze esența datului ( ) În acest dat de la bun început și direct, sunt relevate două diferențe:) între psihic și non-psihic, căci conștiința se poate avea pe ea însăși și nu pe ea însăși (,); această opoziție este asumată de psihologie (, , , , , ,);) între valabil și invalid În ambele cazuri avem fapte simple: așa este (,) În legătură cu aceste diferențe este diferența dintre a fi dat și a fi determinat ( ), dintre individ și general (-) Într-un cuvânt, toate problemele sunt cuprinse în cadrul acesteia, toate problemele îl privesc doar pe el În timp ce filosofia - știința fundamentală - răspunde la întrebarea despre esența datului, adică face distincțiile de mai sus, științele particulare sunt ocupate de realitate Filosofia tratează conceptul de realitate (,), științele separate stabilesc ceea ce este valabil în fiecare caz individual (,), printre care psihologia se ocupă de studiul conștiinței și al trăsăturilor sale Ea provine din dăruirea individului spiritual Ea explorează facultatea "numelui" - conștiința în diferitele ei definiții Aici găsește reprezentare, distincție și unire, simțire, manifestări voliționale etc (, °) Dar opera logicii nu este omogenă nici cu filozofia, nici cu psihologia Ea nu le examinează dăruire în general, fără simț al realității, pentru-pentru ea Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE nu are nicio diferență dacă dat este real sau nu, dacă este adevărat sau fals: este dincolo de aceste diferențe ( ) Pe baza faptului psihologic că tot ceea ce este dat este ceva separat (, , ,) și știind direct că datul ne este dat acum vag, vag, nedefinit, acum cu deplină claritate și în deplină definiție (,), logica își îndreaptă privirea către conținutul dat, lăsând fără atenție la ceea ce se acordă, adică constiinta O interesează însăși trecerea de la obscur la clar Aceasta este "sfera ei reală" (apt , , ,) În timp ce psihologia nu cunoaște

decât definițiile conștiinței, "nume", logica are ca obiect însăși definiția indefinitului, adică activitate de gândire, judecată, cunoaștere (, , -) Pe scurt, în timp ce psihologia investighează "a avea" și "a avea", logica investighează "a avea" (d,); în timp ce filosofia este interesată de dat în general, de real în general etc , iar științele individuale de realul concret, logica este preocupată doar de procesul cunoașterii Ce este acest proces? Procesul de cunoaștere este definiția sau clarificarea a ceea ce a fost inițial obscur (Apt , , , ' , Ĩ,) Această elucidare este în esență unificarea a două date, adică recunoașterea unuia dintre ele prin celălalt, regăsind din nou unul în celălalt ( ) În același timp, este clar că numai ceea ce a fost deja, adică poate fi găsit din nou nu singular în natură: numai generalul poate fi găsit Cunoașterea sau judecata este recunoașterea prin general, prin concept (versetul) Este la fel de clar că o astfel de recunoaștere este o identificare, nu o sinteză (-) Nu sinteza, dar nici analiza Toate aceste definiții gramaticale trebuie abandonate (p) "În legătură cu aceasta, teoria care introduce în esența judecății recunoașterea adevărului, a semnificației, trebuie abandonată, căci este și ea vinovată de gramaticalism: nu judecăți, ci fraze (Sãtze) pretind că sunt adevărate; numai ele pot fi adevărate sau false, numai ele pot corespunde sau nu obiectivității: judecata însăși, ca explicație a dat prin dat, se află în afara acestei diferențe, căci ea exprimă dat, și nu poate fi altfel pentru mine , căruia i se dă , decât aceasta este de fapt (, , ,) Astfel, nu acționați Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE realitatea, adevărul sau obiectivitatea este reglementarea călăuzitoare pentru cunoașterea noastră și dat în sine, ca atare (Ashp , , , ,) Numai în sfera științei iese realitatea în prim-plan, dar și aici doar pentru că reprezintă un dat special al științei: științele individuale trebuie să înțeleagă și să recunoască datul real Ce este acest dat de fapt? Realul este un datum independent de mine, independent de arbitrar, de om, de conștiință ( ), deci, supra-individual ( ) Dezvoltarea lui este dificilă, drumul său este plin de greșeli ( ) Că fiecare dintre noi știe realul este un fapt; cunoaşterea realului constă numai în stabilirea esenţei sale independente fără contradicţie ( ); aici nu se poate vorbi de vreo producție (, și urm) Totul este să-și clarifice ceea ce are deja, iar acest lucru este posibil doar cu ajutorul unui concept care există deja Cum se obține acest din urmă, psihologia poate spune despre el (,) Pentru procesul de cunoaștere a științelor individuale, efectul său de iluminare asupra unui anumit dat este important, pentru logică, procesul de iluminare în sine Astfel, atât filosofia, cât și logica, și psihologia se dovedesc a fi ferite de intruziunea oricărei teorii despre producție, despre categorii, despre conștiința efectivă etc (, -) · Conceptul este și un dat, un dat pe concret, ca și definiția lui ( ); și întrucât este, împreună cu el, un general definit, adică presupune deja un proces de definire-clarificare, atunci poate fi considerat și un fel special de judecată-cogniție ( ) Astfel, se dovedește a fi posibil să se protejeze de orice dogmatism: obiectul cunoașterii este întotdeauna dat A-l cunoaște înseamnă a-l defini; a-l cunoaște științific înseamnă a-l cunoaște supra-individual, adică să -l recunoaștem ca fiind cu adevărat real (, , -) Într-un fel, punem realul în legătură cu conștiința divină pentru a tăia orice posibilitate de relativizare a acesteia, care, totuși, se realizează deja prin distincția între "apartenența" la conștiință și "a fi" în conștiință și, de desigur, realitatea se caracterizează prin aceasta din urmă Și deci ferit de relativizare şi psihologizare (- ; fl)

Acesta este ceea ce autorul vrea să înlocuiască Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE critică teleologică nefastă! Și trebuie mărturisit că cu o astfel de înlocuire, această critică câștigă mult Pretențiile autorului pentru eliberarea de psihologism și, cel mai important, de erorile criticii, sunt prea clar inconsecvente în comparație cu ceea ce dă el Să ne explicăm ideea pe scurt Punctul de plecare trebuie să fie cel dat în general (das Gre-gebene schlechthin) Pentru a ajunge la acest dat, trebuie în mod firesc să reflectăm, întrucât ceea ce ne este dat imediat nu este dat în general, ci un fel de dat "dat"; este nevoie de un proces de gândire, de ex este nevoie de munca cunoasterii Aceasta înseamnă că ceea ce este dat nu poate servi deloc ca eliberare de prejudecăți Dacă, deci, se ia dat fără niciuna dintre determinările sale, atunci pentru aceasta trebuie cumva dat, dar dacă nu poate fi dat, pentru că este dat în general, atunci în acel caz nu diferă în niciun fel de conștiință în general, incapabil să fie vreodată un obiect: este un sunet gol, așa cum îl exprimă autorul Înseamnă că nu poate servi drept început al filosofiei Mai mult, cum să stabilim o legătură între dat în general și definiția dată, dacă nu se poate forma deloc niciun concept (judecata) despre dat? Mai departe, dat în general presupune încă conștiința personală a autorului; lasă această conștiință personală (a mea, a ta etc) să fie și ea ceva dat; dar acest lucru nu clarifică deloc această dificultate: dat în general presupune unul dintre daturile particulare, speciale pentru a fi dat în general (L ,) Mai departe, dat are, contrar afirmațiilor autorului, o serie întreagă de definiții: este întotdeauna o separație (,); este întotdeauna posesia posesorului ( ); este în acest sens o relaţie (,); și chiar o atitudine deosebită ( ); nu este ceva definit, este în ultimă instanță doar nedefinit, neidentificat etc ; este un punct fără prejudecăți pentru gândirea fără prejudecăți; ea poate fi valabilă și invalidă, separată și generală, contemplativă și necontemplativă etc Nu există nicio îndoială că avem în fața noastră nu o teorie dată, ci o întreagă teorie a ceea ce se așteaptă în general Autorul obiectează cu calm la aceasta: nu o teorie, ci un fapt simplu (,) Dar dacă este așa, atunci de ce vorbește autorul despre el Biblioteca Runiverse RECENZIE - CARTE așteaptă Nu transformă el astfel un fapt gol într-o teorie și îl pervertiază? Nu face el o teorie a faptelor goale dintr-un fapt gol, nu este un apel la faptul gol însuși în sprijinul teoriei unui fapt gol un sofism naiv? Credem că proclamarea unui rezultat dintr-un fapt pentru filozofie este fie inacceptabilă deoarece acest fapt este produsul unei lungi lucrări mentale a teoriei și este o prejudecată a prejudecăților, sau inacceptabil pentru că acest fapt se află dincolo de sfera filosofiei și gândirii, iar pornind de la el ar însemna postularea unui miracol à debut de ia philosophie "Principala știință filozofică a autorului este un nou moment de steriologie a faptului și a datului; iar în această parte a ei nu este deloc nouă În sfârșit, dăruirea în general și ieșirea din ea nu distruge, pe de o parte, dualismul, întrucât posesorul dăruirii este doar gândit, și nu absent în principiu, și nu eliberează, pe de altă parte, de psihologism, întrucât dăruirea în general este doar o abstracție din "dată" dată acestui subiect-posesor, și nu o independență fundamentală față de el Nici aici nu ajută la nimic conștiința divină, care amintește atât de "conștiința în general" a lui Rickert, "conștiința ancestrală" a lui Schuppe etc Relația dintre logică și psihologie păcătuiește la fel Lăsând deja fără atenție faptul că ei consideră din diferite părți relația particulară a dăruirii (cum poate fi dată aceasta din urmă și cum poate avea

laturi?), una din partea conținutului, cealaltă din partea posesiunii și toate legat de această dualitate de puncte de vedere la aceleași dificultăți - pare complet de neînțeles cum activitatea de cunoaștere, trecerea de la un conținut la altul, se dovedește a fi un fapt, nu unul psihologic, o "sferă faptică" a logicii, cum spune autorul (,)? Din faptul că faptul psihic al recunoașterii și clarificării nu poate fi interpretat psihologic ca o trăsătură a vieții reprezentărilor, distincțiilor etc ? de părere, urmează un singur lucru: că acest fapt indică un nou moment mental particular și că psihologia cunoașterii nu este epuizată de psihologia reprezentării A considera studiul activității cunoașterii ca logică, aceasta înseamnă Biblioteca Runiverse RECENZIE carte pentru a face din ea în mod conștient una dintre ramurile psihologiei Adevărat, autorul subliniază conceptul de activitate, care, în opinia sa, este străin psihologiei (p) Dar dacă este așa, atunci este cu atât mai străin de logică, cu cât are o origine psihologică incontestabilă Ca concept fals, trebuie eliminat în mod egal din ambele zone Ținând-o ca bază pentru logică, autorul propovăduiește cel mai crud psihologism logic De același lucru suntem convinși de afirmația autorului că logica presupune un fapt psihologic: separația și diferența fiecărui dat Considerând că esența logică a cunoașterii este recunoașterea uneia dintre date cu ajutorul altuia, autorul propovăduiește un nominalism indubitabil, deși întunecat de fraze Căci dacă totul este dat, atunci nu rămâne decât să înțelegem mai bine dat, să-l formulăm mai bine Aceasta este, în opinia autorului, esența științei ( ) Sarcina lui este conștiința celei mai adecvate expresii ( ) În legătură cu aceasta, este clar că autorul numește doar sintagmele adevărate sau false ( ) Dar, în același timp, este complet de neînțeles de ce pentru autor cunoașterea-judecata nu este egală cu formarea frazei, de ce se opune atât de vehement gramaticalismului Nu este știința cunoaștere? Și cunoașterea nu ar trebui atunci să fie formarea expresiilor? Este și mai puțin clar ce înseamnă că cunoașterea trebuie să prelucreze (Asp) sau să determine ( ); căci necesită mai mult decât criterii verbale Aici se observă o altă abatere a autorului: el crede că procesul cunoașterii are propriul său obiect, dat, și se străduiește să-l cunoască, adică pentru a înțelege ce este posibil științific ( ) O astfel de viziune impune totuși întrebarea care este criteriul cunoașterii? Autorul răspunde: în dat, în subiect Din aceasta putem concluziona că dat, prin urmare, nu este dat în modul în care ar trebui să fie dat dacă urmează să fie prelucrat în continuare Și de aici deducem că autorul știe ce ar trebui să fie Afinitatea cu doctrina lui Rickert devine puțin câte puțin clară: cunoașterea procesează dat pentru a descoperi adevăratul dat și este ghidată în acest sens de ideea acestui adevărat Oare astfel de cunoștințe nu ar fi producție și educație? Sau este doar producția de cuvinte și construcția de fraze? Mai mult, dacă cunoștințele au nevoie Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE obiect și în posesia lui cu o claritate necondiționată ( ), urmează limpede dualismul cunoașterii și al cognoscibilului, în care autorul îi acuză cu atâta zel pe Rickert, Husserl, Schuppe Astfel, împotriva lui Rickert, autorul este un nominalist, împotriva nominaliştilor, un Rickertian, iar până la urmă el însuşi îşi încalcă principiile Autorul consideră însăși darea realului ca fiind criteriul realității Fiecare dintre noi știe că realul este independent de noi Asta nu este psihologie? Nu este aceasta o ridicare la demnitatea logică a certitudinii subiective? Și de ce, atunci, răzvrătiți împotriva a ceea ce Rickert vede în sentimentul de evidență a garanției adevărului De fapt, având realul ca absolut, sunt garantat, din

cunoștințele mele despre el ca atare, că am un real atât de absolut adevărat? Pentru un psiholog al gândirii științifice, ar fi, desigur, suficient să arate cum omul de știință se mulțumește cu convingerea sa obținută printr-o serie întreagă de acțiuni mentale Dar pentru un logician acest lucru nu are absolut nicio valoare El vrea să știe nu ce și cum experimentăm atunci când avem realul, ci ce este el însuși · Și aici autorul ne spune calm: da, tu însuți știi bine care este realul; este un fapt simplu (, ,) Și într-adevăr, ceea ce ne propune autorul este, de la început până la sfârșit, o filozofie a faptului, adică despre care este imposibil de filosofat dacă faptul este luat în imparțialitatea lui și care este cea mai complicată și complexă teorie, de îndată ce este luată drept începutul unui raționament și, prin urmare, necesită cea mai atentă critică Acestea sunt consecințele rezultatului pentru care se luptă autorul: în loc să curețe câmpul filosofiei de rămășițele psihologismului care îl aglomera în mâinile lui Rickert, Husserl, Schuppe, el l-a inundat până la refuz cu manifestări de psihologism, iar sub forma unui criteriu de criterii a prezentat "bunul simţ" Numai acestei inconsecvențe fundamentale a autorului ar trebui atribuit faptul că, văzând principalele manifestări ale psihologismului la adversarii săi, el nu a reușit să le arate suficient de clar, așa cum am văzut mai sus Apropo, autorul ar trebui acuzat că nu este familiarizat, pe de o parte, cu filozofia lui Friz și a lui co- Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE succesori temporari, iar pe de altă parte, cu sistemul de filozofie al lui Cohen, precum și cu unele dintre lucrările anterioare ale lui Hathorp *) B Yakovenko Cărți și broșuri noi primite de la editori Arnim, G Istoria filosofiei antice Tradus cu el de S Povarnin SPb Art VI+ D i r k Berdiaev, Nikolai Criza spirituală a intelectualității SPb Art C i r k Ed "Beneficiul public" Binet, Alfred Suflet și trup Transl S A Lopașova Moscova Ed "Legătură" Artă C ·ı r k Wentscher, Else Der Wille Leipzig Art X+ C M θ Volkovich, A N În căutarea lui Dumnezeu SPb Sankt Petersburg C Vorontsov, N G Unde eter și conștiință Moscova Art C $o k Iosifov, I M Despre reproducere și dorința sexuală a unei persoane Tomsk Art Kashin, N V Școala secundară și drepturile educaționale Moscova Art C la Couturat, L, Jespersen, , Lorenz, R, Ostwald, W, Pfaundler, L La langue internationale et la science Traduit par M Boubier Paris Art C ï fr Lemonnier, Camille Masculin Român Moscova Ed "Legătură" Artă C i r Merezhkovsky, D Rusia bolnavă SPb Art C și r k Ed "Beneficiul public" Muyzhel, Vl Tales T III SPb Art C și r Ed "Beneficiul public" Rumyantsev, H E Pedologie (Știința despre copii) Sankt Petersburg Art + C k Serafimovici, A Povestiri, vol IV Artă C și r SPb Ed "Beneficiul public" Tolstoi, A N , contele Patruzeci de povești SPb Art C i r Ed "Beneficiul public" Volkmann, Paul Erkenntnisstheoretische Grundzüge der Naturwissenschaften Leipzig Art XXIII+ C M Heinze, Max Ethische Werte bei Aristoteles Nu I Leipzig Art C i M pf) Vezi, de exemplu, Quantitât und Qualität în Begriff, Urtheil und gegenstând-licher Erkenntniss în Philosophische Monatshefte bd XXVII ( ) Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE Hessen, Sergius Kausalität individual Studieii zum transzendentalen Empirismus Berlin P XI- "Kantstudien" Nr P M Pf Chirikov, Evgheni Pe tărâmul basmelor SPb pp G C i p k , într-un dosar p Ed "Beneficiul public" Ediția Intermediarului B Grincenko Sora Galya, simplă, ed C i k- La fel De asemenea, mai bine ed C la I Gorbunov-Psadov "Educația liberă", vol al treilea Nr i C copie J I Gorbunov-Posadov şi Ya Egorov Soare roșu, fără alfabet, în copertă C i k P Kostychev Ce este pe pământ C la S Semenov Podpasok, simplu, ed C la L N Tolstoi Despre moarte, simplu, ed C i k L N Tolstoi Nutriție

fără ucigaș sau vegetarianism, simplu, ed C i k L N Tolstoi Despre nemurire, simplu, ed C i k L N Tolstoi Despre dragoste adevărată, simplă, ed C i k L N Tolstoi Despre bunătate și bunătate, simplu, ed C i k A Veselovskaya Sub cadre, simplu, ed C i k I Gorbunov-Posadov Rokh și câinele lui, simplu, ed C i k I Starinin Unchiul Thaddeus, simplu, ed C i k Guy de Maupassant Răzbunare, simplu, ed C i k N Seleznev Mesteacăn alb, simplu, ed C / k La fel La fel, ed mijlocie C la La fel La fel, mai bine ed k P Kostychev Despre viața plantelor C la P Kostychev Despre cultivarea pâinii C la L N Tolstoi Inevitabila revoluție C io k S Orlovski Stormbreakers, simplu, ed C la B B Să-L urmăm!, simplu, ed C la B Grincenko Tată și fiică, simplu, ed C , k E Sveshnikova Francisc de Assisi, simplu, ed P , k Vinul este otravă, simplu, ed C i k M Bress Cum păsările își îngrijesc puii, în regiune C k L Veselgoft Jack - Câine de foc, în regiune C k Biblioteca "Runivers" Știri și note Lucrări complete ale lui L Euler, de ediții se presupune a fi editate de profesori: G Weber (Strasbourg), Rudio (Zurich), Krazer și Stekel (Karlsruhe) Volumul I va fi publicat anul acesta Algebră Ed prof G Weber Ediția lui Teibner la Leipzig Biblioteca "Runivers" Societatea Psihologică din Moscova CCXLVIII Procesul-verbal al următoarei ședințe (închisă, de oaspeți) din decembrie Ședința a fost deschisă la ora în Sala de Consiliu a Universității, sub președinția lui L M Lopatin, cu tovarășul secretarul H P Korelina, în prezența domnilor membri titulari: D V Viktorova, P P Sokolov, V M Hvostov, G I Chelpanov, membri-concurenți: H P Ferster și S G Shakh-Nazarova În timpul întâlnirii s-au întâmplat următoarele:) Citiți și aprobă procesul-verbal al ședinței precedente) Vizitator exterior Dr ΊO Lakhtin a citit eseul "Despre problema posesiunii în satul modern") "După o pauză, a avut loc o dezbatere despre rezumatul citit, la care au participat, pe lângă referent, D G Konovalov, L M Lopatin și Π P Sokolov) La finalul dezbaterii, președintele și-a exprimat recunoștința referentului în numele tuturor celor prezenți pentru un eseu extrem de interesant) Următorii membri cu drepturi depline ai Societății au fost propuși pentru alegere: B A Kistyakovsky, A E Worms, A V Kubitsky, V P Karpov, N V Samsonov, M N Shaternikov, A M Shcherbina, D G Konovalov, M Yu Lakhtin (L M Lopatin, G I Chelpanov și V M Hvostov) Şedinţa a fost suspendată la orele - Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ CCXLIX Proces-verbal al următoarei ședințe (închise, cu invitați) din decembrie Şedinţa a fost deschisă la ora / seara în Sala de Consiliu a Universităţii, sub preşedinţia lui L M Lopatin, cu tovarăşul secretarul H P Korelina, în prezența domnilor Membri activi: A O Bachinsky, N A Berdyaev, P D Boborykin, B K Mlodzevsky, I F Ognev, G A Bachinsky, F E Rybakov, V P Serbsky, P P Sokolova, Prinț E N Trubetskoy, V M Khvostov, G I Chelpanov, G G Shpett, membri ai competiției: A V Blomerius și S G Shakh-Nazarova În timpul întâlnirii s-au întâmplat următoarele:) Membru cu drepturi depline al Societății P D Boborykin a citit rezumatul "Antropocentrismul și înțelegerea cosmică a lumii") Rezumatul a stârnit o dezbatere aprinsă, la care au luat parte, pe lângă referent, Prinț E N Trubetskoy, N A Berdyaev, V M Khvostov și L M Lopatin) După pauză, s-a citit și aprobat procesul-verbal al ședinței precedente) S-a făcut un vot pentru membrii cu drepturi depline ai Generalului A E Worms, M Yu Lakhtin, V P Karpov, B A Kistyakovsky, D G Konovalov, A V Kubipkago, N V Samsonova, M N Shaternikova, A M Shcherbishch ^ Yu a părut să fie ales: A E Worms n V P Karpov - al -lea împotriva lui A Kistyakovsky - al -lea împotriva -x; D G Konovalov - al treilea împotriva celui de-al doilea; A V Kubitsky - n-a; N V Samsonov - locul

contra ; M N Shaternikov - id-yu; A M Shcherbina - al treilea vs) Propuși pentru alegerea ca membri cu drepturi depline ai Societății I M Gromoglasov (L M Lopatin, G I Chelpanov și P P Sokolov), I A Ilyin (prințul E N Trubetskoy, L M Lopatin și G G Shpettom) Întâlnirea a fost închisă la ora noaptea Biblioteca "Runivers" ANUNTURI În toate librăriile cunoscute DE VÂNZARE: PROF A I Vvedensky, Eseuri filozofice Vgn I Despre filozofie în Rusia, despre misticismul și critica lui V S Solovyov, despre liberul arbitru, despre sensul vieții, despre raportul dintre credință și cunoaștere Prețul pe care îl frec V Windelband Istoria filosofiei antice Traducere din germană, ed prof A I Vvedensky a -a ed Preț ruble V Windelband Istoria noii filosofii în legătură cu cultura generală și științele individuale Ed a II-a, reeditată de Prof A I Vvedensky pe a -a germană volume Pret ruble LUCRĂRI Societatea filozofică din Sankt Petersburg: Problema I Descartes Reflecții metafizice Transl editat și cu un articol de Proo A I Vvedensky Descartes și raționalismul Preț I p Problema II și III Malebrayash Căutarea adevărului Transl ed iar cu un articol de E: L Radlov Pret ruble Problema P Berkeley Tratat despre începuturile cunoașterii umane Transl ed și cu un articol de N G Debolsky Pret cop Problema T Aristotel Etică Transl și articol introductiv de E L Radlov Prețul pe care îl frec cop Întrebări de filosofie, KN" IOI Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE S TORMAZOV Fericire și progres din punctul de vedere al selecției naturale În librăriile "Timpului Nou" și altele PRET I RUB Abonamentul pentru este deschis pentru Buletinul lui Olonets Gubernsky IV an de publicare Taxa de abonament pe an rubla Podpaska este acceptată în orașul Petrozavodsk, la Administrația Provincială Zemstvo Sarcina publicării Buletinului este de a familiariza cât mai larg populația provinciei cu activitățile zemstvo-ului local și de a comunica populației cunoștințe utile despre agricultură și în general utile în viața rurală În scopul unei largi distribuții în întreaga provincie, Buletinul este secat gratuit de către consilierii zemstvi provinciali și raionali, agronomii zemstvi, tehnicieni, societăți agricole, către toate școlile, consiliile volost, comunitățile rurale, medicii zemstvi, medicii veterinari și o mare parte număr de țărani alfabetizați se trimit provincii în de exemplare Din februarie , duce la munte Moscova? revista de jurisprudență științifică "Întrebări (Lrava") publicată cu cea mai apropiată participare a: R S Nlekseva, R E Worms, P V Gidulyanov, B R Kistyakov-skago, I R Kistyakovskaya, Z R Kotlyarevsky, Z R Muromtseva, P I Novgorodtseva, G Z Feldstein și R L Forsteter Journal and Questions of Law** își propune să evidențieze problemele teoretice și practice ale dreptului care prezintă un interes direct pentru vremea noastră "Întrebări de drept" apare de patru ori pe an în cărți de aproximativ zece coli: în februarie, mai, octombrie și decembrie Prețul abonamentului pe an cu transport și livrare ruble Prețul unei cărți separate este de ruble Anunțurile acceptate pentru publicare în jurnal sunt plătite pe pagină și rând cu rând Adresa editorială: Moscova, Arbat, Kaloshin per , , apt G S Feldstein Editor-editor G S Feldshtein Biblioteca "Runivers " ANUNTURI Ziarul Mare Democrat Progresist Pleacă în Kazan în fiecare zi Abonamentul pentru este deschis Prețul abonamentului: ruble pe an, timp de luni p , timp de luni, p k , va lună de copeici, studenții și inteligența rurală primesc o reducere Din , toți cei care s-au abonat pentru un an și jumătate de an vor fi aprovizionați gratuit cu revista săptămânală literară ilustrată Severnaya Nedelya**, apărută sub redacția lui A Roslavlev și Dm Cenzura Alți abonați care doresc să primească jurnalul plătesc copeici pe lună

în plus față de prețul abonamentului Adresă editorială Kazan, "Privolzhsky Kray" ' Editor-editor IP Kochergin Abonamentul la publicația săptămânală zemstvo este deschis SĂPTĂMÂNA PERM ZEMSKOY lga Sarcinile ziarului sunt de a răspândi cunoștințe utile în rândul populației, de a le familiariza cu activitățile Zemstvo, de acoperire cuprinzătoare a vieții și nevoilor populației din provincia Perm și din Rusia Trezirea conștiinței de sine în țărănime, promovarea manifestării inițiativei acesteia în treburile publice și în activitatea economică, dezvoltarea problemelor de agricultură, cooperare, industria meșteșugărească etc Taxa de abonament: pentru abonații din provincia Perm p in goi, k timp de sase luni, pentru abonatii de la un prieten buze - p k pe an, k la jumătate de an, pierdut si peres Taxa de abonare adresată redactorilor Perm Zemskaya Nedelya* (Perm, str Sibirskaya, casa zemstvei provinciale) Abonamentul este acceptat și în administrațiile județene zemstvo din provincia Perm ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU (Al treilea an de publicare) Pentru o revistă bisăptămânală "FINLANDA" Eliberat în zilele de și ale fiecărei luni de numere pe an Editor A V Igelstrom Editura D D Protopopov Tgodpsnaya pret cu livrare si expediere :, în Rusia și Finlanda pentru un an întreg ruble, pentru o jumătate de an ruble, timp de trei luni rub k;; în străinătate pentru un an întreg ruble, timp de șase luni ruble Camere separate cop (Rambursare la livrare kop) Se acceptă abonamente la redacția: Sankt Petersburg, Moika, , (lângă podul Pvchesky) Tel - , în librăria lui R Edgren, (V Konyushennaya,), "Viața noastră", N O Wolf, precum și în toate librăriile din capitale, Finlanda și provincii · Biblioteca "Runivers " ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE VESTNIN DE FIZICI EXPERIMENTALE ȘI MATEMATICĂ ELEMENTARĂ Este publicată de de ori pe an în numere separate, de nu mai puțin de de pagini fiecare, sub redacția lriv'at-docent VF Kagan Programul jurnalului: articole originale și traduse din domeniul fizicii și matematicii elementare Articole dedicate problemelor predării matematicii și fizicii Experimente și dispozitive Cronică științifică , Teme, pentru angajați Probleme de rezolvat Rezolvari ale sarcinilor propuse cu numele celor care le-au rezolvat Atribuții de premii Departamentul bibliografic Revizuirea revistelor speciale Articolele sunt scrise cât mai popular posibil, fără a aduce atingere laturii științifice a problemei Semestrele precedente au fost recomandate: Uchen Com Min Nar etc pentru imn soțul și soții , adevărat uch , prohimn , oraș, uch , învață Internet și seminarii; Principal Ex Antrenament militar Cap - pentru militari - uch unități; Uchen Com la Sfântul Sinod - pentru duh seminarii și școli Un număr de probă este trimis gratuit la cerere * Condiții de abonament: Prețul abonamentului cu poștă: ruble pe an, ruble pe șase luni Profesorii și profesorii școlilor inferioare și toți elevii care se abonează la jurnal direct de la redacție plătesc ruble pe an, ruble pe șase luni Adresă de corespondență: Odesa Colegiului editorial al Buletinului de fizică experimentală ~~~ ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU PE REVISTA' Psihiatrie modernă, publicată cu participarea lui N "A Vyrubov, V A Gilyarovskaya, V I Semidalov, S S Stupin, S A Sukhanov, editat de A N Bernshtein -P B Gannushkina Al patrulea an de publicare Revista va continua să fie publicată lunar în cărți de aproximativ file Pret abonament pe un an cu livrare si transfer șapte ruble, în străinătate ruble Prețul unei cărți separate este de de copeici Semnătura · este acceptată în redacția Psihiatriei Moderne (Moscova, B Levshinsky per , Tel -) și în toate librăriile gg abonații nerezidenți sunt rugați să trimită bani de abonament direct la redacție; la primirea banilor, se va trimite o chitanță Este permisă

instalarea taxei de abonament cu condiția contactului direct cu biroul revistei: pentru abonament ruble iar până la iunie - ruble Articolele în colete la comandă se solicită a fi trimise la adresa redacției Editorii își rezervă dreptul de a face unele abrevieri în articolele trimise Autorii articolelor originale publicate în revistă primesc gratuit de reeditări Despre toate cărțile trimise la redacție se tipărește un anunț în cea mai apropiată carte a revistei Taxa publicitara: Înainte de text și a mâncat pagini coperta: pagini Va- p , pagini V - p , pagină-bO p După text: pagini- p , i/a pagini- p , pagină- p Pentru reclame repetate, o reducere adecvată Distribuție de atașamente până la loturi - de ruble Biblioteca "Runivers " ANUNȚURI Abonamentul pentru la reviste este deschis:) "Yuna> și Pocciji" ("CECTURA") revistă lunară ilustrată pentru familii și școli PATRICEȘI DOILEA AN DE EDITARE Revista este permisă a fi eliberată, prin abonament prealabil, bibliotecilor studențești ale instituțiilor de învățământ secundar, școlilor orășenești, conform Regulamentului din , precum și sălilor și bibliotecilor publice gratuite În anul p k fără expediere, ruble cu redirecționare În , revista "Rusia tânără" ("Lectură pentru copii") oferă tuturor abonaților: CĂRȚI LUNAR, care includ: a) povești, povești și basme; b) poezii; c) eseuri și biografii istorice; d) articole științifice de popularitate; e) fotografii din portrete ale unor oameni remarcabili, din picturi ale unor artiști celebri etc ANEXE GRATUITE: I Lucrări alese de S T Aksakov II Poetul iubirii și al milei Charles Dickens și vulturul poeziei franceze Victor Hugo Eseuri literare și biografice cu aplicații de portrete și lucrări selectate Comp Ya Abramovici III A A Pleșcheev Culegere de poezii cu portretul și biografia poetului, editată de D Æ Tikhomirov IV A S Hhomyakov, K S Aksakov și I S Aksakov Culegere de poezii cu portrete ale poeților, editată de D I Tikhomirov Seturile rămase ale revistei "CITIREA COPIILOR" pentru anii anteriori - , câte ruble, cu expediere în limitele Uniunii Europene, Rusia) Jjamtì taro", revista pentru educatori si profesori populari PATRICEȘI DOILEA AN DE EDITARE Ministerul Educaţiei Publice are voie să extragă, prin abonament prealabil, pentru bibliotecile profesorilor şi folcloricele libere • sala de lectură '· r, k fără redirecționare, r cu redirecționare Revista iese B o dată pe an, în cărți de până la file ADRESA EDITORIALĂ: Nr , Bolshaya Molchanovka, Moscova Abonamentele sunt acceptate și în toate librăriile cunoscute Librării % concesiune Taxă pentru reclame în revistele "Rusia tânără" și "Listok pedagogic": pentru pagina de ruble, pentru paginile y ruble, pentru paginile V ruble, pentru i/ paginile ruble Editura E N Tikhomirova Editor D I Tihomirov Sub jurnalul "Rusia tânără" și "Listok pedagogic" a organizat o librărie de publicații ale lui D I Tikhomirov:) Biblioteca pentru familie și școală) Biblioteca profesorului) Manuale de D I Tihomirov * Catalogul se trimite gratuit la cerere Biblioteca "Runivers " ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE GÂNDIREA RUSĂ Abonamentul pentru este deschis Cartea decembrie (a douăsprezecea) a fost publicată Cuprins: I EA O poezie în versuri -Boris Sadovsky II DEAD Swell Roman -Mirtov Sfârşit III VITA SOMNTÜM BREVE Rom Ricardo Guk Din germană -Trad E S Khokhlova Sfârşit IV* Scrisorile lui Cehov V LUCKY-PER Un roman de Henrik Pontoppidan Din daneză - Transl M n Blagoveshchenskaya Sfârşit VI GOGOL ȘI GOYA - S K Shambinago VII F F MARTENS - Bar B E Nolde VIII ILUZII ALE SOCIALISMULUI ("Iluziile socialismului*") Bernard Shaw Din engleză - Trad S I Rapoport IX ORIENTUL NOSTRU ȘI COLONIZAREA SA - A A Kaufman X LITUANIA ÎNTREBARE ÎN PREZENT -A L Pogodina XI SCRISOARE DIN GERMANIA Noi taxe imperiale -Elizaveta Vilenz-Horowitz XII NOTE DESPRE

LITERATURA MODERNĂ "Anatema L Andreeva - Câteva cuvinte despre criza literară trăită - L I Gurevici xsh LUMEA JUCĂRIILOR (Despre expoziția de jucării de la Moscova a artistului Bartram) - V G Malahovoy-Mirovici XIV DESPRE VSEVELOD GARSHIN (Introducere în caracteristică) - K I Ciukovski XV PE PAS II "Atemporalitate" - A G Izgova XVI ÎNTREBĂRI ACTUALE ALE VIEȚII INTERNE I Soarta constituției - K N Sokolova II Sindicatele industriale în condițiile Roy ale dezvoltării lor - V Gefding XVII DOUĂ CUVINTE DESPRE PS ARTICOL DE A A KAUFMAN - Principele G E Lvov XVIII LIBERTATEA NII SI CHEAM LA INTOLERANTA (Scrisoare către editor) - P : rodtseva XIX PE DIVERSE TEME "Cererile vieții", "Scârțâituri istorice" Af O Gershenzon -Peter Struve XX POLITICA EXTERNĂ - L I Halberstadt XXI BIBLIOGRAFĂ DIVIZIA XXII ANUNTURI CONDIȚII DE ABONARE: An luni luni luni%, lună Cu ven şi Peres : p p p r p În străinătate p p k str r k str k Abonamentul este acceptat la Moscova - în biroul revistei: Vagankovsky per , Kumanina În Sankt Petersburg, Vilna și Varșovia - în carte magazin Karbasnikov și prieten Cel mai bun magazin Moscova, Petersburg, Odesa și Kiev O CARTE NOUĂ A UTILIZAT și "Gândirea Rusă" - Varietăți de experiență religioasă - William James Biblioteca "Runivers " ANUNTURI "Z ACCEPTAT ABONAMENT PENTRU θJ Singurul din Rusia CHTRVVP À ITT mi BD JUD popular științific DIJ NAL D pe probleme de spiritualism, psihism, mediumnitate și misticism Revizuirea și studiul unor teorii și fapte puțin cunoscute: telepatie, clarviziune, transmitere a gândurilor, personalitate divizată, obsesie, somnambulism, magnetism animal, mediumitate, hipnotism, spiritism și alte fenomene și fapte oculte) Un cuvânt independent în afara școlilor și a partidelor pe toate problemele controversate ale științei și vieții Iese de cel puțin ori pe lună în numere de la una la coli tipărite Articolele sunt însoțite de desene explicative, desene și portrete, după caz Sunt postate recenzii ale cărților noi și vechi; clarificări și răspunsuri editoriale la întrebările și scrisorile abonaților Secțiunea literară va conține nuvele, nuvele, romane, poezii și nuvele care corespund direcției revistei HnnnunuQQ lituo în Rusia: timp de un an ruble, pentru */ ani ruble Iiidiiiypal tsola în străinătate timp de un an ruble, pentru V ani ruble k Matriță separată la vânzare de copeici (pot fi trimise cu timbre poștale) Ppppshshe piiiimaotpa * la Moscova: în redacția revistei - Arbat, casa Neidgart IIiDIIliaa IiripImaSIon · kv Până la , și în toate librăriile din Rusia Al patruzeci și cincilea an de publicare "ASTRAKHAN LISTOK" va fi publicată în sub ediţia anterioară şi cu aceeaşi componenţă de angajaţi permanenţi Ziar de direcție progresivă, dar independent de orice partide și cerc Reprezentarea activă a intereselor regionale Cunoaștere largă a afacerilor locale Studii complete ale industriei și comerțului regional Anunturi din provincii: Nizhegorsk, Kazansk, Simbirsk, Samarsk și Sarat și din Zakasdiysk regiune și Caucaz, precum și anunțuri guvernamentale, bancare birou, cale ferată drumurile și ziarele sunt acceptate direct de redacție (Malo-Demid , sob d), dar restul este exclusiv de biroul central al lui L și E Metzl și Co (Moscova, Myasnitsk, satul Sytova) Taxă pentru reclame din linia minionă: înainte de text copeici, după text copeici Pret abonament cu transport! an- frecții de copeici, ani- frecați de copeici, luni - ruble de copeici, lună- frec Editor-editor V I Sklabinekiy Biblioteca "Runivers " ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Anul publicării al X-lea Abonament pentru acceptat pe revista Nshshmi și Pishpsh numit după S S Korsakov, publicată de Societatea de neuropatologi și psihiatri, care se află sub Împăratul Universitatea din Moscova, SUB EDIȚIE prof V K Rota și V P Serbsky,

profesori asistenți A N Bernstein, L S Minor, P A Preobrazhensky, G I Rossolimo și Dr V I Yakovenko Revista este publicată de ori pe an în cărți de pagini și conține:) articole originale de neuropatologie și psihiatrie, antropologie criminală, psihopatologie criminalistică, psihologie, probleme pedagogice) Rezumate) Corespondența și rapoartele congreselor și ședințelor societăților) Recenzii de cărți;) Cronica şi amestec, b) Anunţuri -Anexe: a) Index bibliografic al articolelor şi cărţilor de neuropatologie şi psihiatrie; c) Protocoale ale Societății Neurologilor și Psihiatrilor de la Universitatea din Moscova Prețul abonamentului pe an cu transport și livrare - ru ^ în străinătate - ruble Prețul pentru anunțuri pe pagină este de ruble, pentru% din pagină este de C Abonamentul este acceptat în biroul redacției: Moscova, Devichye Pole, Clinica Nerya În , publicarea (anul) a REVISTĂ "Izvestia Dumei orașului Moscova" Revista este publicată de două ori pe lună în cărți de la la coli tipărite și este împărțită în două secțiuni, câte numere fiecare: o secțiune generală dedicată dezvoltării problemelor vieții urbane în Rusia și în străinătate, și o secțiune de birou alno - referință Prețul revistei cu poștă către toate orașele Rusiei: Departamentul de generale Departamentul de manipulare de birou Ambele departamente Timp de luni ruble copeici ruble cop frecați - La " " " " " " "- " " " " , " " "-, " " " " "- " "- " , Prețul revistei este de ruble timp de un an si p timp de luni, din retrans si livrarea Se acceptă abonament: Moscova, Consiliul Local, Voskresensk, piață, clădire Duma Biblioteca "Runivers" ANUNTURI , : Abonamentul pentru este deschis XXI editii tu revista XXI editii "EDUCATIA TA" Revista își propune să clarifice problemele educației și creșterii pe baza pedagogiei științifice, în spiritul societății, al democrației și al liberei dezvoltări a individului În acest scop, revista urmărește dezvoltarea ideilor pedagogice, starea actuală a educației și educației în Rusia și în străinătate și oferă, de asemenea, recenzii sistematice ale cărților nou publicate despre pedagogie, științe naturale, științe sociale și altele, despre reviste pentru copii, publicații publice și cărți pentru copii În plus, revista conține articole de știință de popularitate despre diferite ramuri ale cunoașterii și artei, eseuri literare și pedagogice, povești, memorii și așa mai departe Revista este publicată de ori pe an (în lunile de vară revista nu este publicată); în fiecare carte a revistei există mai mult de de coli tipărite Prețul abonamentului: pe an fără livrare ruble, cu livrare și expediere ruble, în jumătate de an ruble; cu expediere in strainatate p k ; pentru studenți și persoane insuficiente, prețul pe an cu și fără livrare este de ruble Se acceptă abonamente: în biroul redacției (Moscova, Arbat, Staro-Kolyushenny per , d Nr) și în toate librăriile importante din ambele capitale gg Nerezidenții sunt rugați să contacteze direct editorul Editor-editor Dr H F Mihailov Abonament pentru acceptat la jurnalul lunar literar şi socio-politic EDUCAȚIE NOUĂ În cadrul programului de mari reviste lunare, Novoe Obrazovanie va urma direcția și caracterul pe care jurnalul Obrazovanie le-a avut cândva sub răposatul A Ya Oetrogorek Forțe literare și științifice binecunoscute vor lua parte la reviste TERMENI DE ABONAREA! Pentru un an Cu ven si peres in Rusia p , În străinătate IO r Pentru V ani p k "-" Timp de luni eu p k Timp de luna - k I R " Abonament acceptat! în Ό -Petersburg, Zabalkansky pr , d , în biroul revistei "New Education"*, precum și în toate librăriile cunoscute ale imperiului, care scad % din prețul abonamentului în favoarea lor Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Abonamentul pentru este deschis (ANUL ȘASELE DE EDIȚIE) ■ PENTRU

REVISTA LUNAR ILUSTRATA PENTRU COPII "FAMILIE ŞI ŞCOALA" Revista este destinată în primul rând copiilor de vârstă mijlocie (- ani), care au încă puțin acces la reviste mai vechi care există la noi În același timp, "Familie și școală" își propune să se aplice în mod egal atât intereselor copiilor care studiază în clasele inferioare ale instituțiilor de învățământ secundar, cât și înțelegerii elevilor dintr-o școală publică elementară "Familie și școală" se compune din cărți lunare ale revistei și β cărți individuale ale "Bibliotecii de familie și școală" Fără a-și atrage abonații cu niciun fel de prime sau așa-zise aplicații gratuite, redacția "Familiei și școlii" acordă o atenție excepțională demnității interne a revistei în sine, selecției atentă a materialelor accesibile și distractive pentru copii și susținute într-o atitudine pedagogică, precum și la eleganta sa În acest din urmă scop, textul revistei este atent ilustrat cu desene artistice și, în plus, în fiecare carte sunt plasate imagini separate Ținând cont de distribuția revistei în școli, fiecare carte a "Familiei și școlii" este întocmită în așa fel încât să poată fi împărțită cu ușurință în părți, dacă se dorește, iar lucrările mari tipărite în mai multe numere ar putea fi legate într-una singură carte la sfarsitul anului La "Familie și școală" participă: E A Bakunina, I A Belousov, E Volkova, N A Goltseva, S G Grigoriev, S D Drozhzhin, P Zaso-dimsky, P P Infantiev, V V Kapelkin, O Karysheva, A A S A Kizevet Knyazkov, N K Koltsov, M A Krukovsky, T N Lvov, Vl D N Mamin-Sibiryak, I I Mitropolskaya, N Novici, Yury Novoselov, K D Nosilov, Serghei Orlovsky, O P Runova, S I Rerberg, R R Rubinova, A Rubin, V P N Sakulin, A Serafimovich, V D Sokolov, P P Sushkin, I D Teleshev, M V Tilicheeva, V N Kharuzina etc PREȚ DE ABONAMENT pentru cărți "Familie și școală" și pentru cărți "Biblioteci pentru familie și școală": cu livrare și expediere ruble intr-un an Fără livrare la Moscova p k În străinătate p Abonament pe șase luni p k (acceptat exclusiv în redacţie) Abonamentul fără livrare este acceptat la Moscova: în redacție, în biroul lui N Pechkovskaya și în librăriile "Trud" și N Karbasnikov Seturile rămase ale revistei pentru anii anteriori sunt vândute în redacția și biroul lui N Pechkovskaya pentru ruble, cu excepția anului , care, după ce aproape toate exemplarele sunt epuizate, se vinde la un preț mai mare de cinci ruble ": Moscova, str Goncharnaya, d Nr Editor-Editor Vl Lvov Biblioteca "Runivers " ANUNTURI unsprezece Ediția IH gj ABONAMENTUL ESTE DESCHIS pentru IM W judiya la un mare ziar politic, economic, social și literar "GOLOS MOSC Y" Pretul abonamentului: Semnătura preferenţială Semnătura preferenţială pentru persoane spirituale pentru persoane spirituale numiti , militari, profesori si studenti grad , militar, profesori, sunt student la luni P· -k str - timp de luni p K p - La " ya , "" I "" " , " " i - i " i , i - i Y -" I "" , " " I " " " b "a -a -yap a -a "i Yu " " " И " "I "-" " Cei care prescriu în străinătate plătesc de două ori Responsabil redactor P I Smirnov Editura: "Parteneriatul de la Moscova pentru editarea de cărți și ziare" Anul XVI în Anul XVI "Jurnalul MINISTERULUI JUSTITIEI" va fi publicat lunar, cu exceptia lunilor iulie si august, in carti de aproximativ de coli Anul abonamentului incepe in ianuarie Taxa de abonament ruble pe an cu livrare si expediere Oficialii, atunci când abonează prin trezorieri, folosesc rata rublei în fiecare lună, astfel încât întreaga plată să fie efectuată în primele luni ale fiecărui an alți abonați, atunci când se abonează exclusiv la Biroul Principal, sunt plătiți în rate de până la ruble pe lună, astfel încât întreaga plată • ·; <a produs în primele patru luni ale fiecărui an Candidați pentru posturi în departamentul judiciar, persoane lăsate la

universități pentru a se pregăti pentru o profesie, precum și studenți ai Universităților Imperiale și ai Liceului Juridic Demidov, absolvenți ai Școlilor Imperiale de Drept și ai Liceului Alexandru și studenți ai Academiei de Drept Militar plătiți, la abonament în biroul principal, ruble pe an Cărțile individuale se vând pentru rublă, cu anexe, pentru ruble Librăriile beneficiază de o concesiune de % pentru acceptarea de abonamente și reclame și de % pentru vânzarea de cărți individuale Sediul principal: Librăria M M Stasyulevich, Sankt Petersburg, Insula Vasilyevsky, linia , Anunțurile pentru tipărire în "Jurnal" sunt acceptate la Biroul Principal cu o taxă de de copeici pe linie, ruble pe pagină și ruble pe jumătate de pagină Redacția "Jurnalului Ministerului Justiției" se află în Sankt Petersburg, pe strada Ekaterininskaya, sub autoritatea Ministerului Justiției Editor V t Deryuzhinsky Biblioteca "Runivers " IN DESPRE PROZA DE FILOZOFIE SI PSIHOLOGIE Abonament deschis pentru LA REVISTA SĂPTĂMÂNALĂ "Solicitări <Viața", un buletin de cultură și politică, publicat din octombrie a acestui an la Sankt Petersburg, cu participarea strânsă a lui M M Kovalevsky și PM Blank • și cooperare: K K Arsenyeva, θ D Batyushkova, A I Benois, prof M V Bernatsky, prof V M Bekhtereva, P D Boborykina, prof A K Borozdin, V Ya Bogucharsky, A I Braudo, I K Brusilovsky, A M Belov, prof A N Veselovsky, V V Vodovozova, V P Vorontsova, prof Yu S Gambarova, M B Gannushkin, A G Gormfeld, prof N A Gredeskula, A G Grosman, L Ya Gurevich, Eduard David, I L Davidson, prof V E Dena, D A Dril, I V Zhilkin, P I Zvezdich, prof I I Ivanyukova, prof N I Karev, D M Koigen, A N Kotelnikov, B Krichevsky, prof V D Kuzmina-Karavaeva, M I Kulisher, priv -asoc I M Kulisher, G A Landau, D A Levin, prof P F Lesgaft, S I Lisenko, A V Lunacharsky, prof I V Luchitsky, prof A A Manuylova, prof I I Mechnikova, L E Motskina, N K Muravieva, prof D N Ovsyaniko-Kulikovskaia, prof I Kh Ozerova, L F Panteleeva, prof L I Petrazhitsky, prof A S Posnikova, M B Ratner, prof H M Reichesberg, 'E C de Roberti, N S Rusanova, Ya L Sakera, D V Saturina, prof V V Svyatlovsky, M A Slavinsky, L Z Slonimsky, N D Sokolova, prof E V Tarle, prof K A Timiryazeva, V J Totamianets, M L Trivus, prof M I Tugan-Baranovsky, G A Falbork, prof M I Fridman, N V Cehova, M A Cehova, prof M P Chubinskaya, prof A A Chuprov, L I Sheinis, I I Shreider, L Ya Sternberg și alții eu IL Programul "CERERE DE VIAȚĂ": V Jurnal de reviste: recenzie a revistelor și ziarelor rusești și străine VI Mișcarea muncitorească VII Mișcarea cooperativă VIII Educație publică IX Privire de ansamblu asupra vieții economice (internă și străină) IIL IV Articole despre probleme actuale ale vieții politice, economice, sociale, literare și științifice din Rusia și Occident Prezentare generală a ultimei săptămâni (internă și străină); activitățile parlamentelor, acțiunile guvernelor, viața partidelor, mișcarea socială, autoguvernarea locală, autoactivitatea publică etc Documente de progres Articole și opinii despre progresul cultural și social progres în toate țările Corespondență din Rusia și din străinătate Prețul abonamentului * ѣna cu expediere și livrare: în Rusia timp de an - ruble, pentru Vg g * - ruble k , pentru */ g-~* R k , timp de lună- k g - p , timp de lună - k Prețul unui număr separat cu redirecționare este de k Abonamentul pentru noiembrie și decembrie a anului curent continuă Prețul pentru luni este de rub Adresa redacției și a sediului principal: St Petersburg, str B Moskovskaya, Telefon nr - X Recenzie literară XI Revizuire științifică XII ~ XIII Bibliografie rusă și străină XIV Teatru XV Artă XVI Foileton Cuceriri tehnologice Biblioteca "Runivers " ANUNTURI Abonamentul la Ї ^odj este deschis (Al XV-lea an de publicare) la o revistă ilustrată literară și de știință

populară pentru familii și școli LSHODY" În se vor publica "SUSPENSIUNI"! cu participarea acelorași angajați și în același spirit și direcție ca la precedentul: nașterea Revista apare la sfârșitul fiecărei luni : " În , abonații, la SUCCESERI "vor primi: \ '№№ format mare de conținut variat B ¿¿ punându-le în vhr; ■ "data: romane și povestiri, originale și traduse, poezii, povești istorice, basme, legende, biografii ale unor oameni celebri, călătorii, eseuri de științe naturale, geografie, etnografie etc Departamente permanente: Din știință și viață -A indice critic al literaturii pentru copii şi populare Având în vedere distribuirea revistei în școli, fiecare carte "Vskhodev" este compilată în așa fel încât să poată fi împărțită cu ușurință în părți, iar lucrările tipărite în mai multe numere pot fi combinate într-o singură carte IO №№ "Biblioteca lui Vskhodov" - cărți de format mic, fiecare conținând o lucrare întreagă, ficțiune sau știință populară * imagini separate pe cea mai bună hârtie peisaj "preț clar: cu livrare și expediere; Timp de un an în Rusia ruble, pentru i p k , timp de ani p k , timp de lună k În străinătate p ' lats pentru anunturi: p - p , Va p - p , Vi p - p Se trimite un număr de probă pentru mărci de semi-marcă y ;?¿ Jr'£KA ACCEPTAT la sediul revistei: Sankt Petersburg, th Rv ; Viena, nr ; în cont Pechkovskaya: Moscova, linii Petrovsky și în toate librăriile cunoscute - ' , Ed -ed , E Monvizh-Mon ^ pvid Abonamentul pentru este deschis LA REVISTA ··■ ■ ■ PENTRU PROFESORUL NPRODNDGO ' (al -lea an de publicare) ' CORPUL EDUCAȚIEI POPORULUI Apare de de ori pe an în cărți de la - coli Prețul abonamentului pentru revistă ruble k pe an, timp de o jumătate de an - p ¿ k Prețul unei cărți separate este de copeici ADRESA EDITORIALĂ: Moscova, Polyanka, strada Uspensky, casa , ap , Editori-editori: Ts V Tulupov și P M Shestakov Biblioteca "Runivers " ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE ABONAREA LA EXPERIENTA n a ' "Buletinul teologic" anul -ô (Al nouăsprezecelea an de publicare) În , Academia Teologică din Moscova va continua să publice Buletinul Teologic pe aceeași bază Prețul abonamentului pentru "Buletinul Bogoslovski" împreună cu anexa cărții Pr Isaac Sirul Opt ruble cu transport maritim Notă Șapte ruble fără poștă, zece ruble în străinătate Este permis un abonament la jurnal fără anexă (prețul este de ruble) Este permis un plan de rate pentru doi termeni (cu un abonament de ruble și până la iulie, ruble) Cei care se abonează la jurnal fără apendice se bucură de un astfel de plan de rate pentru doi termeni - cu un abonament de ruble iar la iulie, ruble Pentru schimbarea adresei copeici Notă Abonații Buletinului Teologic din toate publicațiile redacției beneficiază de o reducere de - %, în funcție de mărimea comenzii Adresa editorială: Sergiev Posad, provincia Moscova, în redacția Buletinului Bogoslovski Editor de comenzi prof Zaozerekiy Abonamentul pentru este deschis LA REVISTE "BISERICA VESTNIK", ' și "LECTURĂ CREȘTINĂ", publicat la Academia Teologică din Sankt Petersburg Condiții de abonament pentru În Rusia: a) pentru ambele reviste - (opt) ruble b) Separat pentru "Buletinul Bisericii" ruble (cinci), pentru "Lectură creștină" ruble În străinătate pentru toate locurile: pentru ambele reviste IO (zece) ruble, pentru fiecare revistă separat - (șapte) ruble Abonații din afara orașului își scriu cererile astfel: La redacția lui Tserkovnago Vestnik și Khristian Reading din Sankt Petersburg Cei care semnează în Sankt Petersburg se adresează la redacție (Nevsky Prospekt, , ap), unde puteți primi și ediții individuale ale redacției și unde sunt acceptate anunțuri pentru tipărire și distribuire la Tserkovny Vestnik Un abonament la reviste va fi emis cu un plan de rate pentru plata banilor abonamentului: la abonament pentru ambele reviste - ruble, până

la mai - ruble, până la octombrie - ruble, la căutarea unei reviste - ruble și până la iulie - p Comisarilor pentru livrarea unui abonament la reviste li se asigură % Biblioteca "Runivers " ANUNTURI OBIECTUL EDIȚIEI SUCURSALA MOSCOVA Societatea Tehnică Imperială Rusă (zece numere pe an) Programul jurnalului: Cercetări și lucrări originale pe probleme tehnice și socio-economice; recenzii și bibliografie; articole traduse Rapoarte din viața Societății; separați anexele de lucrările finalizate ale departamentelor Societății sau ale membrilor individuali Prețul abonamentului "Notă pentru un an cu expediere și livrare ruble, pentru jumătate de an ruble, fără expediere și livrare pentru un an ruble de copeici, timp de șase luni ruble cop Abonamentul este acceptat:) în librăria N Lidert, Moscova, linii Petrovsky și) în redacția Zapisok, Myasnitskaya, M Kharitonievskiy ler , d Nr Al -lea an de publicare F Abonament deschis pe revista MOSCOVA ENGENEDP'NIN Editor al revistei Book E "I TRUBETSKOY Alți colaboratori: N V Davydov, S A Kotlyarevsky, H N Lvov Maklakov, A L Pogodin, P B Struve și Prince G N Trubetskoy, abonamente: timp de un an - ruble, timp de luni - ruble, timp de luni - -v kop Dublu peste ocean Aoisk este acceptat în toate cărțile magazin, iar în biroul redacţiei, ^biroul ei: Moscova, bulevardul Prechistensky, satul Kalmeer Tel, - Abonamentul la este deschis pentru revista PSIHOTERAPIE Revizuirea problemelor de tratament mental și psihologie aplicată, publicat cu participarea lui A N Bernshtein, Yu V Kannabikh, H E Osipov, editat de I A Vyrubov Revista va fi publicată la fiecare două luni în cărți "cel puțin trei coli Prețul abonamentului pentru un an cu livrare și expediere este de patru ruble, în străinătate - cinci ruble Prețul unei cărți separate este de de copeici Abonamentele se acceptă la sediul redacției PSIHOTERAPIE, Moscova, Plyushchikha, M Trubnoy per , Tel - , și în toate librăriile Articole în ordine coletele sunt rugate să fie trimise la adresa redacției Autorii articolelor originale publicate în revistă primesc gratuit de reeditări Fiecare carte trimisă la redacție va fi anunțată în numărul următor al revistei Biblioteca "Runivers " ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Abonamentul pentru este deschis (al -lea an de publicare) pentru singura publicație literară și artistică ilustrată din Rusia Noua Jurnal de Literatură, Artă și Știință (fostul I Bulgakov, redactor al secțiunii "Timp nou") Noul jurnal tipărește tot ce este remarcabil, original și caracteristic, trăgându-și conținutul din acest fond de cultură mondială, ideile și aspirațiile sale, care ar trebui să fie subiect de curiozitate pentru toți oamenii gânditori și inteligenți Abonații noii reviste primesc în cursul anului: Și cărțile revistei lunare literare, artistice, cu multe! ✓ desene, format mare în °, tipărite în imprimare de artă pe hârtie smalată groasă, cu caractere clare Și cărțile celor mai recente lucrări în continuare autori: Paul Bourget, Jules Claretty, IX Octave Mirbeau, Anatole France, Georges One, Arthur Schnitzler, Sholom ■ " Ash, G Wales, Oscar W/ald, Humphrey Ward, P Benson, Percy White Cei care se abonează și plătesc prețul anual integral al revistei înainte de decembrie vor primi gratuit o nouă ediție artistică Abonamentul pentru - este deschis pentru lunar, ilustrat, științific, literar/revista ANUL II din oct până în octombrie LUME Anul II din octombrie până în octombrie În jurnal "MIR" acceptă emiterea de participare scriitori, oameni de știință și publiciști În - toți abonații anuali ai revistei MIR, care au achitat taxa anuală integrală, vor primi: IUo№) shpiyape de format mare, fiecare cu un volum de cel puțin pө- mJlJndira foi private (de litere) ALBUM " " POZE ARTĂ CELEMOSĂ Albumul de poze va fi trimis abonaților anuali ai revistei MIR imediat după abonamentul acestora

Discursul Zhmvyya l N TOLSTOI Îi voi oferi lui Don o "liniște" de așteptare cu toate aplicațiile cu livrare și redirecționare!: În toate zonele Rusiei: timp de un an ruble, timp de șase luni ruble În străinătate: timp de un an ruble, timp de șase luni ruble Pentru rural preoți, profesori, paramedici și zemek angajat este permisă plata în rate a taxei de abonament: atunci când abonați ruble, la fiecare trei luni pentru rub Cu un abonament colectiv al angajaților din diverse instituții este permisă o reducere de % sau pentru fiecare exemplare a trimis exemplar gratuit Adresa editorială: Sankt Petersburg, Ligovskaya, nr Detalii prospect despre revistă și catalog, editarea cărții este trimisă gratuit Editor XX Bolşevski Editura B L Bogushevsky Biblioteca "Runivers " ANUNTURI Despre jurnal Credință și Rațiune în Zhurim apare în cărți separate de două ori pe lună, nouă și mai multe coli tipărite în fiecare carte, adică ediția anuală a revistei este formată din de numere cu textul de conținut teologic și filozofic de peste sau mai multe coli tipărite Prețul pentru o publicație anuală în Rusia este de ruble, iar în străinătate ruble cu redirecționare Nu este permisă plata în rate a banilor Abonamentul este acceptat: în Harkov: în redacția revistei "Credință și rațiune" la Seminarul Teologic din Harkov, în birourile din Harkov ale "Timpului Nou", în toate celelalte librării din Harkov și în biroul "Gazetului Provincial Harkov" "; la Moscova: în biroul N Pechkovskaya, linii Petrovsky, în librăria lui I D Sytin, în Sankt Petersburg: în librăria din Tuzov, Gostiya, dv , nr birourile Timpului Nou VЪ EDITORIAL DE VANZARE CULEGERE DE CUVINTE ȘI DISCURSĂRI A IPS Arseni, Arhiepiscopul Harkovului și Ahtirskului, rostite în diferite locuri ale slujirii sale Prețul pentru șapte cărți este de șapte ruble cu poștă Tot venitul net merge conform voinței Înaltpreasfințitului Părinte, Arhiepiscopul Arseni, în favoarea Societății de Asistență pentru Elevii Nevoiași a Seminarului Teologic din Harkov Abonamentul* pentru este deschis pe revista VESTNIK EUROPA (al -lea an de publicare) al M-II Kovalevsky, editat de K K Ar- h cu cea mai apropiată participare: I V Zhilkin, M M Kovalevsky, Evskago, V D Kuzmin-Karavaev, A S Posnikov, L Z Slonimsky și K A Timiryazev • l "și portrete ale unor personaje istorice, executate în limba engleză ѣ ;Abure REMBRANDT ¡TAGLIO, in in revista va fi lo-m· s aplicații de artă pentru departamentul de artă: deci, în primul rând Cărțile vor prezenta principalele tipuri de "Vai de înțelepciune" puse în scenă de Teatrul de Artă din Moscova (realizat în culori de MEISENBACH, RIFFARTH & C° la BERLIN, după desenele artistului V I ROSINSKAGO) PREȚUL DE ABONAMENT: Pentru un an Pentru V ani Fara livrare la Sankt Petersburg si Moscova r k r k Cu livrare la Sankt Petersburg și Moscova "- " Cu redirecționare "- " " În străinătate "- "- Se acceptă abonament: în biroul principal al revistei: Sankt Petersburg, Zagorodny pr , (Tel -); iar la Moscova biroul jurnalului: B Nikitskaya, (Tel -) Abonamentele sunt acceptate și în toate cele mai bune librării din capitale și provincii Detalii, prospectul este trimis gratuit la cerere · Questions of Philosophy, Vol ιοί θ Biblioteca "Runivers "